

Anniina Niemelä

”EI SE OO MIKÄÄN LAKKA VAAN HILLA”

– KUNTAIDENTITEETIN RAKENTUMINEN JA KIINNITTÄMISPISTEET

Pro Gradu -tutkielma

Hallintotiede

2017

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Ei se oo mikään lakka vaan hilla” – Kuntaidentiteetin rakentuminen ja kiinnittymispisteet

Tekijä: Anniina Niemelä

Koulutusohjelma/oppiaine: Hallintotiede

Työn laji: Pro gradu -työ_X_Sivulaudaturtyö__Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 111

Vuosi: 2017

Tiivistelmä:

Kuntaidentiteetti on moniulotteinen ilmiö, jolla on yhtymäkohtansa niin alueelliseen identiteettiin kuin kunnan rooliin arkipäivän elämysympäristönä. Kuntaidentiteettitutkimus on pitkälti määrällisiin menetelmin ja kyselytutkimuksin (ks. Zimmerbauer & Suutari 2007, 354–356) toteutettua, minkä vuoksi tämä kuntaidentiteettiä tutkiva tutkimus on toteutettu narratiivisena tutkimuksena kirjoituspyynnön avulla kerätyn kirjallisen aineiston avulla. Narratiivisuuden lisäksi keskeisinä lähestymistapoina kuntaidentiteettiin tutkimuksessani ovat alueellinen identiteetti ja kuntaan samaistuminen.

Facebookin Ranualaiset-ryhmässä julkaistun kirjoituspyynnön kautta sain tutkimusaineistokseni yhdeksän sähköisessä muodossa olevaa kuntaidentiteetikertomusta, joiden analyysissä lähestymistapana oli narratiivien analyysi sekä kategorisisällöllinen analyysitapa (Polkinghorne 1995; Karjalainen & Auvinen 2012, 14–15), joiden avulla kertomusten sisällöstä etsittiin teemoja kuntaidentiteetin rakentumiseen liittyen. Narratiivisen tutkimuksen traditiona sekä keskeisenä tieteenfilosofisena lähtökohtana tutkielmassani on hermeneutiikka, minkä vuoksi tulkinnan rooli tutkimuksessa on keskeinen.

Tutkimukseni kautta havaitsin, että kuntaidentiteetin luonne on jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä, mihin vaikuttaa muun muassa tunteiden rooli kuntaidentiteetin kiinnittäjinä. Kiinnittymispisteisiin liittyen tutkimuksessa havaittiin seuraavat aineistosta nousevat teemat: yhteisöllisyys ja mentaliteetti, symbolit, murre ja puhetapa sekä luonto. Tutkielmassa mukana olleiden kertomusten kautta esiin nousivat siis nämä identiteetin kiinnittymiskohteet, joihin yleensä liittyy esimerkiksi arkipäivän kautta ihmisille merkityksellisiä kokemuksia ja tunteita. Identiteetikertomusten kautta havaitsin myös, että yksilöllisistä identiteeteistä voi löytyä samoja piirteitä kuin kollektiivisessa, sosiaalisesti rakentuvassa kuntaidentiteetissäkin on, mikä voi selittyä muun muassa vaikutteiden siirtymisellä vuorovaikutuksen kautta.

Avainsanat: Kuntaidentiteetti, alueellinen identiteetti, kuntaan samaistuminen, narratiivinen tutkimus

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi
(vain Lappia koskevat)

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
1.1 Taustaa	1
1.2 Aikaisempaa tutkimusta	3
1.3 Tutkimuksen tavoite	6
1.4 Tutkimuksen rakenne	7
2 ALUEELLINEN IDENTITEETTI.....	9
2.1 Identiteetin käsite ja postmoderni identiteetti	9
2.2 Alueellinen identiteetti lähtökohtana kuntaidentiteettiin	11
2.2.1 Kuvitellut yhteisöt osana alueellista identiteettiä	15
2.2.2 Institutionalisoitumisteoria	16
2.2.3 Paikkaidentiteetti	18
3 KUNTAAN SAMAISTUMINEN JA KUNTAIDENTITEETTI	22
3.1 Kunnat samaistumisen kohteena	22
3.2 Kuntaidentiteetti ja kunnan sosiaalinen ulottuvuus	27
4 IDENTITEETTI KERROTTUNA – NARRATIIVINEN LÄHESTYMISTAPA TÄSSÄ TUTKIELMASSA	31
4.1 Narratiivinen tutkimus	31
4.2 Narratiivisen tutkimuksen historiaa ja teorioita	33
4.3 Narratiivinen identiteetti	36
4.4 Narratiivinen analyysi	38
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	40
5.1 Tieteenfilosofiset lähtökohdat	40
5.2 Aineiston keruu ja luonne	41
5.2.1 Aineiston keruu	41
5.2.2 Aineiston luonne	43
5.3 Aineiston analyysi	45
5.4 Tutkimusetiikka	46
6 KUNTAIDENTITEETTINARRATIIVIT	48
6.1 Muuttuva ja kehittyvä kuntaidentiteetti	49
6.2 Yhteisöllisyyteen ja mentaliteettiin kiinnittyvä kuntaidentiteetti	59
6.3 Symboleihin kiinnittyvä kuntaidentiteetti	74
6.4 Murteeseen ja puhutapaan kiinnittyvä kuntaidentiteetti	79
6.5 Luontoon kiinnittyvä kuntaidentiteetti	84
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	89
8 POHDINTAA	99
LÄHTEET	103

LIITTEET.....	111
LIITE 1: Kirjoituspyyntö.....	111

Kuvat

<i>Kuva 1. Tutkielman teoreettis-metodologinen viitekehys.....</i>	<i>8</i>
<i>Kuva 2. Alueellisen identiteetin rakentuminen kerroksittain. Kuvassa korostettuna kuntaidentiteetti. (Niemelä 2015).....</i>	<i>13</i>
<i>Kuva 3. Kuntaidentiteetin rakentuminen ja kiinnittymispisteet.</i>	<i>96</i>

1. JOHDANTO

1.1 Taustaa

”Tällöin kuntaidentiteetti, kuten alueellinen identiteetti yleisemminkin, on suuressa määrin, vaikkakaan ei yksinomaan, tunneasia.” (Zimmerbauer & Suutari 2007)

Näin toteavat Kaj Zimmerbauer ja Timo Suutari (2007, 357) alueellista identiteettiä käsittelevässä artikkelissaan. Tämä lause toimii johdatuksena tutkielmaani, joka tutkii kuntaidentiteetin rakentumista narratiivisen tutkimuksen keinoin. Tarkoitukseni on selvittää, mitkä seikat ovat keskeisiä kuntaidentiteetin kiinnittymiskohtia, ja miten nämä kiinnittymiskohdat tulevat esiin ranualaisten tästä kunnasta kirjoittamissaan kertomuksissa, tämän lisäksi yksi tavoitteista on myös hahmottaa, voidaanko identiteetikertomusten kautta havaita myös kollektiivista, sosiaalisesti rakentuvaa, kuntaidentiteettiä. Kuntaidentiteetti voi olla monelle vieras käsite ja usein sitä ei tulekaan arkipäiväisessä elämässä ajateltua. On kuitenkin monia syitä, miksi tässä tutkielmassa näkökulma on nimenomaan kuntaidentiteetin käsitteessä.

Zimmerbauerin (2008, 68) mukaan alueellinen identiteetti on sosiaalinen konstruktio, jossa on kyse siitä, miten alue tai paikka jäsennetään sanoina, kuvina ja symboleina. Se liittyy keskeisesti myös aluetietoisuuden rakentamiseen ja ylläpitämiseen, ja usein sitä käytetäänkin synonyymina aluetietoisuuden käsitteelle. Alueisiin liittyen imago kertoo siitä, millainen alue on ja mitä siitä puhutaan – vastaavasti alueellinen identiteetti taas kertoo siitä, mihin alueeseen kuulutaan ja miten siihen kuulutaan (Zimmerbauer & Suutari 2004, 33–34). Omassa tutkimuksessani lähestyn kuntaidentiteettiä alueellisen identiteetin kautta, missä syvennyn muun muassa paikkaidentiteetin käsitteeseen, sillä mielestäni se sopii kuntakontekstiin kuntien ollessa alueellisesti selkeästi rajattuja paikkoja, joissa on oma kuntakulttuurinsa. Alueellinen identiteetti nähdään ikään kuin yläkäsitteenä paikkaidentiteetille ja tätä kautta myös kuntaidentiteetille.

Kuntaidentiteetin rakentumisen tutkiminen on erittäin tärkeää, sillä esimerkiksi kuntaliitostilanteissa asukkaiden voimakas kuntaan identifioituminen voi jopa estää kuntaliitoksen toteutumisen mahdollisista taloudellisista hyödyistä huolimatta (Zimmerbauer 2008). Kuntien merkitys samaistumisen kohteena on erittäin suuri, sillä ne ovat valtion ohella yksi niistä organisaatioista, joihin jokaisen kansalaisen tulisi kuulua. Toisaalta kunnat myös tuottavat suuren

osan niistä palveluista, joita kansalaiset käyttävät. (Helander, Pekola-Sjöblom & Sjöblom 2002, 20–21.) Tässä tutkielmassa näkökulmina kuntaidentiteettiin ovat alueellinen identiteetti, kunnan rooli samaistumisen kohteena ja narratiivinen lähestymistapa. Kuntaidentiteetti nähdään tutkimuksessa kuntasamaistumisen prosessina, jota voidaan ilmentää ja tutkia kertomusten kautta.

Keskeinen asia tutkimuksen kuntaidentiteettiteoriaan liittyen on kuntien rooli ihmisten elämässä. Kunnat ovat ihmisten asuinpaikkoja, jotka ovat läsnä ihmisten elämässä päivittäin. Uskon, että kuntaidentiteetin rakentumisen tutkimisella saadaan selville myös asioita, joilla sitä voidaan tukea ja tätä kautta esimerkiksi kuntalaisten aktiivisuutta sekä sitoutuneisuutta lisätä. Alueellinen identiteetti voidaankin nähdä myös alueellisen kehittämisen työvälineenä, minkä perustana on ajatus siitä, että aluesamaistuminen lisää osallistumista ja toimintaa alueen hyödyksi (Zimmerbauer & Kahila 2006, 357). Kuntaidentiteetin rakentumista onkin hyvä tutkia, jotta sitä voitaisiin mahdollisesti vahvistaa ja tukea esimerkiksi alueelliseen kehittämiseen ja alueellis-hallinnollisiin muutoksiin liittyen.

Paasin (1998, 180) mukaan ongelmallista on, jos alueelliseen identiteettiin liittyvässä tiedon muodostamisessa ja esille tuomisessa ei olla kiinnostuneita siitä, miten yksilöiden ja sosiaalisten ryhmien alueelliset ja paikalliset identiteetit sekä näihin liittyvät omat kertomukset rakentuvat. Tämä näkökulma on yksi keskeisistä syistä, miksi päätin tutkia kuntaidentiteetin rakentumista ja nimenomaan sen rakentumista narratiivisen tutkimuksen avulla, kertomusten kautta.

Kuntaidentiteetillä on myös yhteys kunnan imagoon, minkä vuoksi sen tutkiminen on kannattavaa. Esimerkiksi Seppo Rainisto (2004, 62) toteaa alueiden markkinointiin liittyen, että identiteetti on tavoite ja imago lopputulos. Hänen mukaansa identiteetin rakentaminen on brändin luomisen aktiivista vaihetta. Kun myös asukkaille konkretisoituvia identiteetin kiinnittymiskohtia tiedetään, voidaan niitä myöskin mahdollisesti hyödyntää kunnan markkinoinnissa. Kuntaidentiteetti on siis monilta osin hyödyllinen ja tutkittava ilmiö.

Tutkimus toteutetaan narratiivisena tutkimuksena, jossa analysoidaan itsensä ensisijaisesti ranualaisiksi määrittelevien ihmisten identiteettikertomuksia ranualaisuudesta ja Ranuasta, ja etsitään tätä kautta kuntaidentiteetin rakentumiskohtia. Olennaista ei siis ole henkilön fyysinen asuinpaikka, vaan se, että hän nimenomaan määrittelee itsensä ranualaiseksi. Tätä kautta saadaan erilaisissa tilanteissa olevien ihmisten kertomuksia ja voidaan hahmottaa sitä, miten kuntaidentiteetti rakentuu erilaisten tarinoiden ja elämäntilanteiden kautta. Kertomuksellisuuden

vuoksi myös narratiivinen tutkimus ja narratiivinen identiteetti ovat yksi tämän tutkimuksen keskeisistä käsitteistä (Ks. *Kuva 1*). Tästä samasta syystä myös tulkinnan rooliin liittyvä hermeneutiikka niin narratiivisena traditiona (4.2) kuin tieteenfilosofisena lähtökohtanakin (5.1) nousee myös usein esille tutkielman tekstissä.

Tutkielman kuntakontekstina toimiva Ranuan kunta on vuonna 1917 Pudasjärven, Simon ja Rovaniemen kuntien reuna-alueista perustettu nykyisin noin 4000 asukkaan kunta, joka sijaitsee Etelä-Lapissa (Ranuan Kunta, www.ranua.fi; Ranuan perinnekirjatoimikunta 1979, 2). Tutkin omassa kandidaatintutkielmassani (Niemelä 2015) ranualaisten nuorten alueellista identiteettiä suhteessa kuntaliitosehdotukseen, minkä vuoksi tuntui luonnolliselta jatkaa tutkimusta ranualaisten kuntaidentiteetin parissa, etenkin kunnan täyttäessä tänä vuonna 100 vuotta.

Tämän juhlavuoden vuoksi ranualaisen identiteetin tutkiminen on myös erittäin ajankohtaista. Olen itse kotoisin Ranualta, minkä vuoksi tutkielman tekeminen teemaan liittyen on myös itselleni merkityksellistä, vaikka se haasteita tutkielman toteutuksen ja luotettavuuden kannalta toikin (ks. 5.3, 5.4 ja 8). Koska tutkijapositioni on kuntaan liittyen tämä, oli narratiivisen tutkimuksen tekeminen ja ihmisille oman kirjoittamistilan antaminen sinällään relevantti ratkaisu esimerkiksi tutkimuksen luotettavuuteen liittyen, sillä tällä tavoin pyrin estämään oman identiteettini vaikutukset muiden identiteettien kerrontaan, mikä olisi voinut esimerkiksi haastattelututkimuksessa olla selkeämmin haaste.

1.2 Aikaisempaa tutkimusta

Alueellista identiteettiä on tutkittu Suomessa jonkin verran, mutta rajatumpana käsitteenä kuntaidentiteetin tutkimusta on tehty melko niukasti. Kotimaiset tutkimukset keskittyvät hyvin pitkälti kuntaliitostematiikkaan, siihen liittyviin identiteetin vaikutuksiin sekä sen mahdollisiin muutoksiin. Esimerkiksi Zimmerbauerin ja Kahilan (2006) Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitosta sekä alueellista identiteettiä käsittelevässä tutkimuksessa kävi ilmi, että mitä voimakkaammin kotikuntaan samaistuttiin, sitä voimakkaammin kuntaliitosta vastustettiin. Samaisessa tutkimuksessa kävi ilmi myös se, että kuntaliitoksen myötä samaistuminen omaan kotikuntaan jopa hieman lisääntyi heikentymisen sijaan (mt.).

Vuonna 2009 Päijät-Hämeessä toteutettiin UusiKunta-hankkeeseen liittyen kuntalaiskysely, jolla kartoitettiin omaan asuinkuntaan liittyviä identiteettiseikkoja koskien suunniteltua, lähes koko

maakunnan kokoista suurta kuntaa. Selvityksessä havaittiin, että hallinnollisesti ajatellen kunta tai kaupunki tarjoaa parhaimmat mahdollisuudet kansalaisvaikuttamiseen, mihin liittyen uusi suurempi kunta olisi voinut heikentää näitä kansalaisvaikuttamisen mahdollisuuksia ja tunteita. Kotiseutuhengen liittyen tutkimuksessa esille nousi oman kunnan luonto, paikallishistoria, ihmiset ja rakennukset, mihin liittyen havaittiin myös kuntaidentiteettiä ja kotikuntaan liittyvän myös kotiseutu-tunteen. (Heinonen 2011, 103.) Tunteilla voi olla keskeinen rooli kuntaidentiteettiä rakentumisessa, mikä myös tässä omassa tutkielmassani kertomuksista tuli selvästi esiin.

Vuonna 1996 toteutetun kuntalaiskyselyn tulosten analyysin perusteella voidaan sanoa, että mitä voimakkaammin kansalainen samaistuu milloinkin kyseessä olevaan aluehallintokokonaisuuteen, sitä oikeutetummaksi ja hyväksyttävämmäksi hän kokee siihen liittyvät ratkaisut (Ståhlberg 1998, 198). Tämän voidaan siis katsoa koskevan myös kuntia ja kuntaan samaistumista. Paikallinen identiteetti voikin olla kansanvallan kannalta tärkeä, koska sen valossa tarkastellaan poliittisia päätöksiä yhteisiä asioita hoidettaessa (Heinonen 2010, 11). Kansalaisvaikuttamisen ja yhteisten asioiden hoidon lisäksi myös muut, esimerkiksi kuntaympäristöön liittyvät seikat voivat vaikuttaa kuntaan samaistumisen prosessiin.

Usein myös asuinaika kunnassa vaikuttaa samaistumisen määrään, mutta sen lisäksi esimerkiksi ammattiasemalla voi olla suurikin merkitys. Vuosien 1996 ja 2000 kuntalaiskyselyn tulosten mukaan johtavassa asemassa olevat henkilöt tai toimihenkilöt samaistuivat voimakkaimmin kotikuntaansa työntekijöiden ja maatalousyrittäjien samaistumisen laskiessa. (Helander ym. 2002, 23.) Näillä asioilla voi olla merkitystä, mutta tässä pienen aineiston narratiivisessa tutkielmassa jätin ammatti- tai koulutuskohtaiset erot tarkastelun ulkopuolelle keskittyen enemmänkin identiteetin rakentumiskohteisiin.

Israelissa toteutetussa paikkaidentiteettitutkimuksessa havaittiin, että sillä onko syntynyt kunnassa vai ei, ei ollut vaikutusta kotikuntasiteen voimakkuuteen, vaan oleskeluajalla oli tätä selvästi suurempi merkitys (Casakin, Hernández & Ruiz 2015). Samassa tutkimuksessa havaittiin myös, että suurissa ja pienissä kunnissa paikkaan liittyvä identiteetti oli voimakkaampi kuin keskisuurissa kunnissa. Meillä Suomessa kuntaidentiteettitematiikka on kuntarakennetta koskevissa keskusteluissa yhdistetty usein juuri pieniin kuntiin (Laamanen 2007, 263–364). Tämä on sinällään luonnollista, koska usein pienet kunnat liitetään suurempiin kuntiin, minkä vuoksi identiteettikysymykset ovat niihin liittyen Suomessa aiheellisempia.

Aiempiin kuntaidentiteettitutkimuksiin liittyy hyvin keskeisesti muutostematiikka, ja esimerkiksi Hongin, Junxin ja Lein (2011) mukaan alueellisen identiteettiin voivatkin vaikuttaa muutokset niin taloudellisissa, sosiaalisissa kuin poliittisissakin oloissa. Heidän paikkaidentiteettiin liittyvässä tutkimuksessaan on käytetty aineiston keruussa muun muassa haastatteluja ja analysoitu niissä ilmenneitä identiteettiä kuvaavia narratiiveja, mitä kautta tämä kansainvälinen tutkimus tulee melko lähelle omaa tutkimustani, jossa kuitenkin käsitellään nimenomaan kuntaidentiteetin rakentumista – ei sen vaikutuksia tai muuttumista muutostilanteissa.

Kuntaidentiteettitutkimus on varsin haasteellista, ja siitä on tehty tutkimusta kvantitatiivisin menetelmin lähinnä kyselytutkimuksina. Aluesamaistumisen ja alueellisen identiteetin mittaamiseen ei myöskään ole käytössä paljon testattua ja luotettavaa mittaristoa, minkä vuoksi sen ”mittaaminen” on vaikeaa ja hankalasti yleistettävissä. Alueelliseen identiteettiin liittyen tutkimukset ovatkin varsin tapauskohtaisia, minkä vuoksi niiden yleistettävyyteen tulee suhtautua kriittisesti. (Zimmerbauer & Suutari 2007, 354–356.)

Anni Kyösti (2012) tutki omassa hallintotieteiden pro gradu-tutkielmassaan kuntaidentiteetin merkitystä kuntaliitosalueilla haastattelututkimuksen avulla. Tässä tutkimuksessa hän mainitsikin suureksi haasteeksi nimenomaan kuntaidentiteetin käsitteen määrittelymisen. Hän mainitsee myös, että kuntaidentiteetin kautta ihmiset sitoutuvat alueeseen ja haluavat täten toimia aktiivisemmin sen hyväksi. Kostkon (2014, 7) mukaan julkisten johtajien ja hallinnon työntekijöiden tulisi omata tietoa siitä, miten alueellinen identiteetti voi toimia alueellisen kehittymisen, alueen yhteisön, sosiaalisen aktiivisuuden sekä koettujen sääntöjen ja normien toimivuuden peilinä. Juuri tämän takia aihe on mielestäni myös Suomessa varsin relevantti tutkimusaihe, mihin narratiivinen tutkimusote tuo uutta näkökulmaa.

Kuten aiemmin mainittua, kuntaidentiteettiä on etenkin Suomessa tutkittu melko vähän, ja tutkimukset ovat pitkälti olleet määrällisin menetelmin toteutettuja. Aiemmassa tutkimuksessa näkyy selvästi identiteettien vaikutukset ja identiteettien muutokset erilaisissa muutostilanteissa. Myös paikallisella tasolla tutkimusta on tehty, sillä esimerkiksi Jaakko Höynälänmaa (2009) tutki pro gradu-tutkielmassaan rovaniemeläisten nuorten alueellisen identiteetin rakentumista kyselytutkimuksen keinoin. Hänen tutkimuksessaan rovaniemeläisten nuorten alueellinen identiteetti muodostuu muun muassa sijainnista, rauhallisesta elinympäristöstä, alueen luonnosta, tulevaisuuden mahdollisuuksista sekä alueen ilmapiiristä (mt.). Oma tutkimukseni eroaa kunnan

ja tutkimuskohteen lisäksi tästä siten, että menetelmä on laadullinen ja teoria on rajattu tiukemmin nimenomaan kuntaidentiteetin käsitteeseen, alueellisen identiteetin ollessa laajempi käsite.

Tutkimuksen saralla on siis tarvetta laadulliselle ja nimenomaan identiteetin rakentumista kuvaavalle tutkimukselle. Uskon, että kun kuntaidentiteetin rakentumisesta tiedetään enemmän, voidaan myös muutoksia ja vaikutuksia tarkkailla osuvammin ja laajemmassa mittakaavassa. Hännisen (1998, 10) mukaan enää ei kysytäkään mitä identiteetti on, vaan miten se rakentuu.

1.3 Tutkimuksen tavoite

Tutkielmani tavoitteena on tuottaa uutta tietoa kuntaidentiteetin rakentumisesta ja sen keskeisistä kiinnittymiskohteista sekä sen ilmenemisestä kertomuksien kautta. Tarkoitus on tutkia sitä, mihin asioihin ihmiset kunnassa samaistuvat ja mitkä asiat he katsovat osaksi omaa identiteettiään – mihin asioihin he liittävät omia tunteitaan, merkityksiään, arvojaan ja kokemuksiaan. Tavoitteena on tuottaa tietoa siis kuntaidentiteetin muodostumiselle keskeisistä asioista, joiden arvo voidaan mahdollisesti ottaa huomioon esimerkiksi kunnallisen hallinnon ja kuntalaisten osallistamisen tasolla. Uskon, että tutkimuksesta on hyötyä sekä alueellisen identiteetin että paikkaidentiteetin tutkijoille, kuntalaisille kuten myös kuntajohtajille. Koska kuntaidentiteettiä käsitteenä on tutkittu niin vähän, vie uusi tutkimus aina eteenpäin käsitteen yhä osuvammassa määrittämisessä ja ilmiön tunnistamisessa.

Tutkimuskysymyksen olen muotoillut seuraavasti:

1. *Mistä tekijöistä yksilöiden kuntaidentiteetit rakentuvat?*
2. *Voidaanko yksilöiden kuntaidentiteettien kautta havaita kollektiivista, sosiaalisesti rakentuvaa, kuntaidentiteettiä?*

Näiden tutkimuskysymysten lisäksi yksi tutkimuksen keskeisistä tavoitteista on selkiyttää kuntaidentiteetin käsitettä ja määrittellä se käsitteenä tutkimusten tulosten kautta. Tähän liittyvät keskeisesti ajatukset siitä, että käsitteen tarkemmalla määrittelyllä sitä voidaan jatkossa käyttää aikaisempaa selkeämmin omana käsitteenään alueellisen identiteetin ja paikkaidentiteetin rinnalla ja myöskin yhteydessä, ilman sekaannuksia näiden käsitteiden välillä

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tämän johdannon jälkeen toisessa luvussa käsitellään alueellista identiteettiä ja sen suhdetta kuntaidentiteetin käsitteeseen. Luvussa tarkastellaan ensiksi identiteettiä yleisellä tasolla, mihin liittyen näkökulmaksi on valittu postmoderni-identiteettikäsitelmä. Identiteetin käsittelyn jälkeen siirrytään luvussa tarkastelemaan alueellista identiteettiä, johon sisältyvät kappaleet kunnista kuviteltuina yhteisöinä, paikkaidentiteetistä sekä institutionalisoitumisteoriasta. Kappaleen tarkoituksena on valottaa identiteetin käsitettä sekä syventää alueellisen identiteetin tarkastelua kohti kuntaidentiteetin käsitettä.

Kolmannessa luvussa tarkastelun kohteena on kuntaan samaistuminen, mihin liittyy kuntien rooli samaistumisen kohteena sekä kuntaidentiteetin suhde kunnan sosiaaliseen ulottuvuuteen. Luvun tarkoituksena on avata lukijoille kuntaidentiteettiin liittyvää tematiikkaa kuntaan samaistumisen takana, ja kertoa tarkemmin millainen rooli kunnilla on ihmisen elämässä ja mitä kautta ne tulevat osaksi ihmisten identiteettiä. Alueellinen identiteetti ja kuntaan samaistuminen ovat tämän tutkielman teoreettisen viitekehyksen ydin, joka toimii yhdessä aineiston kanssa pohjana tutkielman lopussa esitetylle kuntaidentiteetin määritelmälle, mihin yhdistyy kiinteästi myös metodologinen viitekehys (ks. *Kuva 1*).

Narratiivista lähestymistapaa käsitellään luvussa neljä, jossa ensiksi esitellään narratiivisen tutkimuksen peruskäsitteitä, historiaa, narratiivista identiteettiä ja luvun lopuksi narratiivista analyysia. Luvun tarkoituksena on tuoda esille narratiivisen tutkimuksen erityispiirteitä ja keskeisiä asioita tähän tutkimukseen liittyen – näistä asioista keskeisellä sijalla on eritoten narratiivinen identiteetti ja identiteetin ilmentäminen kertomuksien kautta, mihin liittyen keskeistä on myös narratiivisen tutkimuksen hermeneuttinen suuntaus. Narratiiviseen analyysiin liittyen keskeistä on huomioida kategorisällöllinen analyysitapa kuntaidentiteettitutkimuksessa, jossa aineiston lisäksi myös teoriolla on vahva rooli. Viidennessä luvussa esittelen tarkemmin tutkielman toteutuksen aina tieteenfilosofisista lähtökohdista aineiston keruuseen, analyysin käytännön toteutukseen ja tutkimusetiikkaan asti. Myös tässä luvussa nousee esille hermeneutiikka ja tulkinnan rooli, minkä lisäksi esitellään tarkemmin aineistoon, analyysiin ja tutkimusetiikkaan liittyviä sekä teoreettisia että käytännön valintoja.

Kuudennessa luvussa käsitellään kuntaidentiteettinarratiiveja, jotka ovat saadusta aineistosta analyysin avulla eroteltuja kertomusten osia, jotka on luvussa koottu ja tulkittu viiden teeman

mukaisesti. Seitsemännessä luvussa esitän aineiston, teoreettis-metodologisen viitekehysten ja tulkintojeni kautta tekemäni johtopäätökset. Tämän jälkeen kahdeksannessa ja viimeisessä luvussa vuorossa on pohdintaa liittyen yleisesti tutkimukseen, sen tuloksiin ja luotettavuuteen sekä jatkotutkimusaiheisiin.

Kuntaidentiteetti		
Alueellinen identiteetti	Kuntaan samaistuminen	Narratiivinen lähestymistapa
-Postmoderni identiteetti	-Kunta samaistumisen kohteena	-Hermeneutiikka
-Paikkaidentiteetti	-Kuntaidentiteetin sosiaalinen ulottuvuus	-Narratiivinen identiteetti
-Institutionalisoitumisteoria		-Narratiivinen analyysi
-Kuviteltu yhteisö (imagined community)		

Kuva 1. Tutkielman teoreettis-metodologinen viitekehys.

Kuvassa 1 kuvattuna on tutkielman teoreettis-metodologinen viitekehys, jossa on samalla esitetty myös tutkielman keskeiset käsitteet ja aihealueet niiden esittämisjärjestyksessä. Kuvasta näkee pelkistettynä myös tutkielman teoreettis-metodologisen rakenteen ja tutkielman alun etenemisen aihealueittain kohti aineistosta tehtyjä tulkintoja, tuloksia ja pohdintaa.

2 ALUEELLINEN IDENTITEETTI

2.1 Identiteetin käsite ja postmoderni identiteetti

Kuntaidentiteetin käsitteen määrittäminen on tutkimuksen yksi suurista haasteista, sillä näkemykseni mukaan identiteetti on hyvin moniulotteinen ilmiö. Tässä tutkimuksessa pyrin määrittämään kuntaidentiteetin käsitettä erilaisten identiteettikäsitteiden avulla. Kuntaidentiteetin ja sopivien identiteettikäsitteiden tarkka määrittäminen on erittäin tärkeää, jotta aineistoa voidaan tulkita tutkimukselle relevantilla tavalla. Tämän luvun tarkoituksena on avata identiteettiä käsitteenä sekä tarkastella alueellista identiteettiä ja sen alakäsitteitä kuntaidentiteetin lähtökohtina. Luvussa olennaista on postmodernin identiteettikäsitteiden lisäksi se, missä suhteessa kuntaidentiteetti on alueellisen identiteetin laajaan kokonaisuuteen nähden ja miten alueellinen identiteetti toimii yläkäsitteenä sekä määrittelyn pohjana kuntaidentiteetille.

Identiteetti tulee latinan kielisestä sanasta *identitas*, ja usein sen ajatellaan tarkoittavan samaa tai samuutta (ks. Zimmerbauer 2008, 27). Suomen kielen sivistyssanakirjasta identiteetille löytyy useita erilaisia määritelmiä, joiden mukaan identiteetin voidaan katsoa kuvaavan samuutta, henkilöllisyyttä, persoonallisuutta, ominaislaatua tai yhtäläisyyttä (Suomen kielen sivistyssanakirja 2004). Omassa tutkielmassani olennaisia ovat nimenomaan samuuden, persoonallisuuden ja yhtäläisyyden ulottuvuudet kuntaidentiteettiin liittyen.

Identiteettejä voi olla monenlaisia, kuten kansallisia, alueellisia, yksilöllisiä sekä yli rajojen, sukupuolen, iän, aatteiden tai koulutuksen ylettyviä (Räsänen 1989, 12). Niitä voidaan pitää niin sosiaalisina, poliittisina, taloudellisina, kulttuurisina, symbolisina kuin historiallisinakin konstruktioina (Hänninen, 1998, 7). Identiteetti on hyvin moniulotteinen ilmiö, ja edellä mainitut seikat linkittävät sen nimenomaan kunnalliseen ympäristöön ja kokemusmaailmaan – ovathan kunnissa sosiaaliset, poliittiset, taloudelliset, kulttuuriset, symboliset ja historiallisetkin rakenteet ja teemat osa kuntalaisten elämää, mitä ei arkipäiväisessä elämässä välttämättä edes tiedosteta (ks. luku 3).

Aikaisempaan viitaten identiteetti onkin käsitteenä varsin moniulotteinen ja sille on useita määritelmiä. Esimerkiksi Brubaker ja Cooper (2000, 2). kirjoittavatkin identiteetin käsitteen olevan hyvin tulkinnanvarainen. Identiteettitutkimuksessa ja identiteettikäsitteissä on myös tutkimuksen historiallisen kehityksen kautta tulleita eroja. Näitä eroja havainnollistaa Stuart Hall (1999), joka jakaa käsitykset identiteetistä kolmeen erilliseen subjektiin: *valistuksen subjekti*,

sosiologinen subjekti ja postmoderni subjekti. Valistuksen subjektissa ihminen nähdään kokonaisena, täysin yhtenäisenä yksilönä, jonka sisäinen ydin sai alkunsa syntymähetkellä ja kehittyi iän myötä, mutta pysyy kuitenkin olemukseltaan samana. Käsityksen mukaan identiteetti muodostuu syntymän kautta tulevan olemuksellisen ytimen ympärille, jolloin se voi myös kehittyä, mutta sen perusolemus pysyy kuitenkin samana. Valituksen subjektin näkemys identiteettiin on siis varsin individualistinen ja yksilöä korostava. (Hall 1999, 19–21.)

Sosiologisen subjektin mukaan identiteetti muotoutuu ihmisen minän ja yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen kautta. Käsityksen mukaan subjektilla on kuitenkin ydin eli ”tosi minä”, joka muokkautuu jatkuvassa vuoropuhelussa subjektin ulkopuolella olevien kulttuuristen maailmojen ja niiden identiteettien kanssa. Hall kuvailee tätä käsitystä interaktiiviseksi käsitykseksi identiteetistä, viitaten juuri vuorovaikutuksen rooliin identiteetin muokkaajana. (Hall 1999, 22.)

Kahteen aikaisempaan käsitykseen nähden postmoderni subjekti poikkeaa niistä huomattavasti, koska sillä ei ole kiinteää, pysyvää tai olemuksellista identiteettiä tai ydintä. Identiteetti ei ole määrittynyt biologisesti, vaan historiallisesti. Subjekti voi omaksua eri identiteettejä eri aikoina, eikä näistä identiteeteistä muodostu kokonaisuutta ”tosi minän” ympärille, vaan identiteetti on pirstaleinen – koostuen useista, jopa ristiriitaisista ja alati kehittyvistä identiteeteistä. Postmodernin subjektikäsityksen mukaan identiteettiprosessit ovat aiempaa avoimempia, moninaisempia ja ongelmallisempia, mihin liittyy esimerkiksi juuri useiden erilaisten identiteettien päällekkäisyys. Identiteetit muovautuvat suhteessa tapoihin, joilla meitä puhutellaan ja representoidaan meitä ympäröivissä kulttuurisissa systeemeissä. (Hall 1999, 22–23.)

Näkemys postmodernista subjektista vastaa tutkielmani käsitystä identiteetistä. Identiteetin pirstaleisuus ja useiden identiteettien päällekkäisyys sopivat hyvin kuntaidentiteetin teemaan ja teoriaan. Kuntaidentiteetti on näkemyksen mukaan alati muuttuva osa ihmisen pirstaleista identiteettiä, mihin liittyy keskeisesti myös se, että kuntaidentiteettejä voi mahdollisesti olla useita ja jopa päällekkäisiä. Postmodernin identiteetikäsityksen mukainen identiteetin muuttuvuus ja kulttuuristen ympäristöjen sekä representaatioiden vaikutukset sopivat myös siihen, että kuntaidentiteetti voi itsessäänkin olla monikerroksinen ja vaihteleva (ks. kappale 2.2), mikä tulikin myös tässä tutkimuksessa ilmi (ks. 6.1).

Kuntaidentiteetin moniin ulottuvuuksia ja ominaisuuksia koskien tärkeää on huomioida, että identiteetillä voidaan tarkoittaa sitä, mitä ihminen tai ryhmä ajattelee itsestään, mutta myös sitä,

miten joku voidaan tunnistaa muun muassa visuaalisen erottautumisen avulla. Tähän liittyy keskeisesti ominaisuuksien ilmeneminen ulospäin ja mahdollisuus tuoda niitä ilmi esimerkiksi viestinnän kautta. (Zimmerbauer & Suutari 2007, 351.) Tässä tutkielmassa näkökulma on siinä, miten ihmiset näkevät itsensä ja ryhmänsä, sekä miten he pyrkivät tuomaan kuntaidentiteettiään ilmi ryhmän yhtäläisyyden ja samalla myös muista ryhmistä erottautumisen avulla.

Identiteettiä voidaankin tuoda ilmi esimerkiksi viestinnän kautta, jolloin voidaan puhua identiteetin representaatiosta, kuten paikan havaittavaksi tekemisestä sanoilla, kuvilla tai esimerkiksi symboleilla. Representaatio sisältää tärkeitä toimintoja ja symbolisia järjestelmiä, joiden kautta merkityksiä luodaan ja havainnollistetaan omaa itseä. Identiteetin esiin tuomisen ja sen tuomien merkitysten kautta voimme järjestellä omia kokemuksiamme ja sitä, keitä me olemme. (Zimmerbauer & Suutari 2007, 351: ks. myös Karvonen 1999, 45.) Identiteetit syntyvät yhteydessä kulttuuriin ja niitä voidaan tuoda esiin ja merkityksellistää esimerkiksi symbolien kautta (Woodward 1997, 2, 14). Nämä seikat voidaan nähdäkseni liittää myös kuntakulttuuriin ja esimerkiksi siihen liittyvään symboliikkaan, kuten esimerkiksi kunnan logoon tai tärkeisiin maisemiin.

Osana identiteetin representaatiota ja merkityksellistämistä symbolisiin järjestelmiin liittyy keskeisesti se, että niiden avulla alue voi ikään kuin olla läsnä erilaisissa kulttuurisissa ja sosiaalisissa käytännöissä ja kielellisissä ilmaisuissa (Paasi 1998, 174). Tähän ja edelliseen kappaleeseen viitaten tässä tutkimuksessa olennaista on se, mitä kuntalainen ajattelee itsestään ja miten hän tuo sitä viestinnän, tässä tapauksessa tarinan, avulla tiedostetuksi ja näkyväksi – tähän liittyy siis myös paikan tuominen osaksi arkielämää, vaikka se ei voikaan olla konkreettisesti henkilönä tai kerralla kokonaan nähtävänä asiana läsnä. Seuraavaksi käsitelläänkin vielä tarkemmin alueellista identiteettiä, sen luonnetta, vaikutuksia ja representaation keinoja.

2.2 Alueellinen identiteetti lähtökohtana kuntaidentiteettiin

Yksi hyvin keskeinen lähestymistapa kuntaidentiteettiin on alueellisen identiteetin käsite. Sen merkitys ja muodostuminen on hyvä käydä läpi, jotta paikkaidentiteetin ja siitä johdettavan kuntaidentiteetin määrittely olisi osuvampaa. Tässä tutkimuksessa alueellinen identiteetti nähdään yläkäsitteenä kuntaidentiteetille, joka on alueellisesti katsottuna tarkemmin rajattu käsite ja spesifimpään yksittäiseen alueeseen liittyvä – lähtökohdat identiteetin syntymiselle ovat kuitenkin

pitkälti samat, minkä vuoksi kuntaidentiteetti nähdäänkin tutkielmassa ikään kuin osana alueellista identiteettiä.

Usein identiteetti liitetään kysymykseen yksilön minuuskokemuksesta, jolloin identiteetti tiivistyy kysymykseen: kuka tai mikä minä olen? Identiteetistä puhutaan usein yhteisöjen yhteydessä, ja myös alueellista identiteettiä voidaan pitää tällaisena kollektiivisena identiteettinä, joka vastaa kysymyksiin: mikä tämä alue on ja mihin minä tai me kuulumme? (Zimmerbauer & Suutari 2004; Zimmerbauer & Suutari 2007, 351.) Näkemykseni mukaan kuntaidentiteettiin liittyen etenkin kysymykset ”mihin minä kuulun” tai ”mikä minä olen” voivat olla varsin olennaisia. Myös kollektiivisella tasolla kysytyt ”minne me kuulumme ” ja ”keitä me olemme” ovat myös relevantteja kysymyksiä tähän teemaa ja tutkimustani koskien. Alueelliseen identiteettiin liittyen on olennaista se, että ihminen kokee olevansa ja kuuluvansa tiettyyn paikkaan tai alueeseen ja on täten osa niiden olemusta (Yuen 2005 198–213).

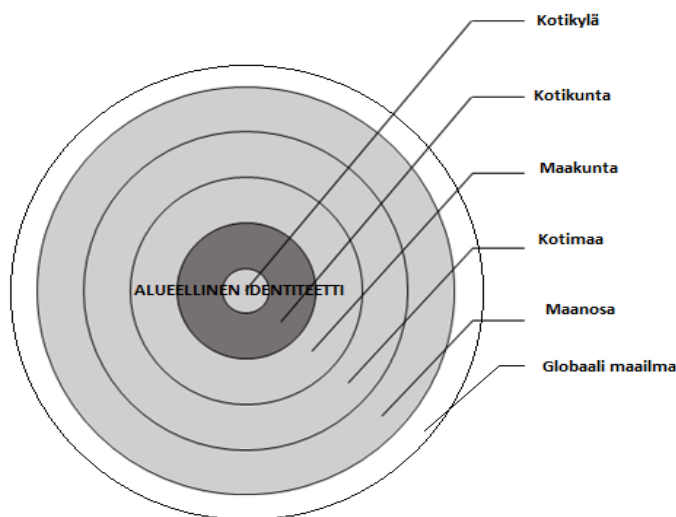
Alueisiin liittyen on olemassa useita eri identiteettejä, koska alueitakin on monenlaisia ja eri tavoin rajattuja. Identiteetti voi sisältää niin globaalin, kansallisen, paikallisen kuin henkilökohtaisenkin identiteetin (Woodward 1997, 19). Myös Pulkkinen (1998, 243–244) mukaan identiteetti voi olla kerrostunut ja sisältää kansallisen identiteetin, maakunnallisen identiteetin, kunnallisen identiteetin ja esimerkiksi ammattiin liittyvän identiteetin. Alueellinen identiteetti voi olla siis monikerroksinen rakennelma, jossa kuntaidentiteetti on yksi kerros – tämän vuoksi alueellinen identiteetti valikoituikin pohjaksi kuntaidentiteetin määrittelylle.

Myös kuntaidentiteetti itsessään voi olla monikerroksinen, sillä Kyösti ja Airaksinen (2014, 187) toteavat artikkelissaan, että osalla ihmisistä identiteetti kiinnittyi koko kuntaan, mutta samanaikaisesti myös kunnan pienempään alueeseen, kuten esimerkiksi kotikylään. Aluetasoja ajatellen suomalaiset samaistuvatkin eniten kotimaahansa, Pohjolaan, kotikuntaansa sekä asuinalueeseensa tai kunnan johonkin osaan (Helander & Pekola-Sjöblom 2006, 93). Esimerkiksi Israelissa toteutetussa tutkimuksessa havaittiin, että ihmiset samaistuvat enemmän kotikaupunkiinsa kuin heidän omaan naapurustoonsa (Casakin ym. 2015, 224–225), mikä omalta osaltaan viestii myös alueellisen identiteetin, mutta etenkin kuntaidentiteetin kerroksellisesta rakenteesta.

Valtion, kunnan ja kylien roolin nähden seutukuntiin ja maakuntiin samaistuminen on suomalaisten keskuudessa melko vähäistä. (Helander & Pekola-Sjöblom 2006, 93.) Toki

maakuntaan samaistuminen voi olla uuden askeleen edessä suunnitellun maakuntaudistuksen tuodessa mahdollisia maakuntaan liittyviä vaikuttamisen keinoja ja palveluita kansalaisten ulottuville, jolloin tietoisuus sen läsnäolosta voi lisääntyä ja asetelma voi muuttua.

Alueellisen identiteetin ja kuntaidentiteetin kerroksellisuuteen voi liittyä mahdollisesti myös päällekkäisiä identiteettimuotoja. Postmodernin identiteettikäsitteilyksen (ks. kappale **2.1**) mukaan ihmisten identiteetti on pirstaleinen ja voi koostua useista päällekkäisistä identiteeteistä (Hall 1999). Vuonna 2011 tehdyssä Paras-arviointiohjelmaan kuuluvassa kyselyssä vastanneista noin kolmannes ilmoitti samaistuvansa muuhun kuntaan (esimerkiksi syntymäkunta, työssäkäyntikunta tai mökkikunta) melko tai erittäin paljon, kun vastaavasti sama osuus ilmoitti samaistuvansa melko vähän tai erittäin vähän muuhun kuntaan. (Pekola-Sjöblom 2014, 56–57.) Tästä voi päätellä, että kunnassa ei tarvitse välttämättä asua tai sieltä ei tarvitse olla kotoisin, jotta kuntaidentiteetti voi alkaa muodostua. Muihin kuntiin suuntautuva vuorovaikutus esimerkiksi työssäkäynnin kautta voi siis vaikuttaa ihmisestä riippuen hänen kuntaidentiteettiinsä, millä voi laajalla tasolla olla myös mahdollisesti vaikutusta kollektiiviseen identiteettiin, mikäli työssäkäyntiä muissa kunnissa on paljon.

Kuva 2. Alueellisen identiteetin rakentuminen kerroksittain. Kuvassa korostettuna kuntaidentiteetti. (Niemelä 2015)

Yllä oleva kandidaatintyöhöni tekemäni kuva havainnollistaa alueellisen identiteetin monikerroksellista rakennetta ja kunnan kokoa suhteessa muihin alueiden käsitteisiin. Alueellisen identiteetin monitasoisuutta koskien Paasi (1998, 174) jakaa erilleen alueen identiteetin ja ihmisten

alueellisen identiteetin eli aluetietoisuuden. Hänen mukaansa alueen identiteetti käsittää yleisellä tasolla ne seikat, joiden kautta tietty alue erottuu ja voidaan erottaa muista alueista. Tällaisia seikkoja ovat varsinkin aiemmin olleet etenkin luonnonolosuhteet, historiallinen kehitys ja poliittinen rakenne, sekä kulttuurin erilaiset ilmenemismuodot ja esimerkiksi murteet. Alueen oma identiteetti on usein hyvin pitkäkestoinen, kun taas ihmisten alueellinen identiteetti on nopeammin muuttuva, minkä vuoksi nämä käsitteet on hyvä määritellä erillään toisistaan. (Mt. 1998, 174–176.) Paasin lisäksi myös Haarni, Karvinen, Koskela ja Tani (1997, 18) kirjoittavat paikan identiteetin kuvaavan jonkun paikan ainutlaatuisuutta muihin paikkoihin verrattuna, kun vastaavasti taas ihmisten alueellinen identiteetti liittyy ihmiset kyseessä olevaan tilaan ja muodostaa siitä heidän paikkansa.

Masseyn (1991, 276–278) mukaan taas paikan ja yksilön identiteettiä ei voi erotella toisistaan, sillä ne ovat punoutuneet yhteen. Yksilöiden identiteetti kiinnittyy paikkaan ja sen sosiaaliseen ympäristöön. Paikan identiteetti taas kiinnittyy usein näihin sosiaalisiin rakenteisiin, joihin myös yksilöiden identiteetit ovat kiinnittyneitä. (Mt. 276–278.) Tässä kuntaidentiteetin rakentumista tutkivassa tutkimuksessani noudatetaan samaa näkemystä ihmisen ja paikan identiteettien yhteen kietoutumisesta, minkä vuoksi en erottele niitä erillisiksi kokonaisuuksiksi, vaan lähtökohtana on se, että ihmisten henkilökohtainen kuntaidentiteetti kietoutuu voimakkaasti kunnan identiteettiin – ja vastaavasti kunnan identiteetti kietoutuu ja vaikuttaa ihmisen omaan identiteettiin.

Luonto ja esimerkiksi kulttuurilliset seikat voivat olla tärkeitä myös asukkaiden alueelliseen identiteettiin liittyen. Alueiden asukkaiden alueellisten identiteettien kannalta usein tärkeitä seikkoja ovat hallinnan ja hallinnon alueet, joiden kanssa he ovat usein kosketuksissa niiden asettaessa myös koordinaatteja päivittäiselle elämälle. Alueellinen identiteetti ja aluetietoisuus heijastelevat usein alueen historiallista kehitystä, alueen erityispiirteitä ja sen suhdetta muun yhteiskunnan kehitykseen asukkaiden kokemusten näkökulmasta. (Paasi 1998, 175.) Esimerkiksi Zimmerbauer (2008, 27) kirjoittaa alueellisesta identiteetistä ihmisen käsityksenä omasta alueestaan eli aluesamaistumisesta ja alueeseen kiinnittymisestä. Tässä tutkimuksessa alueellinen identiteetti ajatellaan aluesamaistumisena ja alueeseen kiinnittymisenä, millä on omat kiinnittymispisteensä ja rakennuskohtansa kunnan erityisyyteen liittyen. Kuntien erityisyyttä samaistumisen kohteena tarkastellaan tarkemmin luvussa kolme, mitä ennen syvennytään tarkemmin alueellisen identiteetin osa-alueisiin.

2.2.1 Kuvitellut yhteisöt osana alueellista identiteettiä

Usein identiteettiin ja alueelliseen identiteettiin liittyen puhutaan *kuvitellusta yhteistöstä* (engl. *Imagined community*). Termiä käytti alunperin Benedict Anderson (1933) kuvaamaan kansallista kulttuuria, yleensä etenkin nationalismin aatteeseen liittyen. Kuvitellun yhteisön käsite liittyy siihen, että sen avulla alueet tuodaan osaksi ihmisten alueellista tietoisuutta, missä esimerkiksi lehdistö, media ja koululaitokset ovat keskeisessä roolissa. (Paasi 1998, 176.) Ihmiset eivät voi tietää kaikkia ihmisiä, jotka jakavat saman kansallisen identiteetin, minkä vuoksi meillä täytyy kuitenkin olla jaettu yhteisymmärrys siitä, mitä tämä identiteetti pitää sisällään. (Woodward 1997, 18.) Emme esimerkiksi voi tietää kaikkia suomalaisia, jotka kokevat olevansa identiteetiltään suomalaisia, mutta silti voimme määritellä itsellemme tähän suomalaisen identiteetin ryhmään tiedettyjen identiteetin kiinnittymiskohtien perusteella.

Esimerkiksi Smouts (1998, 30–32) käsittelee artikkelissaan Euroopan maiden kuten Espanjan ja Ranskan maakuntia ja aluejakoa uusina kuviteltuina yhteisöinä. Hänen mukaansa näillä rajatuilla alueilla on omat sosiaaliset rakenteensa, historialliset kehityksensä, sekä poliittiset että taloudelliset toimintansa, sekä näihin liittyneen instituutionsa, minkä vuoksi ne voidaan nähdä myös kuviteltuina yhteisöinä valtion ohella. Näkemykseni mukaan kuvitellun yhteisön käsite tulee hyvin lähelle myös kuntaidentiteettiä, vaikka se onkin enemmän yhdistetty alueellisen identiteetin laajempaan merkitykseen. Suomessa kuvitellun yhteisön tematiikka onkin mielestäni hyvä yhdistää mieluummin kuntiin kuin maakuntiin, koska täällä kuntiin samaistuminen on maakuntiin samaistumista suurempaa (Zimmerbauer 2002, 86).

On oletettavaa, että esimerkiksi kaikki itsensä identiteetiltään ranualaisiksi kokevat eivät tunne toisiaan, mutta silti he voivat kokea kuuluvansa kuviteltuun yhteisöön ”ranualaiset”. Kunnallisessa ympäristössä esimerkiksi paikallislehdet ja koulujärjestelmä sekä muut instituutiot voivat tehdä tätä yhteisöä ja sen identiteettiä näkyviksi esimerkiksi alueen historiasta ja nykytilanteesta uutisoimalla. Paasin (1998, 176) mukaan kuvitellun yhteisön avulla toisilleen tuntemattomat ihmiset voivat ajatella menneisyytensä, nykyisyytensä ja tulevaisuutensa yhteiseksi. Hänen mukaansa tämä yhteisö voi materialisoitua esimerkiksi sosiaalisina käytäntöinä ja identiteettiä ilmaisevina ikoneina ja symboleina, kuten vaakunoina tai lippuina. Myös nämä edellä mainitut asiat liittävät kuviteltujen yhteisöjen tematiikan kuntien asemaan ja kuntakulttuuriin.

Aiempaan viitaten esimerkiksi kuntayhteisössä identiteettiä ilmentävä kuviteltu yhteisö voisi materialisoitua muun muassa kunnan vaakunan, logon, iskulauseen tai yhteisten perinteisten tapahtumien kautta. Kuvitellun yhteisön käsite alueellisen identiteetin osana kytkee kuntaidentiteetin ja alueen institutionalisoitumiskehityksen (ks. kappale **2.2.2**) kiinteästi yhteen, minkä vuoksi koin olennaiseksi ottaa nämä teoriat mukaan tähän tutkimukseen. Alueellinen identiteetti syntyykin institutionalisoitumisprosessissa, jossa alueen rooli vakiintuu ja tulee osaksi yhteistä, kollektiivista, tietoisuutta (Ojankoski 1998, 38). Tämä kollektiivinen, joka tutkielmassa nähdään sosiaalisesti rakentuvana, tietoisuus alueesta ja sen myötä muodostunut identiteetti taas ovat hyvin keskeisiä kuvitellun yhteisön syntymisessä. Niissä on niin paljon yhteisiä piirteitä, että niiden välillä voi olla riippuvuussuhde, jonka olemassa oloa voin tällä tutkimuksellani osaltani havainnollistaa. Tähän liittyen seuraavaksi lähemmän tarkastelun kohteena onkin institutionalisoituminen ja sen suhde kuntatasoon.

2.2.2 Institutionalisoitumisteoria

Institutionalisoitumisteoria nähdään tässä osana alueellista identiteettiä, jolloin se nähdään myös yhtenä lähtökohtana kuntaidentiteetin määrittelylle. Koska institutionalisoitumisteoria liittyy keskeisesti paikkojen ja niiden identiteetin kehittymiseen, on sitä hyvä käsitellä myös kuntaidentiteetin yhteydessä. Paasi (1986, 30–33) liittää alueellisen identiteetin muodostumisen institutionalisoitumisen tapahtumiseen tietyllä alueella. Tässä mallissa alueen institutionalisoitumisen kehitys jaetaan neljään vaiheeseen, joista ensimmäinen pitää sisällään alueellisen eli territoriaalisen hahmottumisen, jossa kyseinen alue rajautuu ja erottuu muista alueista.

Toisessa vaiheessa rajautuminen on niin selkeää, että alueelle annetaan nimi ja erilaiset aluetta kuvaavat symbolit otetaan käyttöön. Kolmannessa vaiheessa syntyy aluelähtöisiä instituutioita, mikä tarkoittaa tilannetta, jossa alueelle syntyy sosiaalisia instituutioita ja organisaatioita. Alueen kannalta hyvin keskeinen institutionalisoitumisen piirre on hallinnollisen roolin saaminen, jonka kautta alue liittyy osaksi yhteiskuntaa ja sen hallinnollista organisaatiota. (Paasi 1986, 31.) Kuntien kohdalla tästä on usein kyse siitä, milloin kunta on perustettu ja rajattu omaksi hallinnolliseksi kokonaisuudekseen (mt.).

Neljännessä vaiheessa alueen rooli vakiintuu osaksi aluerakennetta, jolloin alueella on myös selkeä identiteetti ja nykytila, joka on käytännössä alati uudistuva ja muuttuva. (Paasi 1986, 32-33.) Näin

siis syntyy alue, jolla on omat nimensä, rakenteensa, instituutionsa ja roolinsa aluerakenteessa – tämän seikan takia teoria sopii kuntaidentiteetin tutkimiseen, sillä kunnat ovat juuri tällaisia alueita ja vielä rajatummin määritellen paikkoja. Kuntaidentiteettiin liittyen on hyvä pohtia, onko esimerkiksi Ranuan satavuotisen historian aikana tapahtunut institutionalisoituminen tuonut omat piirteensä ihmisten kuntaidentiteettiin. Niihin liittyen voidaankin pohtia myös sitä, miten nämä institutionalisoitumisen piirteet tulevat esiin aineiston identiteettikertomuksissa.

Paasi (1991) näkee alueiden deinstitutionalisoitumisen vastakohtana alueiden institutionalisoitumiskehitykselle. Tämä liittyy aluejärjestelmän muutokseen, jolloin alueiden roolit voivat vaihtua tai alue voi jopa hävitä kokonaan aluejärjestelmästä. Näissä tilanteissa symboliset järjestelmät ja instituutiot voivat muuttua ja korvautua uusilla systeemeillä. Deinstitutionalisoitumista voi tapahtua alumuutoksiin kuten esimerkiksi kuntaliitoksiin liittyen, jolloin vanhat alueelliset symbolit ja instituutiot alkavat korvautua uuden alueen vastaavilla. Osa tähän tematiikkaan liittyvistä identiteetin rakennuspisteistä voi kuitenkin säilyä ennallaan ikään kuin jäänteinä ja muistoina aiemmista identiteeteistä. Tällöin niillä voi edelleen olla osa toimivaa aluejärjestelmää. (Riikonen 1995.)

Zimmerbauerin (2008, 68) mukaan identiteetin ja siihen liittyvien symbolien ja instituutioiden säilyvyys deinstitutionalisoitumisen jälkeen riippuu pitkälti aluepuhunnan ylläpidosta. Tämä käsitys aluepuhunnan roolista liittyy institutionalisoitumisen käsitteen niin kuntaidentiteettiin, sosiaaliseen identiteettiin kuin narratiiviseenkin identiteettiin. Koska tässä tutkimuksessa kohdekuntana on Ranua, joka ei ole kokenut kuntaliitoksia perustamisensa jälkeen, ei deinstitutionalisoitumisen näkökulmaa alueelliseen identiteettiin ole olennaista tämän tarkemmin ottaa mukaan tutkielman teoreettiseen kehykseen, vaan näkökulma on nimenomaan institutionalisoitumisen ja kuntaidentiteetin suhteessa.

Paasin tavoin myös Van't Klooster ym. (2002, 115–118) näkevät institutionalisoitumiskehityksen nelivaiheisena prosessina. Ensimmäisessä vaiheessa alue on jollain tasolla määritelty ja tätä kautta olemassa. Tässä vaiheessa aluesamaistumista ei kuitenkaan koeta eikä muista alueista erottautumista vielä tapahdu. Toisessa vaiheessa alue alkaa saada omia erityispiirteitään, jotka tulevat esiin aluepuhunnan kautta. Tässä vaiheessa asukkaat siis erottavat alueen muista alueista. Kolmannessa vaiheessa keskeistä on toiminta tämän oman alueen hyväksi, mihin liittyy olennaisesti alueen etujen ajaminen. Tässä vaiheessa institutionalisoitumisprosessi on jo varsin pitkällä, ja alueiden erityisyyden ja muista erottumisen tematiikka on jo voimakasta. Neljännessä vaiheessa alueella on

selkeä ja vakiintunut rooli, ja alueen erityisyyden ja ominaisuuksien korostaminen on voimakasta. Tässä vaiheessa muista alueista erottautuminen on todella selkeää ja alueen ominaislaatuiset piirteet ovat selkeästi havaittavissa.

Institutionalisoituminen liittyy pitkälti alueen rajautumiseen muista alueista ja sen asukkaiden tapaan hahmottaa tämä alue. Kun alueella eletään, alkavat alueen erityispiireet ja ominaisuudet käydä tutuiksi, jolloin niitä voidaan ikään kuin siirtää vuorovaikutuksen kautta toisille tämän hahmottuvan alueen asukkaille. Institutionalisoitumisen ja alueellisen identiteetin suhteeseen liittyykin esimerkiksi alueen koulujen, joukkotiedotuksen ja lehdistön rooli, joka on pitkälti tiedon ja alueellisten erityispiirteiden siirtämistä (Hall 1999, 224; Paasi 1986, 38–39). Tähän liittyen on kuitenkin mielestäni hyvä huomata myös esimerkiksi median rooli, joka ei välttämättä ole pelkästään kokoava, vaan se voi tuoda ulottuville samaistumispisteitä myös muista kunnista, jolloin kuntaidentiteetti voi muuttua tai niitä voi muodostua useita.

2.2.3 Paikkaidentiteetti

Institutionalisoitumisesta ja paikan roolin muodostumisesta onkin hyvä siirtyä käsittelemään paikkaidentiteetin luonnetta osana alueellista identiteettiä ja sen suhdetta kuntaidentiteettiin. Kunta on fyysinen ympäristö, joka sijaitsee tietyssä paikassa. Se on merkitty karttaan ja erotettu täten alueena muista kunnista, täten kuntaa voidaan siis pitää paikkana. Paikkaidentiteetti käsitteenä mahdollistaa tarkastelun rajatun alueen vaikutuksista identiteetin rakentumisen kiinnittymiskohtana. (Kyösti & Airaksinen 2014, 181.) Paikkaan kuulumisen tunne on ihmiselle päivittäinen, mutta useinkaan se ei ole kovin tiedostettu tunnetila. Usein tämä tunne saattaa tulla tietoiseksi vasta sen tullessa haastetuksi esimerkiksi muuton tai paikkaa koskevan uhan vuoksi. Paikoille annetaan erilaisia merkityksiä päivittäisessä elämässä, näiden annettujen merkitysten kautta muodostuu paikkaidentiteetti. (Laitinen 2002, 195.)

Tuanin (1975, 151) mukaan paikka voidaan teoreettisesti kuvata joko kohtana alueellisessa systeemissä tai vastakkaisen näkemyksen mukaisesti yksilön omana voimakkaana tuntemuksena tiettyä aluetta kohtaan. Paikka on eletty, ainutlaatuinen, historiallinen ja merkityksiä sisältävä kokonaisuus, minkä vuoksi sillä on ihmisille merkitystä (Ojankoski 1998, 33). Horelli (1981, 86) kirjoittaa, että paikassa yhdistyvät mielikuva ja toiminta tietyssä fyysisessä ympäristössä.

Relphin (1976, 29) mukaan paikkoja ei koetakaan jokapäiväisessä elämässä itsenäisinä ja helposti määriteltävinä kokonaisuuksina, jotka voidaan vain helposti kuvailla sijaintinsa tai julkiasunsa mukaan. Paikka ei ole siis pelkästään sijainti tai pelkkä ympäristö, vaan siihen liittyy toimintaa, tunteita, historiallista kehitystä ja monia merkityksiä. Paikka on siis toiminnan ja tarkoitusten keskipiste, jossa me koemme olemassaolomme kannalta meille merkityksellisiä asioita (Nordberg-Schulz 1971, 19). Tässä tutkimuksessa kunta määritellään tällaisena paikkana, jolla on tietty sijainti, ja fyysinen ympäristö, ja johon liittyy toimintaa, merkityksiä, tunteita ja kokemuksia. Uskon, että nämä molemmat, niin aineettomat kuin fyysisetkin, asiat voivat olla kuntaidentiteetin kiinnittymiskohtia ja osa kunnan paikkaluonnetta.

Esimerkiksi Buttner (1978) kirjoittaa keskeisten paikkojen ja niihin liittyvien merkitysten muodostuvan usein ihmisille itsestäänselvyyksiksi. Tällöin identiteettiä ei välttämättä varsinaisesti tiedosteta, eikä sitä koskeviin asioihin tiedostetusti reagoida, mikä toki riippuu yksilökohtaisista eroista. Esimerkiksi kuntiin liittyen muille paikkakunnille muutot ja kuntaliitokset voivat olla tällaisia kuntaidentiteettiin vaikuttavia seikkoja, jotka eri ihmisillä toimivat eri tavalla – toisilla identiteettiä heikentäen ja toisilla vastaavasti sitä vahvistaen (ks. Zimmerbauer & Kahila 2006). Näissä tilanteissa kuntaidentiteetin samaistumiskohteena olevaa kuntaa voi koskea muutos, jolloin näkemykseni mukaan myös kuntaidentiteetin tiedostaminen voi aktivoitua, jolloin paikka ja sen rooli eivät olekaan enää itsestäänselvyksiä.

Usein ihmiset pystyvät kuvaamaan ne paikat, joilla on ollut merkitys heidän elämänsä ja joihin he ovat kiintyneet jossain vaiheessa elämäänsä. Näihin paikkoihin sitoutuvat monet kokemukset, muistot, vaikutelmat ja erilaiset tuntemukset. (Aura, Horelli & Korpela 1997, 131.) Kunnat ihmisten asuinpaikkoina ovat juuri tällaisia ihmisten elämässä merkityksellisiä paikkoja. Tournierin (1971, 60) mukaan tässä ilmiössä vahvimmillaan ihminen kiinnittyy tiettyyn paikkaan ja tulee osaksi tätä, jolloin paikkaan yhdistyy hänen henkilökuvansa ja paikka koetaan osana itseä. Tämä voidaan käsittää siten, että näissä tilanteissa samaistumisen paikkaan on voimakasta ja paikkaa koskevat uhkat tai mahdollisuudet voidaan kokea myös omaa itse ja identiteettiä koskeviksi asioiksi. Tällaisessa tilanteessa voikin muodostua vastarintaidentiteetti, jonka avulla ikään kuin vastustetaan mahdollisia muutoksia ja uhkia (Castells 1997, 8).

Aikaisempaan viitaten tutkielmassani yksi keskeinen kuntaidentiteetin lähestymiskeino onkin paikkaidentiteetti, joka voidaan nähdä myös paikkaan samaistumisena. Esimerkiksi Hall (1999, 60) määrittelee paikan erityisenä, tutuna, tunnettuna, konkreettisena ja rajallisena. Paikka on

meihin vaikuttaneiden sosiaalisten käytäntöjen tapahtumakenttä, johon identiteettimme ovat yhteydessä. Tietyissä paikassa asuvien tai asuneiden kokemukset ja merkitykset voivat synnyttää yhteenkuuluvuuden tunteen, joka täten ilmenee sosiaalisesti rakentuneena aluetietoisuutena (Aura, ym. 1997, 131). Kunta- ja paikkaidentiteettiin liittyen kunta on siis konkreettinen, rajallinen, tunnettu ja ihmiselle erityinen paikka, jossa identiteettiä rakentavia kokemuksia ja merkityksiä tulee ilmi.

Paikkaidentiteetti on osa ihmisen identiteettiä, ja se tulee usein esiin esimerkiksi ihmisten tiettyyn paikkaan liittyvien ideoiden, uskomusten sekä arvojen kautta, sekä se liittyy keskeisesti siihen, kuinka tietty paikka ymmärretään ja mielletään (Kyle, Mowen & Tarrant 2004). Dixonin ja Durrheimin (2000, 32) mukaan ihmiset liittävät kielellisten ilmausten avulla merkityksiä paikkoihin ja muodostavat niihin liittyvät mielikuvansa. Esimerkiksi Harrisonin ja Howardin tutkimuksessa (1972) selvisi, että ihmisten mielikuviin asuinpaikoistaan vaikuttavat sekä fyysiset ominaisuudet kuten alueen koko tai kaupunkikuva että kulttuuriset ominaisuudet kuten historialliset tai poliittiset merkitykset. Tähänkin liittyen kuntaidentiteetti ja kunnat identiteetin kiinnittymiskohteina ovat käypiä tutkimusaiheita niiden tarjotessa niin fyysisiä, kulttuurisia, historiallisia, poliittisia kuin alueen kokoonkin liittyviä merkityksiä.

Ihmiset muodostavat paikkoihin tunnesiteitä, jolloin he tuntevat olonsa mukavaksi ja turvalliseksi tietyissä paikassa – tällöin he myös viipyvät paikassa pidempään (Hernandéz, Hidalgo, Salazar-Laplace & Hess. 2007). Ihmisten yksilöllistä eroista paikkaidentiteetin muodostumisessa kertoo se, että moni ihmisistä samaistuu hyvään ympäristön kuntoon ja ihmisten ympäristön arvostukseen, mutta monissa tutkimuksissa on havaittu, että ihmiset saattavat samaistua ja luoda tunnesiteitä myös esimerkiksi saastuneisiin tai pilaantuneisiin paikkoihin. (Taylor 1996: Casakin, Hernandéz, Ruiz 2015.) Ihmiset muodostavat siteitä ja tunteita erilaisia asioita kohtaan, minkä vuoksi myös identiteettikokemukset ovat hyvin yksilöllisiä.

Yksilöllisyyteen ja kokemuksiin liittyen tiloista tulee omakohtaisesti koettuja paikkoja ihmisen luodessa niihin tunnesiteitä ja antaen niille omia merkityksiään. Tämä tapahtuu usein ajan myötä, arkielämän ja sen toimintojen kautta. Esimerkiksi tunnesiteet lapsuuden menneisiin paikkoihin voivat säilyä mielessä pitkään. Näistä seikoista muodostuva paikkaidentiteetti muodostuu vertailuperustaksi, joiden valossa yksilö arvioi ja tunnistaa muita paikkoja. (Aura ym. 2007, 127.) Korpelan (1989) mukaan paikkaidentiteetti onkin näihin tärkeisiin paikkoihin liittyvien tunnesiteiden, muistojen ja erilaisten merkitysten kokonaisuus, joka on jatkuvasti muuttuva ja

kehittyvä. Esimerkiksi lapsuuden kotikunta voi olla muistojen kautta voimakas identifioitumisen kohde, mutta näitä muistoja voi syntyä myös lyhyenä tiettyssä kunnassa asuttuna aikana. Vastaavasti voi olla myös niin, ettei ihminen samaistu tiettyyn paikkaan ollenkaan, vaikka olisi kotoisin sieltä tai asunut siellä kauan. Kuntaan samaistumisen voimakkuus vaihtelee siis myös ajanmukaisesti sekä tilannekohtaisesti (Zimmerbauer & Suutari 2007, 355).

Paikkaan tunnesiteiden luominen voi käydä myös varsin nopeasti, mitä havainnollistaa ”toisen kodin” tai loma-asunnon omistamiseen ja paikkaan kiintymiseen koskeva tutkimus, jossa havaittiin, että toisessa paikassa sijaitsevaan asuinympäristöön voi syntyä kiintymistä nopeastikin. Lyhyempinä sesonkiaikoina toisessa paikassa oleskellessa paikkaan kiintyminen tapahtuu useimmiten ympäristön laatuun ja omasta arjesta irtautumisen kautta, kun taas ympärivuotisemman oleskelun aikana kiintyminen alkaa tapahtua enemmänkin sosiaalisen ympäristön ja yhteisön kautta. (Stedman 2006.) Tämä voi koskea myös kuntaidentiteettiä ja kuntakohtaisten tunnesiteiden luomista, mikä oli yksi syy myös sille, ettei aineistoa rajattu pelkästään Ranualla asuviin.

Alueellisesti sijoittuva paikka ilmenee fyysisten ulottuvuuksiensa lisäksi myös sosiaalisina ja ajallisina suhteina sekä näkökulmina. Paikkaan liittyen puhutaan usein paikallisuudesta, joka taas kontekstina ja sosiaalisena rakenteena liittyy tulevaa menneeseen ja mennyttä tulevaan, mikä taas saa sisältönsä ja ulosilmaisunsa narratiivisina identiteettimuotoina. (Knuutila 1998, 35–37.) Näkemykseni on, että tarinoiden avulla ihmiset voivat omalla kirjoitetulla kielellään tuoda ilmi kuntaan paikkana liittyviä mielikuvia, arvoja, uskomuksia, kokemuksia ja miellelyhtymiään, joiden kautta kuntaidentiteettiä voidaan lähestyä narratiivisen tutkimuksen ja paikkaidentiteetin kautta. Kuntiin samaistumista ja kuntien sosiaalista ulottuvuutta suhteessa kuntaidentiteettiin käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

3 KUNTAAN SAMAISTUMINEN JA KUNTAIDENTITEETTI

3.1 Kunnat samaistumisen kohteena

Kunnat ovat ihmisten asuinpaikkoja, mutta myös paikkoja, joista ihmiset ovat kotoisin ja joissa ihmiset ovat kasvaneet. Kuntia voidaan kutsua myös elämismaailmoiksi, joilla tarkoitetaan henkilön arjen ja sen rutiinien kautta hänelle merkitykselliseksi muodostuvaa elinympäristöä. (Anttiroiko 1991, 109). On paljon kuntaan liittyviä yksilöllisiä ja henkilökohtaisia kokemuksia, jotka voivat toimia kuntaidentiteetin rakennuspalasina ja ne voidaan tuoda ilmi esimerkiksi kertomusten avulla. Toisaalta taas kuntaidentiteettiin voi liittyä usein myös oman henkilökohtaisen identiteetin lisäksi sosiaalisen identiteetin piirteitä – tällöin kuntaidentiteetti voi olla yhtä aikaa sekä yksilöllinen että kollektiivinen, sosiaalisesti rakentuva, kokemus. Kuntaidentiteettiin liittyy myös kunnan luonne maantieteellisesti ja hallinnollisesti rajatusta alueesta ja kulttuurista, kuin myös sen luonne kokemuksista ja tunteista koostuvana kokonaiskokemuksena. Näiden ajatusteni valossa olen valinnut teorit, joiden kautta lähestyn kuntaidentiteetin käsitettä sekä sen rakentumista ilmiönä. Tässä ja seuraavassa kappaleessa käsittelen kunnan luonnetta samaistumisen kohteena ja samalla myös sosiaalisena ympäristönä suhteessa kuntaidentiteettiin.

Aiemmin esitelty kuntien luonne rajattuina alueina ja paikkoina on mielestäni hyvä ottaa huomioon kuntasamaistumiseen liittyen (ks. **kappale 2.2**). Esimerkiksi Paasin (2002, 159) mukaan rajat erottavat asioita toisistaan, niiden merkitykset esitellään tietyillä tavoilla ja ne antavat mahdollisuuden tietyille identiteetin ilmauksille ja vastaavasti kieltävät toisia ilmauksia. Hänen mukaansa elämme arkielämäämme sosio-spitaalisten suhteiden ja niiden kautta ilmenevien aluetasojen rakentamassa moninaisessa verkostossa, jossa monet kulttuuriset, sosiaaliset, symboliset ja fyysiset rajat ohjaavat ja vaikuttavat toimintaamme (mt.). On täten hyvinkin mahdollista, että kunnissa rajattuina alueina on aluerajojen lisäksi selkeitä sosiaalisia, symbolisia ja kulttuurisiakin rajoja, jotka erottavat kunnan muista kunnista, mikä voi heijastua myös kuntaidentiteettikokemuksiin.

Kuntaidentiteetti voidaan määritellä siten, että se on samaistumista tiettyyn alueeseen eli tässä tapauksessa kuntaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kuntaan samaistuvat henkilöt kokevat kunnan ominaisuuksia osaksi itseään ja samaistuvat tätä kautta kuntaan. (Zimmerbauer & Suutari 2007, 352.) Kyösti (2012, 81) määrittelee tutkimuksessaan kuntaidentiteetin kuntalaisten

samaistumisen kokemuksena kuntaan, mikä voi ilmetä yhtäaikaaisesti sekä yksilön että ryhmän kokemuksena myös eri aluetasoilla niihin kiinnittyvinä tunteina, arvoina ja kokemuksina. Kunnat ovat merkityksellisiä paikallisina yhteisöinä sekä päivittäisinä elinympäristöinä, minkä vuoksi ne ovat myös usein identifioitumisen kohteita (Kyösti 2012, 81).

Kuntien historiallisen kehityskaaren vuoksi useilla kunnilla on usein voimakas paikallisidentiteetti (Haveri 2008, 120). Identiteetit ovatkin ajallisia prosesseja, joissa mennyt, nykyinen ja tuleva nitoutuvat yhteen (Hänninen 1998, 10). Onkin myös hyvä tuoda esiin näkökulma menneisyyden ja identiteetin suhteesta kuntaidentiteetin rakentumiseen liittyen. Esimerkiksi paikallisperinteestä voidaan jäljittää identiteetin muodostumista, jolloin se voi rinnastua paikallisen mentaliteetin kanssa. Identiteetin rakentuminen tapahtuu ajassa ja tilassa kronotooppisesti, täten menneisyyttä voidaan pitää siis tavallaan identiteetin paikkana. (Hänninen 1998, 7.) Esimerkiksi historialliseen kehitykseen liittyvät paikallisperinteet ja paikan mentaliteetti voivat siis olla identiteetin kiinnittymispisteitä, mikä voidaan liittää myös kuntaidentiteetin ja kunnan väliseen suhteeseen.

Kuntien rooliin elämismaailmoina ja arkipäivän tapahtumaympäristöinä liittyy aiempien seikkojen lisäksi myös muita seikkoja, jotka voivat vaikuttaa kuntasamaistumiseen. Kunnat voidaan nähdä organisaatioina, joilla on omat lakisääteiset tehtävänä esimerkiksi palvelutuotannossa. Tähän liittyen kunnilla on myös oma päätöksentekojärjestelmänsä, jonka kautta kuntalaisia ja kuntaa koskevia päätöksiä tehdään. Kunnan organisaatioluonteeseen liittyy keskeisesti myös se, että kunnalla omia työntekijöitä, erilaisia työyhteisöjä, taloudellisia voimavaroja ja monenlaista johtajuutta, päälliköitä ja johtajia. Kunta voidaan nähdä myös paikallisyhdyskuntana, jolla on rajattu maantieteellinen alue ja sijainti – tällä alueella on yhdyskuntarakenteita, oma väestörakenteensa, sosiaaliset yhteisönsä, elinkeinorakenteensa, inhimillinen pääomansa sekä historiansa, arvomaailmansa ja kulttuurinsa. (Anttiroiko, Haveri, Karhu, Ryyänen & Siitonen 2005, 13.)

Kuntaidentiteettiin ja kuntiin samaistumisten kohteena voi liittyä myös valtaan liittyvää tematiikkaa. Kunnat ovat paikallisia itsehallintoyksiköitä, jonka toiminta perustuu pitkälti poliittis-hallinnolliseen itsehallintoperiaatteeseen – näiden raamien puitteissa kunta on myös ihmisistä muodostuva yhteisö, joka elää tällä alueella ja tekee aluettaan koskevia päätöksiä kuntademokratian kautta. (Laamanen 2007, 57; Kyösti 2012, 13; Harisalo 2011, 14.) Esimerkiksi Tocqueville (2006, 110) kirjoittaa kunnan olevan merkityksellinen ihmisille itsenäisyyden vuoksi

ja ihmisten sekä tunteiden kerääntyvän sinne missä valtaa on, jolloin itsenäisyys ja valta ovat hänen mukaansa kaksi kunnan kehityspolun merkittävää tekijää.

Aikaisempaan liittyen esimerkiksi todennettu itsenäisyys voi olla yksi perustelu vahvalle kuntaidentiteetille historiallisen kehityksen ohella (Kyösti & Airaksinen 2014, 187). Wiberg (2005, 21) taas mainitsee kunnassa olevan monenlaista valtaa aina asukasvallasta virkavaltaan ja äänestysvaltaan. Kuntalaiset voivat halutessaan käyttää valtaa ja olla osa näitä itsenäisen kunnan vallan ulottuvuuksia, mikä voi olla yksi kuntaidentiteetin rakentumisen ulottuvuus ja täten myös sen kiinnittymispiste. Tällöinkin liitän tematiikkaan tunteet, sillä vallan tunne ja vallan käytöstä seuraavat tunteet voivat olla potentiaalisia kuntaidentiteetin kiinnittäjiä kunnan itsenäisyyteen ja valtakulttuuriin.

Suomessa kuitenkin kuntien syntyminen, kehittyminen ja vallan keskittyminen ei ole ollut ihan yksinkertaista, sillä kuntia on perustettu ja jaoteltu seurakuntajakojen perusteella ja nämä jaot ovat perustuneet pitkälti ihmisjoukon kykyyn kustantaa kirkon rakentaminen, minkä vuoksi harvaan asutuilla pienien väkimäärien alueilla kuntien pinta-ala on perinteisesti isompi. Vuonna 1865 annettiin asetus, jonka tarkoituksena oli erottaa kunnan ja seurakunnan päätöksenteko ja toimeenpano toisistaan eli luoda uusi organisaatio ”maallisten” asioiden hoitamiseksi. (Kyösti 2012, 12; Laamanen 2007, 64; ks. myös Pystynen 1965.) Tästä on lähtenyt selkeästi kuntarakenteen muodostuminen ja kuntien määrän lisääntyminen, mihin liittyen 1930-luvulta lähtien siihen asti melko itsenäisesti asioita hoitaneet kunnat alkoivat hoitaa myös valtion taholta tulevia ja annettavia tehtäviä, mihin 1960-luvulta lähtien liitettiin myös hyvinvointivaltion tuottamat palvelut (Haveri, Laamanen & Majoinen 2003, 27). Tämä kuntien rooli ja historiallinen kehitys palveluiden tuottajana on mielestäni hyvä tiedostaa, koska palveluiden käyttäminen on osa kuntalaisten arkielämää ja kunnan roolia elämismaailmana, minkä vuoksi sillä voi olla vaikutuksia myös kuntaidentiteettiin.

Tärkeää on ottaa myös huomioon, että tutkimuskohteena oleva Ranua on perustettu vuonna 1917 Pudasjärven, Rovaniemen ja Simon kuntien reuna-alueista, mitä ennen kunnan ”pohjana” toimi näistä alueista pitkien kirkkomatkojen takia vuonna 1914 perustettu Ranuan seurakunta. Välimatkat palveluihin ovat olleet siis pitkiä, minkä takia uuden kunnan perustaminen on nähty tarpeelliseksi. (Tarkka ym. 1987; Ranuan perinnekirjatoimikunta 1979, 2.) Kunta ja sen asutus ei siis ole Tocquevilleen (2006, 110) viitaten syntynyt varsinaisesti ihmisten ja tunteiden keskittyessä vallan ympärille, vaan ihmisten tarpeesta keskittää palveluita lähemmäksi itseään, minkä jälkeen

seurakunnan ja kunnan perustamisen myötä myös erilaiset vallan muodot ovat konkretisoituneet ja tulleet osaksi institutionalisoitumiskehitystä. Kuntaan ja sen perustamiseen liittyy keskeisesti myös esimerkiksi kunnan vaakuna ja kunnan nimi, joiden suhdetta kuntaidentiteettiin ja kuntaan samaistumisen kohteena on hyvä tarkastella, sillä näkemykseni mukaan niillä on myös roolinsa kunnan hallintoasemaan, valtasuhteisiin ja olemassaoloon liittyen, minkä lisäksi ne linkittyvät selkeästi myös alueelliseen identiteettiin ja alueen institutionalisoitumiskehitykseen.

Kuntaidentiteetistä puhuttaessa tarkoitetaan tunnetta yhteenkuuluvuudesta, joka muodostuu muun muassa symbolien ja niiden merkityksen myötävaikutuksesta (Zimmerbauer 2008, 357). Tällaisia symboleihin liittyviä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta rakentavia asioita voivat olla muun muassa jo aiemmin mainitut kunnan nimi ja vaakuna. Kunnan nimi symbolina voi olla niin vahva, että kuntaliitostilanteessa uuden syntyvän kunnan nimen päättäminen muodostuu kynnyskohdaksi, vaikka muista liitokseen liittyvistä kysymyksistä olisikin päästy jo sopuun (Haveri 2004, 24). Ihmiset voivat kokea nämä symboliset asiat osaksi omaa henkilökohtaista kuntaidentiteettiään, jolloin kuntaliitostilanteessa näiden kiinnittymiskohtien mahdollinen muuttuminen aiheuttaa voimakkaita tunteita. Nämä tiettyihin alueisiin liittyvä symboliset kiinnittymiskohdat voivat usein olla eri ihmisillä samoja, jolloin niiden voidaan olettaa olevan myös kollektiivisen kuntaidentiteetin kiinnittymiskohtia, jotka ovat eri kunnissa erilaisia. Myös Sörlinin (1999, 109) mukaan alueelliseen identiteetin kollektiiviseen puoleen liittyy muun muassa yhteisten alueellisten symbolien omaksuminen, esimerkiksi maisemien käyttäminen symboleina. Kunnan asemassa samaistumisen kohteena ja arkipäivän elämismaailmana esimerkiksi maisemat voivatkin olla päivittäin läsnä.

Kyöstin ja Airaksisen mukaan (2014, 187) eri alueilla kuntaidentiteetit ovat kiinnittyneet erilaisiin asioihin, kuten esimerkiksi alueen historiaan, palveluihin, hallinnolliseen alueeseen, kyliin ja muihinkin epämuodollisiin alueisiin kuten satamiin ja asuinalueisiin. Heidän mukaansa kuntaidentiteetti kiinnittyy sekä kuntaan paikkana että niihin sosiaalisiin ryhmiin sekä siteisiin, joihin kuntalaiset kuuluvat. Kuntaidentiteetti on täten moniulotteinen asia, jolla on kytköksensä niin kunnan organisatoriseen rooliin kuin kuntaan elämismaailmana ja yhdyskuntanakin. Yksi näitä kytköksiä muodostava voima ovat tunteet ja niiden kiinnittyminen erilaisiin asioihin kunnassa. (Mt., 187)

Identiteettiin liittyy siis myös tunteiden ja kokemusten yhdistyminen, ja voidaankin käyttää käsitettä tunteiden kulttuurista tai tunteiden tilasta, jonka kautta käsitellään johonkin aikaan ja

paikkaan liittyviä kokemuksia (Kyösti 2012; Frijhoff 2002, 134). Tunteiden ilmaisu on kulttuurisidonnaista, ja sillä on myös riippuvuussuhde sosiaalisiin suhteisiin, symbolisiin muotoihin ja kulttuurin luomiin merkityksiin, jotka kaikki muuttuvat ajan ja paikan mukaisesti. Tunteet eivät ole vain ohjanneet alueiden muodostumista, vaan myös sitä tapaa, jolla havainnoimme näitä alueita. (Frijhoff 2002, 134.) Kuntaidentiteettiin liittyen voidaan siis puhua myös tunteiden kulttuurin ja tunteiden vaikutuksesta identiteettiin ja ihmisten mielikuviin alueista. Kuten tutkielman alussa todettiin, myös esimerkiksi Zimmerbauer ja Suutari (2007, 356) mainitsevat kuntaan samaistumiseen liittyen kuntaidentiteetin olevan pitkälti tunneasia.

Zimmerbauerin ja Suutarin (2007, 353) mukaan alueelliseen identiteettiin ja kuntaan samaistumisen ollessa kyseessä, on olennaista tarkastella sitä, kuka kuntaan oikein samaistuu. Esimerkiksi Fetzin (2009, 18) mukaan vanhemmat ihmiset samaistuvat nuoria ihmisiä enemmän kotikuntaansa, minkä takia esimerkiksi kuntaliitokset voivat olla heille suurempi identiteettiin vaikuttava asia. Usein kuntaan samaistumisen voimakkuuteen liittyy kunnassa asuttu aika, minkä vuoksi iäkkäämmillä ihmisillä identifioituminen on ajan myötä kasvanut voimakkaammaksi asuttujen vuosien myötä. (Helander & Pekola-Sjöblom 2006, 103). Näin ei kuitenkaan aina ole, koska yksilökohtaisten erojen lisäksi voi olla myös kunnan luonteesta riippuvia eroja.

Myös nuorilla voi olla voimakas kuntaan kiinnittyvä alueellinen identiteetti, mikä tuli ilmi esimerkiksi omassa kandidaatin tutkielmassani Ranuan lukiolaisten alueellista identiteettiä tutkiessani (Niemelä 2015). Sama todettiin myös Salpausselän nuorille tehdyssä tutkimuksessa, jossa selvisi, että nuorten samaistumisen kotikuntaan oli voimakasta, jopa 62 prosenttia vastanneista tunsivat olevansa vahvasti oman kuntansa asukkaita (Moliis 2014). Kuten aikaisemminkin mainittua (ks. 2.2.3), paikkaan kiintyminen ja identiteetin muodostumiselle tärkeä tunnesiteen muodostuminen yksilön ja asuinalueen välille ovat kuitenkin yksilöllisiä prosesseja (Rollero & De Piccoli 2010, 198–200). Tämän vuoksi en tehnyt tarkempaa rajausta tutkimusryhmääni liittyen, vaan halusin nimenomaan keskittyä näihin yksilökohtaisiin identiteettiprosesseihin, jotka kaikki ovat erilaisia ja persoonasta riippuvia.

Aiempien kappaleiden myötä oma näkemykseni on, että kunta on monelle juuri se paikka, johon liittyy historiaa, kokemuksia ja monenlaisia tunteita, minkä vuoksi suhteet eri kuntiin ovat erilaisia. Tämä on yksi syy miksi tässä tutkielmassa kirjoittajien asuinkunnalla ei ole väliä, vaan jos he kokevat asuinkunnastaan riippumatta samaistuvansa Ranuaan ja olevansa ranualaisia, on Ranua osa heidän itsensä sekä psykologista että mahdollisesti myös sosiaalista identiteettiään. On

mielenkiintoista tietää, miten jossain muussa kunnassa asuva ihminen voi ilmentää narratiivisuuden kautta omaa ranualaista identiteettiään ja miten se näyttäytyy suhteessa kunnassa tällä hetkellä asuvien kertomuksiin. Oma näkemykseni kuntaidentiteettiin liittyy siis pitkälti siihen, että ihminen voi samaistua paljon kuntaan, vaikka ei asuisikaan siellä tai olisi asunut siellä vain hetken, sillä henkilökohtaisen identiteetin rakentuminen on yksilökohtaista.

3.2 Kuntaidentiteetti ja kunnan sosiaalinen ulottuvuus

Kuntaidentiteettiin ja kuntaan samaistumiskohteena liittyy myös sosiaalisen ulottuvuus, koska kunta on hyvin pitkälti myös kuntayhteisö, jossa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Toki voi olla myös ihmisiä, jotka eivät halua olla osa tätä vuorovaikutusta, jolloin heidän ja kollektiivisen, sosiaalisesti rakentuvan identiteetin välinen vuorovaikutus ei oletettavasti ole kovinkaan suurta. Tämän kappaleen tarkoituksena on avata tarkemmin kunnan sosiaalisen ulottuvuutta ja sen yhteyttä kuntaidentiteetin rakentumiseen. Tässä kappaleessa käsitellään myös sitä, miten yksilöllinen ja yhteisöllinen kuntaidentiteetti voivat olla yhteydessä toisiinsa.

Paasin (1986, 34) mukaan identiteetin käsite muuttui 1960-luvun kuluessa siten, että sitä alettiin käyttää sosiaalisten ryhmien yhteydessä, jolloin sitä käytettiin ryhmien luokitteluun. Identiteettiä verrataan siis muiden sosiaalisten ryhmien identiteetteihin. Woodward (1997, 38–40) liittää sosiaaliseen identiteettiin käsitteet identiteetti ja subjektiviteetti, joka käsittää yksilön sekä tiedostamattomat että tiedostetut ajatukset siitä, kuka hän on ja mihin hän kuuluu yhteisötasolla. Subjektiviteetti on henkilökohtainen, mutta se muodostuu suhteessa sosiaaliseen ympäristöön kielen ja kulttuurin kautta. Pulkkinen (1998, 244) mukaan sosiaalisessa merkityksessä identiteetti on yhteisöllinen käsite – on esimerkiksi olemassa suomalainen identiteetti, lappilainen identiteetti ja tässä tapauksessa kyseessä on ranualainen identiteetti eli täten siis yhteisöllinen identiteetti, joka rajoittuu tiettyyn rajattuun, tunnettuun ja konkreettiseen paikkaan. Identiteetin sosiaaliset tasot voivat täten liittyä erilaisiin aluetasoihin ja alueellisen identiteetin osiin (ks. **2.2**).

Kun suhteellisen lyhyitä aika-paikka-etäisyyksiä käsittävälle alueelle syntyy sosiaalista vuorovaikutusta, alkaa alueelle muodostua yhteisöllisyyttä, mitä kautta taas muodostuu yhteisö (Anttiroiko 1991, 58–59; Hiltunen 2001, 10). Yhteisöihin liittyen identiteetti on väline ymmärtää ja käsittää jäsenien ja ryhmien samankaltaisuutta. Identiteetin sosiaalinen näkökulma liittyy keskeisesti ryhmän jäsenien samaistumisen kokemuksiin ja yhteisöön kuulumiseen, mutta toisaalta se voidaan myös nähdä erottautumisen välineenä muista ryhmistä. (Gilroy 1997, 302–

303.) Myös Hall (1999, 12–13) kirjoittaa identiteetin rakentuvan eroavaisuuksien kautta, ja näiden eroavaisuuksien kautta tunnistetaan oma identiteetti muiden identiteeteistä. Kuntien yhteisölliseen ja sosiaalisesti rakentuvaan luonteeseen liittyy näiden ajatusten valossa se, miten kuntalaiset kokevat oman kuntaidentiteettinsä ja pyrkivät erottumaan muiden kuntien kuntalaisryhmistä omia identiteetin kiinnittymiskohteitaan korostamalla. Tällöin korostetaan niitä eroja, jotka erottavat esimerkiksi ruualaiset rovaniemeläisistä, ja tätä kautta nämä eroavaisuudet rakentavat yhteisön omaa kuntaidentiteettiä.

Aiempaan liittyen esimerkiksi Päijät-Hämessä tehdyssä alueen kuntien kuntaidentiteettiä kartoittavassa tutkimuksessa havaittiin yhtenä teemana myös naapurihuumori ja naapurinpilkka sekä kuntien viha-rakkaus-suhde, joiden avulla oman väestön merkitystä korostettiin ja vastaavasti muiden kuntien asukkaita painettiin alas – avun tarpeen tullen kuitenkin myös apua toisesta kunnasta voi löytyä (Heinonen 2011, 46). Tämä on ollut siis keino tuntea yhtenäisyyttä ja korostaa oman kunnan asukkaiden ryhmää ja luoda eroja muiden kuntien asukkaisiin, mihin liittyen esimerkiksi aiemmassa kappaleessa mainittu Hall (1999) on korostanut myös identiteettien rakentumista eroavaisuuksienkin kautta.

Pulkkisen (1998) määritelmän mukaan identiteetti käsitteenä esiintyy yleensä kolmen eri merkityksen kautta – filosofinen, sosiaalipsykologinen ja sosiaalinen merkitys ovat nämä hänen määrittelemänsä merkitykset. Identiteetin filosofinen merkitys tarkoittaa samuutta, kun taas sosiaalipsykologinen merkitys lisää samuuteen vielä yksilön eli minän kokemuksen. Sosiaalisessa merkityksessä identiteetti on yhteisöllinen käsite, joka on sosiaalisesti rakentuva. (Pulkkinen 1998, 24–3244). Tässä tutkielmassa kuntaidentiteetti nähdään sekä sosiaalisen että sosiaalipsykologisen merkityksen kautta, eli niin yksilön samuuskokemuksena kuntaan kuin myös samanaikaisesti sosiaalisesti rakentuvana ilmiönä kaikkien ruualaisiksi itsensä määrittelevien välillä.

Korpelan (1989, 28) mukaan identiteettiprosessit liittyvät tunteiden kokemiseen ja käsittelyyn, havainnointiin, ajatteluun, toimintaan sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Hän kirjoittaa identiteetin tunteen ja minuuden rakentamisen välineiden olevan täten psyykkisiä, toiminnallisia ja sosiaalisia prosesseja. Sosiaaliin identiteettiprosesseihin ja vuorovaikutukseen liittyviä seikkoja ovat muun muassa identifikaatio, käsitysten omaksuminen muilta, roolien oppiminen, valikoiva kiintymys ja erilaisten vuorovaikutustapojen valinta (Mt., 28). Vaikka jokaisella on oma henkilökohtainen kuntaidentiteetti, sosiaalisten identiteettiprosessien kautta identiteetit voivat saada vaikutteita toistaan ja löytää täten yhteisiä kiinnittymispisteitä. Identiteettejä syntyy, niitä

tuotetaan, käytetään ja ohjailaan kulttuurin sisäisesti (Woodward 1997, 2). Mitä voimakkaampi side paikan fyysisten ominaisuuksien ja yhteisön sekä myös yksilöiden ja yhteisön välillä on, sitä motivoituneempi yhteisö on säilyttämään paikkaan kiinnittyvän identiteettinsä. (Dale, Ling & Newman 2008, 278–280; Stedman 2006).

Kuntakulttuurillakin on vaikutusta kuntaidentiteettien syntyyn ja sosiaaliset prosessit sekä käytännöt toimivat vaikutteiden siirtäjänä kuntayhteisössä. Vaikka ihmiset muodostavat oman identiteettinsä paikkaan liittyen, identiteetit muodostavat kuitenkin yksilöiden välisessä vuorovaikutuksessa yhteisen identiteetin. Tämä liittyy keskeisesti siihen, että koemme enemmän tai vähemmän samoja kohteita ja aktiviteetteja tietyissä paikoissa. Nämä piirteet ovat paikalle usein ominaisia ja ovat kaikkien nähtävillä ja koettavissa. Lisäksi kulttuurisen kehityksen kautta ihmiset ovat oppineet kiinnittämään huomiota asuinpaikkojen ominaisuuksiin, joita alueen ja yhteisön kulttuurissa korostetaan. (Relph, 1976, 44.) Kuntiin liittyen tämä tarkoittaa erityisesti kunnassa tapahtuvaa arkielämää ja arkielämän vuorovaikutusta, mikä liittyy keskeisesti aikaisemmassa kappaleessa käsiteltyyn kuntien rooliin ihmisten elämismailmoina (ks. 3.1).

Oli aluetaso mikä tahansa, paikallisen ja alueellisen identiteetin kannalta olennaista on yksilöllisen ja sosiaalisen identiteetin suhde. Identiteettiin liittyy ajallinen ja sosiaalinen jatkuvuus, jossa nykyisyys, menneisyys, yksilöllinen identiteetti ja sosiaalinen identiteetti kietoutuvat toisiinsa. (Paasi 1998, 178.) Tämän takia tässä tutkimuksessa näkökulmana on yksilöllinen identiteetti sosiaalisen identiteetin rakennusosana, koska tätä sosiaalista ja ajallista jatkuvuutta ei voi mielestäni sulkea pois tarkastelusta. Myös Breakwellin (1984, 18) mukaan tämänhetkinen persoonallinen identiteetti on menneiden persoonallisten identiteettien ja menneiden sekä nykyisten sosiaalisten identiteettien vuorovaikutuksen yhteistulos.

Laitisen (2002, 195-196) mukaan ihmisten sitoutuminen paikkoihin riippuu monilta osin yhteisöllisistä tekijöistä, vaikka paikkoihin siteiden luominen on keskeistä myös henkilökohtaisille identiteeteille. Nämä siteet voivatkin muodostaa henkilökohtaisten identiteettien lisäksi myös monentasoisia kollektiivisia identiteettejä. Näkemykseni on, että narratiivisen lähestymistavan avulla voin hahmottaa kuntaidentiteetin rakentumisessa myös näitä yksilöllisiä eroja kollektiivisten kiinnittymiskohtien lisäksi. Paikan identiteetti voidaan kokea henkilökohtaisesti, jolloin siitä tulee osa sosiaalista identiteettiä (Ojankoski 1998, 37; Relph 1976, 45). Paikan identiteetti ja ihmisten omat identiteetit ovat siis vuorovaikutuksessa keskenään sosiaalisten rakenteiden kautta.

Alueen asukkaiden alueellinen identiteetti, jota usein kutsutaan myös aluetietoisuudeksi, muodostuu useista erilaisista elementeistä. Tähän liittyen keskeistä on se, minkä alueen kanssa tunnetaan yhteenkuuluvuutta ja miten tämän alueen koetaan poikkeavan muista alueista (Oikarainen 1996, 65). Tämä tietoinen käsitys oman alueen erityisyydestä ei rakennu vain yksilöiden omien havaintojen ja kokemusten kautta, vaan yhteisöllisen ja kollektiivisen kertomuksen kautta. Tämä kertomus sisältää aineksia menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta. (Paasi 1996, 212; Oikarainen 1996, 65) Paikkaan kuuluessaan ihminen kokee usein kuuluvansa myös yhteisöön, joka rakentuu samalla alueella asuvien ihmisten kommunikoidessa keskenään (Relph 1976, 33). Näkemykseni mukaan kaikilla ihmisillä ei kuitenkaan ole tätä yhteisöön kuulumisen tunnetta, vaan ihminen voi tuntea olevansa ikään kuin omalla tapaa esimerkiksi ranualainen, eikä välttämättä halua osallistua vuorovaikutukseen tai olla osa sosiaalista ympäristöä.

Kuntaan samaistuvan subjektiviteetti on siis jokaisella omanlaisensa, mutta paikan sosiaalinen ympäristö ja kieli ovat muokanneet sitä, minkä vuoksi esimerkiksi eri yksilöiden paikkaidentiteeteistä voidaan löytää samoja piirteitä, joiden kautta kollektiivinen paikan identiteetti voi muodostua. On mielenkiintoista nähdä, tuleeko tutkimuksessani ilmi yhtäläisyyksiä ihmisten kuntaidentiteeteissä, ja voidaanko täten sanoa, että ihmisten kuntaidentiteettien rakentuminen tapahtuu myös sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. Kunnat paikkoina ovat kuitenkin pitkälti sosiaalisia ympäristöjä ja niihin liittyy usein ihmisille tärkeitä sosiaalisia suhteita, minkä vuoksi sosiaalisen identiteetin näkökulma on hyvä ottaa kuntaidentiteettiä tutkittaessa huomioon. Kyöstin ja Airaksisen (2014, 187) artikkelin mukaan kuntaidentiteetti kiinnittyy moneen asiaan, kuten kuntaan paikkana, mutta myöskin sosiaalisiin ryhmiin ja siteisiin, joiden osia kuntalaiset ovat. Tämä tukee näkökulmaa siitä, miksi kuntaidentiteettiä ei käsitellä tässä tutkimuksessa pelkästään yksilön tai paikan identiteetin näkökulmasta, vaan mukana on nimenomaan kollektiivinen, sosiaalisesti rakentuva, kuntaidentiteetti.

4 IDENTITEETTI KERROTTUNA – NARRATIIVINEN LÄHESTYMISTAPA TÄSSÄ TUTKIELMASSA

4.1 Narratiivinen tutkimus

Kertomusten, kuten elämäkertojen ja tarinoiden tutkimus on viimeisten vuosikymmenien aikana yleistynyt monilla tieteenaloilla, niin on käynyt myös psykologian ja organisaatiotutkimuksen aloilla (Heikkilä 2001). Narratiivista lähestymistapaa käyttävät tutkijat korostavat kertomusten ja kielen asemaa todellisuuden tuottajana ja ilmentäjänä. Kielen ja vuorovaikutuksen avulla rakennetaan sosiaalista todellisuutta (Saastamoinen 1999). Tarinat ovat mieltämisen välineitä, joissa kertoja valitsee kuvaavat elementit ja sitoo ne juonen avulla tarinaksi (Aaltonen & Heikkilä 2003,147). Tämän luvun tarkoituksena on kytkeä narratiivinen tutkimus tämän tutkielman käsitteisiin ja toteutukseen.

Narratiivinen tutkimusote ei ole varsinaisesti tarkkarajainen tutkimusmenetelmä, vaan sitä pidetään enemmänkin teoreettisena ja metodologisena viitekehyksenä, joka mahdollistaa erilaisten menetelmällisten sovellusten käytön ja valintojen tekemisen (Riessman 2005, 1). Narratiivinen tutkimusote sopiikin hyvin erityisesti identiteetin ja ilmenemismuotojen tutkimiseen (Riessmann 2011, 310). Näiden seikkojen vuoksi uskon, että tämä lähestymistapa ja menetelmällinen ote ovat hyviä välineitä kuntaidentiteetin rakentumisen ja sen mahdollisen sosiaalisesti rakentuvan ulottuvuuden tutkimiseen.

Kertomusten ja kielen asema todellisuuden tuottajina ja ilmentäjinä sekä sosiaalisen todellisuuden rakentajina ovat syitä, miksi narratiivinen tutkimus lähestymistapana sopii kuntaidentiteettiäiheeseen – etenkin kun yhtenä näkökulmana siihen on kuntaidentiteetin sosiaalinen ulottuvuus. Ihmisillä on luonnollinen tapa kertoa tarinoita monimutkaisten ilmiöiden luonteesta, muodosta ja toiminnasta. Tarinat ovat tapa ymmärtää inhimillistä toimintaa, mihin liittyen toiminnat ja teot saavat merkityksen kun ne asettuvat tietyn elämäntarinan tai identiteetin sisään. (Aaltonen & Heikkilä 2003, 122–125.) Narratiivit eli kertomukset ovat keskeisiä työkaluja, joilla kautta ihmiset ymmärtävät itseään sekä asioiden yhteyksiä – täten monet tarinat voivatkin olla teorioita ajallisista prosesseista. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 193.) Tässä tutkielmassa käytetyt narratiivit voivat siis ilmentää ajallisia prosesseja, kuten kuntaidentiteetin muodostumista.

Usein narratiivisissa tutkimuksissa toisistaan erotetaan käsitteet narratiivi, kertomus ja tarina, missä tarina on kertomukselle alisteinen käsite ja narratiivi vastaavasti toimii nämä molemmat sisältävänä yleiskäsitteenä (Hyvärinen 2006). Esimerkiksi Heikkinen (2001, 116) kuitenkin rinnastaa väljästi tarinan, kertomuksen ja narratiivin toistensa synonyymeiksi. Myös Koskinen ja kumppanit (2005, 192) kirjoittavat tarinan ja kertomuksen olevan narratiivin arkisia vastineita, ja esimerkiksi suomenkieliset sanat juttu ja juoru voivat joskus olla rinnastettavissa narratiiviin. Tässä tutkielmassa en teekään systemaattista erottelua narratiivin, tarinan ja kertomuksen välille, vaan käytän niitä synonyymeina toisilleen.

Koska käytän narratiivia, tarinaa ja kertomusta toisilleen synonyymeina, en myöskään tee eroa tarinallisen, kerronnallisen ja narratiivisen lähestymistavan välille, vaan näen ne tutkimuksen lähestymistapaan liittyen samaa tarkoittavana asiana. Heikkisen (2015, 149–150) mukaan etenkin aiemmin näitä termejä on käytetty toistensa synonyymeina, mutta viimeaikoina ”narratiivisen” suomennokseksi on vakiintunut ”kerronnallinen” tutkimus. Tässä tutkielmassa yleisimmin käytetty termi on narratiivinen tutkimus, jonka aikaisempaan viitaten rinnastan samaksi kerronnallisen ja tarinallisen tutkimuksen kanssa.

Narratiiveihin eli tarinoihin ja kertomuksiin liittyy usein juoni, jonka avulla tarinan eri kokonaisuudet nivoutuvat yhteen. Juoni ei kuitenkaan aina ole sarja kronologisesti eteneviä tapahtumia tai kronologista kerrontaa, vaan se voi kuvata myös tapahtumien ja asioiden ei-kronologisia suhteita toisiinsa, jolloin esimerkiksi symbolit voivat toimia osana tarinan juonta ja juoni syntyy tulkinnan kautta. Tarinat ovat yleensä kolmeosaisia, sillä niissä kuvataan nykyinen tilanne, tapahtumien muutostilanne ja lopputulos. (Herman & Vervaeck 2005, 13.) Myös Czarniawskan (1998, 2) mukaan tarina on kolmiosainen, sisältäen alkutilanteen, jonkin tapahtuman ja lopputilanteen. Kertomuksiin liittyen ei ole aina olennaista, ovatko niiden ydinasiat kausaalissa ja temporaalisessa suhteessa keskenään, vaan keskeistä on se, mitkä suhteet lukija kokee itse tärkeiksi kertomusta lukiessaan (Herman & Vervaeck 2005, 139). Tässä tutkielmassa näitä kertomusten suhteita tarkastellaan kunteidentiteettiteorian valossa, jolloin identiteetin muodostumista kuvaavat asioiden yhteydet tulevat teorian avulla merkityksellisiksi tutkielman kannalta. Tämän vuoksi keskeiseen asemaan nousee myös tulkinnan merkitys kertomuksia lukiessa ja analysoitaessa, mihin liittyen hermeneutiikkaa käsitellään narratiiviseen tutkimusotteeseen liittyen kappaleissa **4.2**, **4.3** ja tieteenfilosofisista lähtökohdista kappaleessa **5.1**.

Narratiivit, tarinat ja kertomukset yhdistävät ihmisen ja hänen persoonansa sosiaalisiin tapahtumiin, prosesseihin ja organisaatioihin. Narratiivinen tutkimusote tarjoaa tutkijalle mahdollisuuden sijoittaa itsensä tutkittavien persoonien, tarinoiden ja organisaatioiden pinnalle sekä yhdistää persoonat niiden tunteista rakentuviin ja organisatorisiin ympäristöihinsä. (Van Maanen, Manning & Miller 1998, 1.) Narratiivinen tutkimus liittyy sosiaaliset, tilannekohtaiset ja historialliset tekijät tarkastelun osaksi, mihin liittyy myös arvojen rakentuminen ja ylläpito sosiaalisissa suhteissa (Aaltonen & Heikkilä 2003, 145). Kuntaidentiteettitutkimuksessa näillä kaikilla seikoilla on väliä identiteetin rakentumisessa ja representaatiossa, miltä osin narratiivinen tutkimus menetelmänä sopii valitsemaani aiheeseen.

4.2 Narratiivisen tutkimuksen historiaa ja teorioita

Tarinat yhdistävät ihmisiä ja heidän kokemuksiaan maailmaan, jolloin ne pystyvät myös esittämään tapahtumat kehityskulkuina ja tuomaan lukuisia ympäröivää maailmaa koskevia asioita esiin. Tarinat ovat erittäin keskeinen ja yksi tärkeimmistä nykymaailman tiedonvälityksen keinoista. (Czarniawska 1998; Aaltonen & Heikkilä 2003, 126.) Tämän vuoksi on hyvä valottaa taustaa narratiivisen tutkimuksen historiaan ja tieteelliseen kenttään asemoitumiseen liittyen, sillä narratiivinen tutkimusote on kehittynyt historiansa aikana ja täten myös yleistynyt eri tieteenaloilla.

Yhteiskuntatieteissä kertomuksellisuuden yleistyminen on yhteydessä laadullisen tutkimuksen ja sen menetelmien yleistymiseen. (Frantsi 2009, 65.) Kertomuksien tutkimuksen yleistymiseen liittyy myöskin luonnontieteiden roolin heikentyminen ja 1970- sekä 1980-lukujen yhteiskunnallisten tieteiden, kuten antropologian, sosiologian ja politiikkatieteiden kielellinen käänne. Tämän käänteen edetessä 1990-luvulla vahvemaksi kielen, kommunikaation ja mielikuvien rooli todellisuuden rakentajina vahvistui uudelleen. (Aaltonen & Heikkilä 2003, 122–123; ks. Myös Czarniawska 1999). Yhteiskunta- ja liiketaloustieteissä narratiivista tutkimusta on käytetty esimerkiksi organisaatiokulttuureiden ja -identiteettien tutkimuksessa, ja tutkimusote kasvattikin suosiotaan erityisen paljon 1990-luvulla (Koskinen ym. 2005, 193).

Aikaisempaan viitaten narratiivinen tutkimus on käynyt läpi eräänlaisen murroksen sen suosion kasvaessa tutkimuskirjallisuudessa 1985-luvulta lähtien, mikä tosin Suomessa näkyi noin kymmenen vuotta myöhemmin. Tämä narratiivinen murros sosiaalitieteissä on nyt kuitenkin tasaantunut, mihin liittyy esimerkiksi kerronnallisuus on vakiinnuttanut roolinsa narratiivisuuden suomennoksena. (Heikkinen 2015, 149–150.) Tähän terminologiaan liittyen on käyty myös

tieteellistä keskustelua, sillä etenkin suomennettuna englannin kielen sanojen ”story” eli tarina ja ”narrative” eli kertomus käyttö on ollut vaihtelevaa. Esimerkiksi sosiaalitieteissä ei aina tehdä olleenkaan eroa näiden kahden käsitteen välille, minkä vuoksi niitä on käytetty myös synonyymeina toisilleen varsinkin suomalaisessa tutkimuksessa. Vastaavasti taas kirjallisuudentutkimuksessa ero tarinan ja kertomuksen välillä on tärkeä asia, sillä usein ajatellaan tarinan viittaavan kertomuksen tapahtumien kulkuun, mihin liittyen se voidaankin myös määritellä kertomuksen tapahtumien kulkuna. (Hyvärinen 2006, 2–5.) Tähän keskusteluun liittyen haluan vielä todeta, että kuten jo aiemmin mainittua, tässä tutkielmassa näiden käsitteiden välillä ei tehdä erottelua vaan ne ajatellaan toistensa synonyymeina.

Humanistiset tieteet, kuten esimerkiksi filosofia ja kielitieteet ovat kuitenkin narratiivisen tutkimuksen lähtökohtia. Esimerkiksi antiikin Kreikan filosofi Aristoteles puhui draamasta, jonka käsitteen Aaltonen ja Heikkilä (2003) ovatkin rinnastaneet vapaasti tarinan käsitteeseen. Aristoteleen mukaan oli olennaista, että tarina on yhtenäinen ja johdonmukainen – hyvään tarinaan ei myöskään tarvitse lisätä mitään, eikä siitä voi ottaa pois mitään. Hänen käsityksensä tarinasta korostaa myös voimakkaasti syy-seuraussuhteita. (Aaltonen & Heikkilä 2003, 130; Frantsi 2009, 65.) Jo antiikin ajan filosofiassa on ollut keskustelua tarinoista ja niiden luoneesta tiedonvälittäjinä, mutta näkemys tarinan luoneesta on ollut monia nykyisiä suuntauksia jäykempi.

Paljon narratiivista lähestymistapaa tutkinut Czarniawska (2004) näkee narratiivisen tutkimuksen piirissä neljä perinnettä: venäläinen, eritoten kansansatuihin perustuva morfologia, yhdysvaltalainen uusi kriittisyys, ranskalainen Pariisin koulukuntaan liittyvä strukturalismi ja saksalaislähtöinen hermeneutiikka, tulkinnan teoria. (Czarniawska 2004, 2; Aaltonen & Heikkilä 131–137.) Aikaisemmin (ks. 4.1) esille tulikin ilmi tulkinnan merkitys tämän tutkimuksen tekstejä lukiessa ja analysoitaessa, minkä vuoksi tätä tutkielmaa lähimpänä näistä kansallisista traditioista on hermeneutiikka, johon liittyen näkökulmaksi on valittu Ricoeurin hermeneutiikka ja käsitykset tarinoista identiteetin ilmentäjinä.

Usein jälkiklassisen narratologian edustajaksi mielletyn filosofi Ricoeurin hermeneutiikassa symboleilla, teksteillä ja tarinoilla on hyvin keskeinen asema ja hänen mukaansa persoonallinen identiteetti rakentuu tarinallisesti. Antiikin strukturalistiseen käsitykseen verrattuna Ricoeurin käsitykset tarinan luoneesta ovat erilaisia, sillä hän puhuu kertomuksen epäjärjestyksestä ja ajan ei-lineaarisuudesta, jotka yhdistyvät tarinassa juonellistamisen ja tulkinnan kautta. Kertomuksessa voi olla esimerkiksi useita aikatasoja, minkä lisäksi sitä voidaan juonellistaa

säännönmukaisuuksien ja ihmisyyttä sekä olemista, kuten identiteettiä, koskevien kysymysten kautta. Hänen mukaansa narratologiset käsitteet ”aika”, ”narratiivi” ja ”juoni” ovat sekä kertomuksen rakenneosia että ihmisen olemiseen liittyviä käsitteitä. (Katainen 2002, 36; Hallila 2008, 24–33, Carr, Taylor & Ricoeur 1991, 172–173.) Tämä käsitys kytkee narratiivisen lähestymistavan tutkielman kuntaidentiteettiä tutkivaan luonteeseen, sillä aineiston kuntaidentiteetikertomuksissa on useita aikatasoja, kertomuksen epäjärjestyttä ja symboliikkaa osana kertomuksia. Narratiivien analyysin luonne perustuu nimenomaan identiteettiin liittyvien säännönmukaisuuksien etsimiseen ja identiteetin luonteeseen osana ihmistä.

Kansallisten traditioiden lisäksi myös ajallisissa narratiivisen tutkimuksen traditioissa on eroja, joita haluan tuoda tässä hiukan esiin, koska oma valintani ei ollut näistä ajallisista traditioista ”tuorein”. Jälkiklassinen Ricoeurin hermeneutiikka on jossain välimaastossa klassisen narratiivisen tutkimuksen ja postmodernin tutkimuksen välillä. Postmoderniin narratiiviseen tutkimukseen liittyen narratiivin käsite on erilainen perinteisempään narratiiviseen tutkimukseen nähden. Tämän käsityksen mukaan kaikilla kertomuksilla välttämättä ei olekaan perinteistä alku, keskivaihe ja loppu -asetelmaa, ja niistä ei välttämättä tulekaan kokonaista narratiivia, vaan ne koostuvat pienistä palasista. Esimerkiksi Boje (2001) erottaa toisistaan narratiivin ja normaalin tarinan, koska narratiivi vaatii juonen ja säännönmukaisuuksia, joita tarinoissa ei useinkaan ole. Hän kutsuu sirpaleisia ja hajanaisia tarinakokonaisuuksia antenarratiiveiksi, jotka ovat vielä muodostumattomia kertomuksia, ikään kuin kertomuksen esivaiheita. Nämä esivaiheet ovat epätäydellisiä ja keskeneräisiä, mutta niitä voidaan analysoida ja hyödyntää, vaikka kokonaista narratiivia ei muodostukaan. (Boje 2001, 1–2.) Vaikka identiteettikäsitteessä tässä tutkielmassa onkin postmoderni (2.1), ei postmoderni narratiivinen tutkimus ja sen käsitykset tarinasta kuitenkaan vastanneet tutkimuksen tarpeita, mistä lisää seuraavassa kappaleessa.

Halusin tuoda postmodernin narratiivisen tutkimuksen esiin ikään kuin kontrastina ja perusteluna valitsemalleni Ricoeurin jälkiklassiselle ja hermeneuttiselle näkökulmalle samalle kuvaten myös aineiston kertomusten luonnetta. Aineistoni kuntaidentiteetikertomukset ovat johdonmukaisia ja niissä on havaittavissa alkutilanne, muutos ja lopputilanne, mutta niissä on myös monia aikakerroksia ja epäjärjestyttä, jotka tulkinnan kautta tulevan juonellistamisen ja säännönmukaisuuksien etsimisen kautta täydentyvät kuntaidentiteettinarratiiveina. Keskeinen on myös narratiivien luonne osana ihmisen identiteettiä, mikä myös tuki Ricoeurin teorioiden valintaa keskeiseksi narratiivista tutkimusta koskevaksi teoriaksi, mitä koskien seuraavassa kappaleessa käsitellään narratiivista identiteettiä ja eritoten Ricoeurin näkemyksiä siitä tarkemmin.

4.3 Narratiivinen identiteetti

Yksilöiden identiteetit rakentuvat kertomuksina, sillä kertomuksien avulla ihminen voi jakaa, ymmärtää ja tehdä ymmärrettäväksi kokemuksiaan. Narratiivinen identiteetti pohjautuu sosiaalisesti tuotettuihin kertomuksiin ja se on myös yksilön kertomuksen avulla tuottama kuva hänestä itsestään. (Frantsi 2008, 75.) Narratiivinen identiteetti on mahdollista nähdä kognitiivisina konstruktioina ja skeemoina. Näin ajatellen narratiivinen identiteetti rakentuu yksilöllisistä ajattelumalleista, sosiokulttuurisesta kontekstista ja näiden välisestä vuorovaikutuksesta. (Herranen 2012, 20.)

Ricoeurin mukaan tarinat ovat niitä väyliä, joiden varaan inhimillinen olemassaolo ja sen ajallisuus rakentuvat – kertomukset ovat täten myös identiteetin välittäjiä (Ricoeur 1991, 425). Ei ole lyhyttä ja suoraa väylää olemisen ymmärtämiseen, vaan se tapahtuu analysoimalla inhimillisen tuottamisen kautta tulleita objektivikaatioita. Itseymmärrys on siis merkkien, symbolien ja tekstien välittämää, ja välittyy erityisesti tekstien ja tarinoiden kautta. (Katainen 2002, 36; Vanhoozer 1991, 42.) Omaa tutkielmaani ajatellen erityisesti Ricoeurin ajatus tekstimuotoisen tarinan roolista identiteetin välittäjänä on hyvin keskeinen. Hänen mukaansa elämää ei eletä tarinoina tai tarinoiden muodossa, vaan hänen käsitykseensä narratiivisesta identiteetistä kuuluu myös tekstiksi ulkoistamisen vaihe. Tekstin ja tarinoiden kautta ihmisen identiteettejä voidaan myös tulkita, jolloin erilaisina aikoina ne saavat erilaisia tulkintoja. (Katainen 2002, 35–37.)

Ricoeurin narratiivisen identiteetin pohjana on malli kolmivaiheisesta *mimesiksestä*. Tämä sitoo koetun elämän, ulkoistetut tekstit ja kertomukset sekä niiden tulkinnan yhteen. Prosessista käytetään myös nimeä hermeneuttinen kehä, joka on alati syvenevää ja laajenevaa itseymmärrystä. Ensimmäinen mimesis on esiymmärrystä toiminnan maailmasta, kun vastaavasti toinen mimesis on esiymmärryksen muokkaamista tarinaksi. Kolmas mimesis on tarinan tulkitsemista suhteessa maailmaan, mistä taas syntyy uusi esiymmärrys ja lähtökohta kehän syvenemiselle. (Katainen 2002, 38; Ricoeur 1991, 140) Näkemykseni mukaan identiteettitarinoiden tulkinta ja jakaminen kytkevät narratiivisen identiteetin sen sosiaaliseen ja sosiaalisesti rakentuvaan ulottuvuuteen, jossa vaikutteet ja esimerkiksi kunnan erityispiirteet leviävät myös muiden tietoisuuteen. Tässä tutkielmassa narratiivisen identiteetin lähtökohtana on tämä hermeneuttinen käsitys narratiivisesta identiteetistä, koska se ottaa huomioon kaikki tutkimuksen aineiston tuottamisprosessin ja kuntaidentiteetikertomusten vaiheet. Tämä käsitys ottaa huomioon myös tulkinnan osana narratiivista identiteettiä, tässä tutkielmassa tulkitsija olen minä, tutkijan roolissa.

Persoonallisen narratiivisen identiteetin muotoutumisen vaiheiden lisäksi on tätä tutkielmaa ja kuntaidentiteettiä ajatellen relevanttia käsitellä enemmän myös narratiivisen identiteetin kollektiivista, sosiaalisesti rakentuvaa ulottuvuutta. Kaunismaan ja Laitisen mukaan persoonallisen identiteetin narratiivisessa rakentumisessa on hyvä erottaa käsitteellisesti toisistaan seuraavat merkitykset: itseys ja samuus. Itseys liittyy ihmisen omiin käsityksiin ominaisuuksistaan ja siihen liittyy keskeisesti kertomusten välittämä itseymmärrys. Samuus taas liittyy ihmisen yhteisöön liittyviin kokemuksiin samuudesta. Yksilöiden itseys-identiteetin myötä muodostuu myös ryhmän kollektiivinen eli yhteisöllinen samuusidentiteetti, jonka avulla taas yksilö voi rakentaa lisää omaa itseys-identiteettiään (Kaunismaa & Laitinen 1998, 168–169). Tämä asetelma yksilön identiteetin ja kollektiivisen, sosiaalisesti rakentuvan identiteetin välillä on narratiivisessa identiteetissä pitkälti sama kuin kuntaidentiteetissä kunnan sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyen (ks. **3.2**).

Nämä narratiivisen identiteetin osat ovatkin erittäin tärkeä osa tutkimustani, jossa tutkitaan sekä yksilöiden kuntaidentiteettejä ja niiden kautta mahdollisesti ilmenevää kollektiivista kuntaidentiteettiä. Tässä näkökulma identiteettiin on siis hiukan samankaltainen kuin aiemmin esittelemäni Woodwardin (1997) identiteetin sosiaalisen merkityksen määritelmä, jossa yksilön subjektiviteetit ovat henkilökohtaisia, mutta rakentuvat kuitenkin sosiaalisessa ympäristössä kielen ja kulttuurin kautta. Tässäkin kohden on kuitenkin hyvä olla kriittinen asian suhteen, sillä kaikki ihmiset eivät halua olla osa sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta, joten tässäkin tapauksessa kuvatus kaltaisen vaikutteiden siirtyminen ja yhdistyminen eivät ole jokaisen kohdalla itsestänselvyys tai edes välttämättä mahdollisia.

Tutkimukseni näkökulma on se, että ihminen ilmentää yksilöllistä kuntaidentiteettiään oman narratiivisen identiteettinsä kautta kertomuksen ja tässä tapauksessa erityisesti tekstiksi tuottamisen kautta. Mutta koska sekä kuntaidentiteetin sosiaalinen ulottuvuus että narratiivinen identiteetti ovat näkemykseni mukaan yksilöllisen ulottuvuuden lisäksi myös sosiaalisesti ja yhteisöllisesti rakentuvia, on todennäköistä, että yksilöiden identiteetit heijastavat osaltaan tapauskohtaisesti myös yhteisöllistä ja sosiaalisesti rakentuvaa kuntaidentiteettiä, josta tutkielmassa käytetään yleisesti nimeä kollektiivinen kuntaidentiteetti.

4.4 Narratiivinen analyysi

Tutkimuksessani narratiivisuus on lähestymistapa kuntaidentiteetin tutkimiseen, koska koin, että sen avulla voin hahmottaa hyvin yksilöllisiä kuntaidentiteettiprosesseja. Aineisto on narratiivinen, minkä vuoksi myös päädyin analyysimenetelmässäni narratiiviseen analyysiin. Analyysin yhteydessä narratiivit ovat alkuperäisen kerrotun kokemuksen erilaisia tulkintoja, joissa kertoja, lukija ja tutkija ovat mukana kertomuksien tulkinnassa ja uudelleen esittämisessä. Tarinoiden ja kertomusten tulkinnassa ei päästäkään enää alkuperäiseen kerrottuun tarinaan, vaan siitä syntyy aina uusi tulkinta. Tulkintoja on siis yhtä monta kuin ihmisiäkin, minkä lisäksi narratiivisessa lähestymistavassa on useita suuntauksia, joiden avulla kertomuksia voidaan tulkita ja analysoida. Huomattavaa on, että näitä erilaisia keinoja voidaan myös käyttää yhtäaikaaisesti aineistoon, minkä vuoksi ne eivät siis sulje toisiaan pois. (Riessman 2005, 1–2.)

Narratiivista analyysiä voidaan yksinkertaisimmillaan lähteä tarkastelemaan siitä näkökulmasta, onko kyseessä narratiivien analyysi (analysis of narratives) vai narratiivinen analyysi (narrative analysis). *Narratiivien analyysissä* keskeistä on henkilöhahmoja, erilaisia tilanteita tai tarinoita koskevien teemojen tai tyypittelyiden muodostaminen. Keskiössä on siis yleisten havaintojen tekeminen aineistosta, jolloin yleensä aineisto muodostuu useista kertomuksista. *Narratiivinen analyysi* vastaavasti pyrkii luomaan kootusta aineistosta tarinamuotoisen kuvauksen esimerkiksi elämäntilanteiden tai asioiden muuttumisesta sekä kehitymisestä. Tässä muodossa analyysin avulla pyritään muodostamaan uusi kokonainen, juonellinen, tarina, joka valottaa asioiden suhteita toisiinsa. (Polkinghorne 1995; Karjalainen & Auvinen 2012, 14–15.) Tässä tutkielmassa kyseessä on narratiivien analyysi, jossa pyrin teemoittamaan ja tyypittelemään kuntaidentiteetin rakentumiseen liittyviä teemoja. Tarkoituksena ei myöskään ole muodostaa uutta tarinaa aikaisempien pohjalta, vaan keskittyä nimenomaan narratiivien analyysiin.

Narratiivisen aineiston luku- ja tulkintatavat voidaan jaotella esimerkiksi neljään lähestymistapaan. Laaja-alainen lähestymistapa lähestyy narratiivista aineistoa sen laajojen teemojen ja monien kertomuksen ulottuvuuksien kautta, kun taas sisältöön keskittyvä analyysi lähestyy nimenomaan kertomuksen sisältöä. Muotoon keskittyvä lähestymistapa taas kiinnittää huomiota usein esimerkiksi kielellisiin ja muodollisiin seikkoihin. Rajattu lähestymistapa taas etsii kertomuksista tiettyjä teemoja, joita voidaan luokitella. Näitä erilaisia lähestymistapoja voidaan myös yhdistää. (Lieblich ym. 1998, 12–18.) Tässä tutkielmassa näistä lähestymistavoista käytetään yhdistelmää nimeltään kategorissällöllinen lähestymistapa (categorical content), joka tarkastelee vain tiettyjä tarinan

sisällön osia laajemmasta kontekstistaan irrotettuna. Tätä lähestymistapaa kutsutaan joskus myös sisällönanalyysiksi narratiivisen tutkimuksen raameissa. (Karjalainen & Auvinen 2012, 12–16.) Haluan lähestyä omaa aineistoani nimenomaan sen sisällön perusteella ja analysoida sitä narratiivien analyysin avulla, minkä vuoksi lähestymistavoiksi valikoituvat kategorissisällöllinen analyysitapa ja narratiivien analyysi. Tavoitteena on muodostaa teorian avulla teemoja, joiden avulla tulkitsemisen kertomusten sisältöä kuntaidentiteettiin liittyvien seikkojen havaitsemiseksi. Tarkastelen siis aineiston teemoja alueelliseen identiteettiin ja kuntasamaistumiseen liittyvän kuntaidentiteettiteorian kautta, tulkinnan avulla, narratiivisen identiteetin käsitystä unohtamatta. Seuraavassa luvussa tarkastelun kohteena on tutkielman toteutus, jonka alussa hermeneutiikka pääsee taas uuteen merkitykseen tutkielman tieteenfilosofisena lähtökohtana.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tieteenfilosofiset lähtökohdat

Koska tämä kuntaidentiteettiä käsittelevä tutkimus on narratiivinen ja keskeisellä sijalla on tähän liittyen Ricoeurin hermeneutiikka, käsittelen tässä osiossa hiukan tarkemmin tutkielmani tieteenfilosofisia lähtökohtia. Tieteellä tarkoitetaan muun muassa ihmiseen, luontoon ja yhteiskuntaan liittyvän tiedon systemaattista kokonaisuutta, sekä myös näiden tietojen tarkoituksellista tavoittelua eli tutkimusta (Niiniluoto 1984, 13). Tieteenfilosofia taas kuvaa sitä, mitä tiede on, millaista se on, mitä se voi tutkia ja mitä se voi ylipäänsä saavuttaa – yleinen tieteenfilosofia on kiinnostunut muun muassa tieteen perusteista, teorioiden luonteesta, tutkimusten tuloksista ja tieteiden välisistä suhteista (Salonen 2007, 110). Hieman tarkemmin rajaten tässä hallintotieteellisessä ja samalla myös yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa voidaan tieteenfilosofisen ajattelun mieltää kuuluvan yhteiskuntafilosofian osa-alueelle, joka käsittelee eritoten yhteiskuntatieteiden perusteita, sosiaalisen organisoitumisen luonnetta, teorioiden luonnetta ja tutkimusten tuloksia (Salonen 2007, 126). Tieteenfilosofian tieteenalakohtaisen rajauksen lisäksi olen tehnyt myös valintoja tiedon luonteeseen liittyen.

Tieteenfilosofiaan, tiedon luonteeseen ja tietoteoriaan liittyen empirismi on oppi, jonka mukaan kaikki tieto perustuu viime kädessä aistikokemukseen – se on siis vastakkainen oppi usein esimerkiksi luonnontieteiden yhteyteen liitetyle rationalismille, joka korostaa järjen merkitystä tiedon lähteenä (Niiniluoto 1984, 37–38). Lähtökohtana empirismiin tässä tutkimuksessa on ajatus siitä, että kuntaidentiteetin ja siihen liittyvien tunteiden muodostus pohjautuu aistihavaintoihin, mitä mukailee myös ajatus siitä, että tutkimuskysymyksistä riippuen alueellista identiteettiä voi olla vaikea mitata, koska samaistuminen on varsin henkilökohtainen ja tunnepitoinen asia (Zimmerbauer 2008, 63; Ks. myös Zimmerbauer & Suutari 2007). Tähän kuntaidentiteetin luonteeseen ja oman tutkielmani asetelmaan liittyen nousi hermeneutiikka keskeisesti tieteenfilosofiseksi lähtökohdaksi.

Empirismin laajalla kentällä voidaan kuitenkin tutkielman tieteenfilosofista kehystä vielä rajata kohti hermeneutiikkaa, jotta tematiikan yhdistäminen narratiiviseen identiteettitutkimukseen olisi helpompaa. Hermeneuttinen voidaan määritellä sanoilla ”tulkitseva” ja ”ymmärtävä” sekä se voidaan nähdä myös positivistinen-käsitteen vastakohtana (Salonen 2007, 151). Filosofisen hermeneutiikkaan liittyy myös sen olemus ihmiserityisen olemistavan filosofisena kuvauksena (Leppälahti 2004). Hermeneuttiseen filosofiaan liittyen tulkinnan roolina on tukea ja auttaa ihmistä

itsensä ja oman historiallisesti rakentuvan elämismaailmansa ymmärtämisessä (Gadamer 1979, 276). Gadamerin filosofian mukaan ihmistieteiden tutkimuskohteena ei olekaan varsinaisesti ihminen, vaan ihmisen historiallisesti ja kulttuurisesti välittyvä itsetietämys (Leppälahti 2004; Ks. myös Gadamer 2004). Tämä itsetietämys ja tulkinnan kautta tuleva tieto liittävät tämän filosofisen näkökulman hyvin oman tutkielmani aiheeseen, menetelmiin ja viitekehykseen – tässä tutkimuksessa kunta nähdään historiallisesti rakentuvana elämismaailmana, minkä lisäksi tutkimuksen kohteena on kuntaidentiteetin kautta myös ihmisen historiallisesti ja kulttuurisesti välittyvä itsetietämys, jota pyrin narratiivisen tutkimuksen keinoin tulkitsemaan ja omalta osaltani osallistumaan hermeneuttiseen kehään (ks. 4.3).

Narratiivisen lähestymistavan valinta ja sen traditioiden pohtiminen oli ikään kuin viimeistely tämän tutkielman tieteenfilosofiselle asemoinnille ja valintojen tekemiselle. Narratiivisen tutkimuksen traditioista (ks. luku 4.2) hermeneutiikka ja tässä tutkielmassa keskeinen Ricoeurin hermeneutiikka korostavat kertomusten tulkintaa ja identiteetin muodostumista kertomusten kautta. Näin siis narratiivisen tutkimuksen hermeneuttinen traditio ja tutkielman tieteenfilosofiset lähtökohdat ovat sidoksissa toisiinsa hermeneutiikan kautta, jolloin identiteetin muodostuminen kertomusten kautta ja tiedon muodostuminen tulkinnan kautta ovat yhteydessä keskenään.

5.2 Aineiston keruu ja luonne

Tämän luvun tarkoituksena on havainnollistaa sitä, miten tutkielman aineiston keruu on toteutettu käytännössä, mihin liittyen pohdin toisessa alaluvussa myös sekä saadun aineiston luonnetta kertomuksina että myös sen rajoitteita ja mahdollisuuksia, jotta luvussa 5.3 käsiteltävä aineiston analyysi olisi helpompia suhteuttaa aineiston luonteeseen.

5.2.1 Aineiston keruu

Kun lähdin hahmottelemaan narratiivista tutkimusta kuntaidentiteetistä, aloin samalla myös miettiä mahdollisia aineiston keräystapoja liittyen tutkimuksen toteutukseen. Hyvin keskeinen seikka itselleni oli oma tutkijapositioni ranualaisena, minkä en halunnut vaikuttavan tutkimuksen toteutukseen ja tuloksiin luotettavuuden kannalta. Narratiiviseen haastatteluun liittyen Hänninen (2015, 173) toteaaakin, että narratiivista aineistoa syntyy parhaiten kun antaa haastateltavalle mahdollisimman paljon tilaa esittää kokemuksiaan omalla tavallaan. Halusin antaa heille tämän oman tilan ja minimoida oman ranualaisuuteni mahdolliset ohjaavat vaikutukset nimenomaan tutkimuspyynnön kautta. Tämä oli Ricoeurin hermeneutiikan (ks. kappale 4.2) tekstiksi

ulkoistettujen kertomusten korostamisen ohella toinen hyvin keskeinen syy sille, miksi päädyin kirjallisiin kertomuksiin ja niiden keräämiseen kirjoituspyynnön kautta.

Kirjoituspyynnön rakentaminen ja muotoilu oli hyvin keskeinen osa aineiston keräämiseen prosessia. Pyyntö on muodostettu kuntaidentiteettiin ja narratiiviseen tutkimukseen liittyvän teorian pohjalta, minkä lisäksi kiinnitin huomiota kieliopillisiin seikkoihin ja lauseiden muotoiluun, jotta kirjoituspyyntö on riittävän selkeä sekä houkutteleva. Kertomukselliseen tutkimukseen ja etenkin elämäkertoihin liittyy usein ongelma siitä, että kertomukset voivat olla liian polveilevia muodostaakseen selkeää juonellista kertomusta, minkä lisäksi kirjoituspyyntöön liittyy myös kohdentamista koskevia mahdollisia ongelmakohtia. Tähän liittyen Hänninen (2015, 171–173) toteaa omiin kokemuksiinsa pohjautuen, että mitä kohdennetummin kirjoituksia pyydetään, sitä todennäköisemmin kirjoituksia voidaan saada. Tämä voikin itsessään olla haaste pyynnön esittämisen ja kohdentamisen kannalta, sillä etukäteen voi olla vaikea arvioida sitä, kuinka osuvasti kohdennettu pyyntö on. Näihin haasteisiin on kuitenkin pyrittävä vastaamaan tutkimuspyyntöön liittyvillä valinnoilla.

Kertomusten polveilevuutta pyrin välttämään kertomalla pyyntöön tarkasti mitä aihetta tutkitaan ja liittämällä siihen myös kuntaidentiteettiin liittyviä kysymyksiä, jotta kirjoittavat tietävät, mistä kirjoittaa. Pyrin kohdentamaan kuntaidentiteettiin liittyvän kirjoituspyyntöni itsensä ranualaisiksi tunteville henkilöille, jotta kuntaidentiteettiä ja identiteetikokemukset kannustaisivat ihmisiä kirjoittamaan kokemuksistaan. Voi olla, että jos aihe olisi kohdennettu laajemmin kaikkiin kunnassa asuneisiin tai sieltä kotoisin oleviin, olisi tutkimuksen tarkoitusta ollut vaikeampi ymmärtää, mikä olisi taas voinut vaikuttaa aineiston relevanttiuteen ja kertomusten määrään kielteisesti. Toisaalta, jos olisin rajannut pyynnön pelkästään Ranualla asuviin, olisi se voinut myös vastaavasti rajata aineiston määrää ja kuntaidentiteettikertomusten luonnetta. Pyrkimyksenä oli löytää eräänlainen keskitie näiden kahden ääripään välillä, minkä vuoksi kiinnitin tutkimuspyyntöön, sen kohdentamiseen ja siinä esitettyihin kysymyksiin erityistä huomiota.

Pyynnössä oli muutamia kysymyksiä kirjoittamisen helpottamiseksi ja aineiston osuvuuden täsmentämiseksi. Kirjoittajille annettiin vapaat kädet niin pituuden, muodon kuin tyylinkin suhteen. Erityisiä rajoitteita kirjoittajia kohtaan ei asetettu, jolloin ainoa kriteeri ja rajoite oli, että kirjoittaja koki olevansa ranualainen.

Kirjoituspyyntö (katso **LIITE 1**) julkaistiin 11.2.2017 Facebookiin perustetussa Ranualaiset-ryhmässä, jossa oli julkaisuhetkellä noin 3330 jäsentä. On kuitenkin otettava huomioon aineiston rajoitteet, jotka liittyvät tutkimuspyynnön julkaisemiseen Internetin ja sosiaalisen median kautta. Kun tutkimuskysymys tai lomake julkaistaan pelkästään netin kautta, on siihen mahdollisuus vastata vain niillä, joilla on edellytykset internetin käyttämiseen (Heikkilä 2004, 18). Usein tämä ongelma liitetään etenkin netissä julkaistuihin kyselytutkimuksiin, mutta se on myös relevantti rajoite oman tutkimusaineistoni kohdalla. Lisäksi aineistoa rajoittaa se, että kaikki ranualaiseksi itsensä kokevat eivät ole Facebookin tai Ranualaiset-ryhmän jäseniä.

Tätä tematiikkaa koskien Janne Matikainen (2009, 5) sanoo sosiaalisen median olevan perinteisen median haastaja, jonka toimintamalli perustuu yleisön yhteisöllisesti ja vuorovaikutuksellisesti jakamaan tietoon ja sisältöön. Tähän sosiaalisen median yhteisöllisyyteen liittyy keskeisesti se, että julkaisin pyynnön Ranualaiset-ryhmässä, koska oletin suuren osa yhteisön jäsenistä määrittelevän itsensä ranualaiseksi. Toisaalta sosiaalisen median käyttö oli rajoite aineiston keruun ja laajuuden kannalta, mutta toisaalta se myös auttoi kohdentamaan kirjoituspyynnön hyvin asiasta kiinnostuneille.

Kirjoituspyynnön kautta sain maaliskuun loppuun mennessä aineistoksi yhdeksän erilaista kuntaidentiteettitarinaa, jotka kaikki olivat sähköisessä muodossa. Tarinat käsittelivät kaikki annettua aihetta hyvin ja niitä oli riittävästi, vaikka ne olivatkin melko lyhyitä ja tiiviisti esitettyjä, mutta toisaalta ne käsittelivät aihetta ytimekkäästi ja polveilematta nimenomaan kirjoittajien omien kokemusten kautta. Toki olisi ollut vielä parempi, jos aineistoa olisi tullut vielä enemmän, jotta kertomusten teemojen vertailu ja yhdistäminen teoriaan olisi ollut vielä luotettavampaa useampien esimerkkien kautta. Näkemykseni kuitenkin on, että näistä yhdeksästä kertomuksesta saa kuitenkin hyvin viitteitä siitä, millaisten asioiden varaan kuntaidentiteetti voi rakentua. Aineiston luonnetta käsitellenkin tarkemmin vielä seuraavassa alaluvussa.

5.2.2 Aineiston luonne

Kirjoituspyynnön kautta saamani sähköisessä muodossa olevat yhdeksän kuntaidentiteetikertomusta olivat noin sivusta kahteen pitkiä kertomuksia, joissa kirjoittajat kertoivat suhteestaan kotikuntaansa ja ranualaisuuteen, mihin liittyen he toivat esiin itselleen ja heidän mielestään kuntayhteisöllekin tärkeitä aiheita, kuten esimerkiksi tapahtumia ja yhteisöllisyyteen liittyviä merkityksiä. Kertomuksiin liitettiin useita elämänvaiheita ja tilanteita,

jolloin ne muistuttivat osin omaelämäkertoja. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2010, 219) toteavatkin, että omaelämäkertojen kertomukset voivat käsitellä ihmisen koko elämää ja sen vaiheita, mutta ne voivat myös tarkentua ja liittyä myös jotakin aihetta tai teemaa käsitteleviksi. Tässä tutkielmassa nämä elämäkerralliset kertomukset käsittelevät kuntaidentiteettiteemaa, minkä vuoksi kutsun niitä tutkielmassa kuntaidentiteettikertomuksiksi. Tämän termin käyttämiseen liittyy myös Ricoeurin (1991, 425) näkemys siitä, että kertomukset toimivat identiteetin välittäjinä. Koska tutkielman aineiston muodostavat omaelämäkerralliset kertomukset käsittelevät ja välittävät kuntaidentiteettiä, käytän niistä jo tätä aiemmin mainittua nimitystä kuntaidentiteettikertomukset.

Aineiston kertomukset keskittyivät hyvin pitkälti pelkästään kuntaan samaistumiseen ja kuntaidentiteettiin liittyvään tematiikkaan, minkä vuoksi yksi keskeinen aineiston rajoite on se, että kuntaidentiteeteissä tapahtuneita muutoksia ei voitu kytkeä kovinkaan kattavasti kirjoittajien elämien muihin merkittäviin tapahtumiin kuten esimerkiksi opiskelun aloittamiseen – tällaisilla tapahtumilla olisi voinut mahdollisesti olla merkitystä myös kuntaan samaistumisen kannalta, sillä tällöin esimerkiksi Anttiroikon esiin tuoma (1991, 109) kunnan rooli arkipäivän elämismaailmana voi näkemykseni mukaan muuttua. Tästä näkökulmasta aineisto oli hiukan rajoittunut, mikä voi osaltaan johtua myös kirjoituspyynnön muotoilemisesta ja kohdentamisesta melko tarkasti kuntaidentiteettiä koskevaksi.

Toisaalta kuntaidentiteettikertomukset kuvasivat kattavasti yksilöllisiä kuntaidentiteettiprosesseja ja kuntaidentiteetin kiinnittymispisteitä, minkä vuoksi käsitän ne omanelämäkerrallisiksi tiettyä teemaa käsitteleviksi kertomuksiksi (ks. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2010, 219). Koska kertomuksia oli yhdeksän, on syytä myös suhtautua kriittisesti siihen, missä määrin aineistossa esiintyvät seikat ovat yleistettävissä koko kunnan tasolle. Vaikka kollektiivisia, yhteisiä, piirteitä kertomuksissa olikin melko paljon, on kuitenkin otettava huomioon se, että esimerkiksi kyseisessä Ranualaiset-ryhmässä jäseniä oli kirjoituspyynnön julkaisemishetkellä noin 3300 ja itse kunnassa asukkaita on tällä hetkellä noin 4000 (Ranuan kunta, www.ranua.fi), mihin verrattuna yhdeksän tarinaa on varsin pieni osa ranualaisista. Tähän liittyen koenkin, että kertomukset ja tämä tutkielma käsittelevät enemmänkin yksilöllisiä ranualaisten kuntaidentiteettiprosesseja kuin koko kunnan kuntaidentiteettiä. Tähän ajatukseen liittyy myös Rollerin ja De Piccolin (2010, 198–200) esiin tuoma yksilöllinen tunnesiteiden muodostuminen asuinpaikan ja ihmisen välillä, mutta myös Zimmerbauerin ja Suutarin (2007, 356) sekä Kyöstin (2012, 54) mainitsema alueelliseen identiteettiin liittyvä kuntia koskeva tapauskohtaisuus.

5.3 Aineiston analyysi

Kuten kappaleessa 4.3 mainitaan, tämän tutkielman narratiivisen aineiston analyysitapa on kategorissisällöllinen analyysi, joka keskittyy nimenomaan tekstin sisältöön etsien siitä teemoja ja kategorioita (ks. Karjalainen & Auvinen 2012, 14–15). Aineiston analyysin pohjana tässä tutkimuksessa on teoreettis-metodologisen viitekehyksen avulla rakennettu analyysikehikko, jossa on näihin teemoihin liittyvät keskeiset kategoriat ja termit. Tämän analyysikehikon avulla kuntaidentiteetikertomukset on koodattu ja teemoitettu värien avulla, minkä lisäksi analyysivaiheessa myös tutkimuksessa käytettävät teemaa ilmentävät suorat lainaukset on merkitty tekstiin myöskin Microsoft Word -ohjelmaa käyttäen.

Ennen varsinaisia luentakertoja poistin aineistosta tunnistetiedot anonymiteetin ja oman kriittisyyteni takaamiseksi, jotta pystyin tarkastelemaan kertomuksia täysin omina kokonaisuuksinaan ilman tietoa siitä, kuka henkilö sen on mahdollisesti kirjoittanut. Tämän jälkeen ensimmäisellä luentakerralla luin kertomukset huolellisesti kokonaiskuvan hahmottamiseksi, samalla luoden näille kertomuksille kokonaisvaikutelman kautta tulleet otsikot, mikä olikin ikään kuin ensimmäinen vaihe teemojen hahmottelussa. Toisella luentakerralla tein muistiinpanoja asiakokonaisuuksiin liittyen, minkä jälkeen kolmannella kerralla aloin koodata aineistoa värikoodien ja aineiston perusteella laatimani teemoja ja termejä käsittävän analyysikehikon avulla. Tällä kerralla merkitsin tekstiin viitekehyksessä esiintyviä keskeisiä termejä ja sanoja, minkä jälkeen neljännellä luentakerralla merkitsin aineistossa esiintyvät teemat näiden termien ja käsitteiden ympärille. Samalla myös merkitsin ne suorat lainaukset, joita käytetään narratiivien analyysi- ja tulkintaosiossa.

Viidennellä luentakerralla kirjasin ylös kertomuksista havaitut teemat, joita luokittelemalla näistä identiteettitarinoista on havaittu viisi kuntaidentiteettinarratiivia – ensimmäinen narratiivi kuvaa kuntaidentiteetin muuttuvaa luonnetta kun taas vastaavasti neljä muuta kuvaavat keskeisiä identiteetin rakennusosia sekä kiinnittymiskohteita. Nämä mainitut narratiivit ja niiden tulkinnat esitän luvussa 6, mitä ennen käsittelen tutkimusetiikkaa ja omaa tutkijapositioniani, jotta tulkintojani on helpompi arvioida tutkijapositioni kautta.

5.4 Tutkimusetiikka

Koska tutkimuksen kohteena on henkilöiden omasta itsestään ja identiteetistään kertovat kuntaidentiteetikertomukset, oli erittäin keskeistä kiinnittää erityistä huomiota tutkimuseettisiin seikkoihin. Narratiivisen lähestymistavan ja hermeneutiikan kautta tulevaa tulkinnan roolia suhteessa etiikkaan ja analyysin on hyvä tarkastella. Koska tutkielmaani nähden eettiset kysymykset koskivat erityisesti aineiston keruuta ja analyysiä, käsitelen tutkimusetiikkaa tässä tutkimuksen toteutusta käsittelevässä luvussa näiden teemojen yhteydessä.

Kuten luvussa 5.2 kerroinkin, valitsin kirjoituspyynnön aineiston keruutavaksi, koska pyrin välttämään oman ranualaisuuteni vaikutukset aineiston muodostamisessa.

Tutkimuseettisen neuvoston (Tutkimuseettinen neuvosto, www.tenk.fi) mukaan ihmistieteisiin liittyviin eettisiin periaatteisiin kuuluu se, että yksityisyydensuojasta, tutkimuksen vahingoittamattomuudesta ja osallistujien itsemääräämisoikeudesta pidetään kiinni. Näitä periaatteita koskien tutkimukseen osallistuvia on tiedotettava riittävästi tutkimukseen osallistumiseen liittyvistä seikoista, kuten tutkijan yhteystiedoista, tutkimuksen aiheesta, aineiston keruusta ja arvioidusta ajankulusta, aineiston käyttötarkoituksesta, säilytyksestä, jatkokäytöstä sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta. (Mt.) Aluksi kirjoituspyynnössä esittelin itseni ja tutkielmani tarkoituksen, minkä lisäksi tiedotin siitä, että minuun voi olla yhteydessä milloin tahansa Facebookin tai sähköpostin kautta. Lisäksi pyrin korostamaan kirjoituspyynnössäni sitä, että tutkimukseen saavat osallistua halukkaat ja näille osallistuville kertomusten pituudet, muoto ja tyyli ovat vapaaehtoisia. Tällä halusin tuoda esiin vapaaehtoisuuden ja sen, että vastaamiseen liittyvä ajankäyttö on ihmisen omasta vapaaehtoisuudesta kiinni. Halusin tuoda myös pyynnössä esille sen, että anonymiteetti säilytetään ja kirjoituksia muotoillaan siten, ettei kenenkään anonymiteetti vaarannu. Etiikan kannalta oli myös tärkeää mainita kirjoituspyynnössä se, että kertomuksista voidaan tehdä suoria lainauksia työhön, mutta itse kertomuksia ei luovuteta kolmansille osapuolille.

Kertomuksista poistin ennen analyysia heti niiden saavuttua kirjoittajien nimet ja liian helposti yksilöivät seikat. Päätin lopulta jättää myös sukupuolet ja iät pois kertomuksien yhteydestä, koska näin pienellä kirjoittajien määrällä ei ikään tai sukupuoleen perustuvia jakoja ole hyödyllistä tehdä, eivätkä nämä tarkastelut alustavassa tarkastelussa tuoneet mitään uutta tutkimukseen. Lisäksi Ranua on suhteellisen pieni paikkakunta ja ikäluokat ovat sinällään pieniä, halusin turvata

anonymiteetin jättämällä iän ja sukupuolen pois tarkastelusta, jotta mahdollisuuksia kirjoittajien tunnistamiselle ei ole.

Aiemmin mainittujen tietojen poistaminen auttoi minua myös tulkitsemaan aineistoa kriittisesti, koska en tiennyt kuka ranualainen on minkäkin tarinan takana. Toinen keskeinen eettinen pohdinnan aihe liittyikin siis aineiston analyysiin ja tulkintaan sekä omaan tutkijapositioni itsekin ranualaisena. Metsämuurosen (2010, 32–34) mukaan hankitun aineiston tarkasteluun liittyy kriittisyys ja kriittisyyteen orientoituminen. Kriittisyyden takia halusin lähteä tulkitsemaan aineistoa teorian kautta ja teoriaohjaavasti, sillä uskon, että täydellisessä aineistolähtöisyydessä minun olisi ollut helpompi huomaamattani tulkita asioita oman ranualaisuuteni ja siihen liittyvien näkemysten kautta. Tutkimuspäiväkirjaan kirjasin ajatuksiani koko tutkimusprosessin ajan, mikä auttoi oman kriittisyyden ja valintojen eettisyyden pohdinnassa.

Aiempiin pohdintoihini liittyen Suojasen (1997, 155) mukaan tutun ja tutkijaa lähellä olevan kulttuurisen ilmiön tutkiminen edellyttää ulkopuolisen perspektiivin hallintaa, mikä voi tarkoittaa esimerkiksi etäännyttä tästä tutusta kulttuurista, kyseenalaistamista ja uusien kysymysten esittämisestä. Tämä ajatus pätee myös tähän kuntaidentiteettiä tutkivaan tutkimukseen, jossa teorialähtöinen tulkinta ja tutkimuspäiväkirja olivat keinoja etäännyä itselle tutusta kuntakulttuurista ja omista kokemuksista. Teorian kautta tulevien selkeiden teemojen ja termien sekä tutkimuspäiväkirjan avulla pyrin tarkastelemaan omaa kriittisyyttäni ja rooliani tutkijana. Vaikka nämä seikat on otettu huomioon, on tuloksia ja tulkintoja lukiessa sekä yleistettäessä kriittisesti huomioitava, että tutkija on itse kotoisin Ranualta.

6 KUNTAIDENTITEETTINARRATIIVIT

Tässä luvussa käsitellään kuntaidentiteetikertomusten analyysin kautta havaittuja kuntaidentiteettinarratiiveja, joiden ensimmäinen ryhmä kuvaa kuntaidentiteetin luonnetta ja neljä muuta kuvaavat erilaisia identiteetin kiinnittymiskohtia. Tulkintaan liittyen olen tehnyt kertomuksista suoria lainauksia, jotka on sijoitettu tulkintojen yhteyteen. Analyysiin ja tulkintaan liittyen Riessmannin (2005, 1–2) mukaan narratiivit ovat alkuperäisen kokemuksen erilaisia tulkintoja. Tätä koskien tässä yhteydessä narratiivit ovat kertomuksista eroteltuja tarinan osia ja niiden tulkintoja, jotka on tulkinnan ja analyysin kautta yhdistetty teemoittain kappaleisiin, ja joita tulkitaan näiden havaittujen teemojen mukaisesti tässä luvussa.

Ensimmäisenä narratiivina on kuntaidentiteetin luonnetta kuvaava ”Muuttuva ja kehittyvä kuntaidentiteetti”, jonka jälkeen tulkittavina narratiiviteemoina ovat havaitut identiteetin kiinnittymispisteet: yhteisöllisyys ja mentaliteetti, symbolit, murre ja puhetapa sekä luonto.

Kirjoittajista kaikki yhtä lukuun ottamatta ovat kotoisin Ranualta tai ovat ainakin asuneet lapsuutensa Ranualla, ja kaksi näistä Ranualta kotoisin olevasta myös asui kirjoittamishetkellä paikkakunnalla. Kertomuksista oli pääteltävissä se, että muilla paikkakunnilla asuvista henkilöistä kaikki vierailivat silloin tällöin tai säännöllisesti kunnassa. Tulkinnan ja lukemisen helpottamiseksi alempana on lueteltu kirjoittajien suhde Ranuaan, sekä heidän kertomukselleen sen havaitun pääteeman perusteella ensimmäisenä annettu otsikko. Henkilöiden lainaukset on tekstiin merkitty alla olevilla numeroiduilla nimillä ja myös tulkintaosiossa käytetään näitä numeroituja henkilönimiä. Lainaukset on merkitty tekstiin lainausmerkillä, sisennyksellä ja kursivoidulla tekstillä keskelle tulkintatekstiä.

Henkilö 1: ”Päällekkäiset kuntaidentiteetit”. Henkilö on kotoisin Ranualta, mutta on asunut joitain vuosia pääkaupunkiseudulla.

Henkilö 2: ”Luontoon kiinnittyvä kuntaidentiteetti”. Henkilö on kotoisin Ranualta ja asuu siellä edelleen, mutta on asunut välillä myös muilla paikkakunnilla.

Henkilö 3: ”Kerroksellinen kuntaidentiteetti”. Henkilö on kotoisin Ranualta, mutta on asunut vuosia muilla paikkakunnilla.

Henkilö 4: ”Vahvistuva kuntaidentiteetti”. Kirjoittaja on kotoisin Ranualta ja asuu nykyisin paikkakunnalla, on asunut välillä myös muilla paikkakunnilla.

Henkilö 5: ”Tietoisesti ylläpidetty kuntaidentiteetti”. Henkilö on kotoisin Ranualta ja asunut lapsuutensa kunnassa, mutta on jo asunut vuosia muilla paikkakunnilla.

Henkilö 6: ”Nopeasti muodostuva kuntaidentiteetti”. Henkilö on asunut lapsuutensa ulkomailla, minkä jälkeen on asunut vuoden Ranualla.

Henkilö 7: ”Luontoon ja murteeseen kiinnittyvä kuntaidentiteetti”. Kirjoittaja on asunut koko lapsuutensa Ranualla, mutta asunut jo vuosia muilla paikkakunnilla.

Henkilö 8: ”Lapsuuden muistoihin kiinnittyvä kuntaidentiteetti”. Kirjoittaja on asunut koko lapsuutensa Ranualla, mutta sittemmin muuttanut opiskeluiden vuoksi pois kunnasta.

Henkilö 9: ”Neutraali kuntaidentiteetti”. Henkilö on kotoisin Ranualta ja asunut siellä lapsuutensa ja nuoruutensa, mutta muuttanut kunnasta pois 1960-luvulla.

6.1 Muuttuva ja kehittyvä kuntaidentiteetti

Kaikissa kahdeksassa kuntaidentiteetikertomuksessa tuli esiin kuntaidentiteetin muutokset ja identiteetin kehittyminen erilaisilla tavoilla ja uusiin suuntiin, mistä tämä teema ”muuttuva ja kehittyvä kuntaidentiteetti” on johdettu. Suorat lainaukset eri kertomuksista toimivat esimerkkeinä siitä, miten kuntaidentiteetti voi muuttua ja kehittyä – sekä miten sen voi jopa itse tiedostaa.

”Itsestä on myös helppo erottaa ne kaksi eri versiota – on ranualainen minä ja helsinkiläinen minä. Helsinkiläinen minä on kiireinen, jos mennään, niin mennään äkkiä, katsekontaktia vältellen, ihmisiä ei moikata kuin harvoin ja silloinkin huikataan vauhdissa ohi juostessa. Ranualainen minä on kiireettömämpi, katsekontaktiakin voi ottaa ja kaupan kassajonossa voi jopa jutustella rauhassa odotellessa sille tutulle naapurille tai kassalle, johon törmää jokaisella kauppareissulla.” Henkilö 1

Tässä tapauksessa kirjoittaja on kotoisin Ranualta, mutta on sittemmin muuttanut Helsinkiin opiskeluiden ja töiden perässä. Esimerkissä Henkilö 1 on samaistunut myös uuteen kotipaikkaansa Helsinkiin, mutta kokee edelleen samaistuvansa myös kotikuntaansa – kuntaidentiteetit ovat siis päällekkäisiä ja niiden voimakkuus riippuu siitä, missä kyseinen henkilö milloinkin on. Henkilö myös itse tiedostaa nämä identiteettien ja käyttäytymisen erot itsessään eri paikkakunnilla ja on täten voinut kirjoittaen kuvailla näitä omia identiteetin piirteitään. Tämä on yksi esimerkki siitä, kuinka muuttuva ja dynaaminen asia kuntaidentiteetti voi olla – se voi siis ilmeisesti kiinnittyä useaan kuntaan riippuen siitä, millaisia tunnesiteitä vanhaan asuinpaikkaan on ja uuteen asuinpaikkaan muodostuu. Tässä tapauksessa identiteettien päällekkäisyys lähestyykin

näkökulmaksi valittua historiallisesti, ei biologisesti, määrittynyttä postmodernia subjektia, johon liittyy myös identiteettien pirstaleisuutta, päällekkäisyyttä ja muuttuvuutta (Hall 1999, 22–23). Henkilön 1 useiden kuntaidentiteettien päällekkäisyys ja samanaikaisuus kertovat siis myös identiteetin ja kuntaidentiteetin muuttuvasta luonteesta, mikä onkin yksi keskeinen seikka postmoderniin subjektiin liittyen.

Tässä Henkilön 1 tapauksessa on yhtymäkohtia vuonna 2011 tehtyyn Paras-arviointiohjemaan kuuluvaan kyselyyn, jossa kolmannes vastanneista ilmoitti samaistuvansa myös muuhun kuntaan kuin asuinkuntaansa, mistä esimerkkeinä mainittiin samaistumista syntymäkuntaan, työssäkäyntikuntaan tai mökkikuntaa (Pekola-Sjöblom 2014, 56–57). Tämä on postmoderniin identiteettikäsitteeseen liittyen myös yksi mahdollinen osoitus identiteettien päällekkäisyydestä, johon liittyen tässä esimerkissä oli kyse Henkilön 1 samaistumisesta asuinkuntansa lisäksi myös hänen kotikuntaansa.

Identiteetin kerroksellisuus näkyi aiemmin käsitellyn päällekkäisten identiteettien kertomuksen lisäksi myös alla olevassa Henkilön 3 tarinasta erotellussa narratiivissa, jossa kuntaidentiteetti rakentuu kerroksellisenä ja sen ytimenä on kunnan osa, tässä tapauksessa henkilön kotikylä.

”Minä itse olen kotoisin Ranualta, pieneltä sivukylältä. Aina ensisijaisesti määrittelen itseni oman kyläläiseksi, koska sitä on tottunut tekemään ranualaisten kanssa. On aina ollut syrjäkyläläinen, eikä ”kylältä” kotoisin. Koen silti, että olen yhtäläillä ranualainen, oma lähtökohta on vain tässä pikkukylässä, koska lapsuuden ja nuoruuden kokemukset ja päivittäinen elämä pyöri tässä pienessä kylässä – kyllä silti koen, että tämä kylä on osa Ranuaa. Yläasteella ja lukiossa oli enemmän tekemisissä kirkonkyläläisten ja muiden sivukyläisten asukkaiden kanssa, jolloin se oma ranualaisuus sekoittui muiden kanssa ja tunnesiteitä ja merkityksiä alkoi tulla myös muihin kunnan osiin.” Henkilö 3

Kertomuksen kirjoittaja Henkilö 3 on siis kotoisin Ranuan pieneltä sivukylältä ja käynyt siellä alakoulun. Hän kokee tämän kunnan osan olevan lähtökohta hänen identiteetilleen ja mainitseekin, että lapsuuden ja nuoruuden kokemukset sekä elämä keskittyivät tähän kylään. Lapsuuden ja nuoruuden tunnesiteet sekä muistot siis oletettavasti kiinnittyvät voimakkaammin omaan nimettyyn kasvuympäristöön eli tässä tapauksessa kunnan sivukylään. Kirjoittaja kertoo myös tottuneensa määrittelemään muille ranualaisille itsensä tämän oman kylän kautta ja sieltä kotoisin olevana henkilönä, mikä omalta osaltaan voi vahvistaa identiteettikokemuksen monikerroksisuutta.

Kuntaidentiteetin kehittyvästä luonteesta viestii se, että yläaste- ja lukioaikoina kirjoittaja koki ”ranualaisuutensa” sekoittuneen muiden kuntalaisten kanssa, mihin liittyen hänen sanojensa mukaan tunnekokemuksia alkoi syntyä oman kylän ulkopuolisille alueille.

Tämä Henkilön 3 kertomuksen kuvaus kuntaidentiteetin kerroksellisuudesta vastaa myös Kyöstin ja Airaksisen (2014, 187) tutkimuksessa havaittua kuntaidentiteetin kiinnittymistä samanaikaisesti sekä kuntaan että myös sen pienempiin osiin, kuten esimerkiksi kotikylään. Sama alueellisen identiteetin kerroksellisuuden totesivat myös Helander & Pekola-Sjöblom (2003, 106) tarkastellessaan ihmisten samaistumista eri aluetasoihin – tässä tarkastelussa kunta olikin kotimaan ja Pohjolan jälkeen vahvin samaistumisen kohde. Kansainvälisestä näkökulmasta kuntaidentiteetin kerroksellisuutta ja kunnan roolia samaistumisen kohteena tukee myös Israelissa tehty tutkimus, jossa havaittiin ihmisten samaistuvan enemmän kotikaupunkiinsa kuin naapurustoonsa (Casakin ym. 2015, 224–445). Merkittävää tähän liittyen kuitenkin on, että osa ihmisistä samaistuu myös kunnan pienempiin osa-alueisiin.

Aiemmassa esimerkissä yhdistyy sekä instituutioiden, vuorovaikutuksen että arkielämän vaikutus kuntaidentiteetin yksilölliselle ja kollektiiviselle rakentumiselle – kun iso osa arkielämästä siirtyi koulupäivien mukana kirkonkylälle, alkoi kuntaidentiteetti saada uusia kiinnittymispisteitä muun muassa kunnan kouluinstituution ja siihen liittyvien sosiaalisten instituutioiden kautta, jolloin kuntaidentiteetin kiinnittymispisteet levisivät vuorovaikutuksen kautta ja tätä kautta piirteitä omaksuttiin myös muilta kuntalaisilta. Tämä ilmiö voi kuntiin liittyen johtua siitä, että joidenkin tutkimusten mukaan suhteellisen lyhyitä aika-paikka-etäisyyksiä sisältävälle alueelle syntyessä sosiaalista vuorovaikutusta, alkaa sinne muodostua myöskin yhteisöllisyyttä (Anttiroiko 1991, 58–59; Hiltunen 2001, 10). Tämä alueelle syntyvä vuorovaikutus voi siis tulkintani mukaan siirtää kuntaidentiteettivaikutteita ja mahdollisesti myös edistää tätä kautta institutionalisoitumiskehitystä.

Institutionalisoitumisteorian mukaan alueen saadessa hallinnollisen roolinsa, eli tässä tapauksessa kunnan perustamisen jälkeen, institutionalisoitumiskehityksessä alueelle syntyy sosiaalisia instituutioita ja organisaatioita (Paasi 1996, 31–33). Henkilön 3 kertomuksessa esitetty identiteetin muuttuminen ja laajentuminen kirkonkylällä koulun käynnin myötä havainnollistaa sitä, kuinka koulut organisaatioina ja kuntaan muodostuneena instituutiona voivat vaikuttaa kuntaidentiteetin rakentumiseen. Paasi (1998, 176) mainitseekin koululaitokset yhtenä alueellisen tietoisuuden leviämistäväylänä muun muassa median ohella, minkä ainakin tässä esimerkissä kerroksellisen

kuntaidentiteetin omaava henkilö koki vaikuttaneen hänen omaan kuntaidentiteettiinsä sitä laajentavalla tavalla.

Päällekkäisten ja kerroksellisten kuntaidentiteettien lisäksi kuntaidentiteetin alati kehittyvää luonnetta kuvaa myös seuraava, erityisen nopeasta kuntasamaistumisesta kertova lainaus.

”Määrittelen itseäni ranualaiseksi. Vaikka en olekaan kotoisin sieltä. Aina kun olen Ranualla, olen kuitenkin ranualainen. Asuin lapsuuteni ulkomailla ja olin Ranualla vain vuoden, silti minustakin on tullut ranualainen. Yritän kuvailla, miten olen yhden vuoden aikana oppinut tuntemaan ranualaisia tai tunnistamaan, mitä ranualaisuus tarkoittaa. Tultuani Ranualle minut otettiin heti avoimesti vastaan ja sulautettiin muiden ranualaisen joukkoon. Siinä tuntui melkeinpä itsestään selvyydeltä sopeutua ranualaiseen ajattelu- ja elämäntapaan. Jälkeenpäin mietittäessä ei voi sanoa, missä vaiheessa minun vuoden asumisaikaani totesin olevani ranualainen. Prosessi tapahtui huomaamatta.” Henkilö 6

Yksilön kuntaidentiteetti on tässä esimerkissä muodostunut nopeasti, sillä kirjoittaja on asunut vain vuoden Ranualla. Tässä esimerkissä identiteetin rakentumista on edesauttanut yhteisön rooli uusien asukkaiden vastaanottajina ja sopeuttajina. Kirjoittaja kokee, että hänet on heti otettu mukaan yhteisöön, jolloin ajattelu- ja elämäntapojen omaksuminen on ollut helppoa ja *”itsestään selvää”*. Jälkeenpäin asiaa pohtiessaan hän on myös huomannut, että tämä samaistumisen prosessi tapahtuikin hänen itsensä huomaamatta, mihin liittyen esimerkiksi Buttimer (1978) on todennut, että paikat ja niihin liittyvät merkitykset voivat muodostua itsestäänselvyyksiksi, jolloin niitä ei välttämättä tiedosteta.

Identiteetin muodostuminen voi olla siis myös tiedostamaton prosessi, jonka ymmärtää vasta myöhemmin esimerkiksi paikkakunnalta poismuutettuaan ja omia piirteitä tarkastellessaan. Zimmerbauer ja Kahila (2006) mainitsevatkin esimerkiksi paikkakunnalta muuton tai kuntaliitosten olevan tällaisia kuntaidentiteettiin vaikuttavia seikkoja. Tässä esimerkissä sivutaan myös seuraavassa luvussa käsiteltävää yhteisöllisyyttä ja mentaliteettia, jotka ovat ilmeisesti vaikuttaneet nopeaan kotiutumiseen ja samaistumiseen. Tässä yksilö on kokenut, että vastaanotto oli hyvä, mutta kaikkien kohdalla ei välttämättä ole näin, mikä voi mahdollisesti vaikuttaa myös kuntaidentiteettikokemuksen voimakkuuteen. Erilaiset vaikutelmat, kokemukset ja tuntemukset

voivatkin sitoutua tiettyyn paikkaan (Aura ym. 1997, 131), jolloin ne voivat oletettavasti myös vaikuttaa tätä kautta myös kuntaidentiteetin rakentumiseen.

Henkilö 6 asui vuoden Ranualla ja tänä aikana hänelle muodostui hänen kertomuksensa perusteella kyseiseen kuntaan kiinnittyvä kuntaidentiteetti. Tämä havainto tukee myös teoriaosuudessa esitettyä Stedmanin (2006) tutkimuksen havaintoa, jossa toisen asunnon tai kodin omistajat loivat tunnesiteitä paikkaan hyvinkin lyhyessä ajassa – sesonkiluontoisena oleskeluna tunnesiteet kiinnittyivät pitkälti luontoon, kun taas ympärivuotisempana oleskeluna paikkaan kiinnittyminen alkoi tapahtua vastaavasti sosiaaliseen ympäristöön ja yhteisöön liittyen. Tähän liittyen Henkilön 6 tapauksessa huomattavaa on, että hänen vuoden oleskeluaikanaan kuntaidentiteetti kiinnittyi juuri sosiaaliseen ympäristöön ja yhteisöllisyyteen.

On toki muistettava tämän havainnon suhteen tietty kriittisyys, sillä kaikki eivät välttämättä koe etenkin lyhyenä oleskeluaikana tätä sosiaalista ulottuvuutta samalla tavoin. Tämä voi oletettavasti johtua esimerkiksi luonteenpiirteistä, sillä kaikki ihmiset ovat kuitenkin omia persooniaan. Persoonallisista eroista kertoo esimerkiksi se, että kaikissa kuntaidentiteetikertomuksissa ei esimerkiksi mainittu luontoa tai murretta identiteettiin liittyvänä tekijänä, kun taas vastaavasti osassa kertomuksissa yhteisöllisyys jäi pienempään rooliin. Myös Rollerin ja De Piccolin (2010, 198–200) mukaan paikkaan kiinnittyminen ja identiteettiin liittyvän tunnesiteen muodostuminen ovat yksilöllisiä prosesseja, mikä ainakin tämän tutkielman kertomusten perusteella näyttää pitävän paikkaansa.

Woodwardin (1997, 38–40) mukaan sosiaaliseen identiteettiin ja subjektiviteettiin voi liittyä sekä tiedostettuja että tiedostamattomia ajatuksia siitä, kuka yksilö on ja mihin hän yhteisötasolla kuuluu. Henkilö 6 mainitsikin samaistumisen prosessin tapahtuneen huomaamatta. Hän ei kunnassa asuessaan tiedostanut oman identiteettinsä muovautumista, jolloin ajatukset olivat suurimmaksi osaksi tiedostamattomia, mutta jälkeenpäin asiaa miettiessään hänen ajatuksensa asiaan ja ryhmään kuulumiseen liittyen ovatkin ainakin jollain tasolla tiedostettuja, sillä hän on kirjoittanut ne kuntaidentiteetikertomuksen muotoon.

Muun muassa persoonallisiin eroihin ja aiemmin mainittuun Woodwardin (1997) toteamukseen liittyen kuntaidentiteetin säilyttäminen voi alla olevan esimerkin mukaisesti olla myös tietoinen valinta, mikä liittyy oman identiteetin ja sen kiinnittymiskohtien tiedostaminen.

”Olen asunut vuosia muualla ja vierailen loma-aikoina Ranualla. Koen, että olen pienestä lähtien ollut ja olen edelleen vahvasti ranualainen, eikä muissa kunnissa asuminen ole vaikuttanut tähän tunteeseen, ehkäpä näistä kunnista en ole löytänyt samaistumisen kohteita. Kyllä se on myös tosipuheessa itselle ollut tietoinen valinta se ranualaisuuden säilyttäminen, kyllä pyrin korostamaan ja ylläpitämään sitä aivan tietoisesti.” Henkilö 5

Tässä tapauksessa kirjoittaja on kotoisin Ranualta ja vierailee loma-aikoinaan kotikunnassaan. Samaistumisen kotikuntaan on ollut niin vahvaa, että paikkakunnalta muutto onkin käynnistänyt tulkintani mukaan oman kuntaidentiteetin tiedostetun säilyttämisen prosessin. Halu säilyttää oma identiteetti on ollut niin luja, ettei muilta paikkakunnilta ole löytynyt samaistumisen kohteita. Tässä tapauksessa on siis runsaasti viitteitä Castellsin (1997, 8) mainitsemaan muutoksia vastustavaan vastarintaidentiteettiin liittyen – tässä tapauksessa muutto on mahdollisesti käynnistänyt vastarintaidentiteetin muodostumisen. Kuntaidentiteetin muuttuvaa ja kehittyvää luonnetta onkin tässä kertomuksessa tiedostetusti ohjattu haluttuun suuntaan. Tähän samaan tematiikkaan liittyy myös alempi lainaus saman kirjoittajan tekstistä:

”Yllättävän moni varmaankin seuraa Ranuan uutisia, vaikka siellä ei asukaan. Se on ainaki itselle semmonen keino pitää kiinni kotikunnasta. Silloin kun oli uutinen siitä ehdotuksesta, että Ranua liitettäisiin Rovaniemeen olin melkein vihainen, koska alkoi pelottaa, että sitten kunta jää Rovaniemen varjoon ja kuihtuu. Otin sen tosi henkilökohtaisesti, ja sillon aloin vielä enemmän korostamaan sitä, että oon ranualainen.”
Henkilö 5

Esimerkissä Ranuan uutisten seuraaminen on keino pitää yllä kotikuntaan kiinnittyvää kuntaidentiteettiä toisella paikkakunnalla asuessa. Esimerkiksi kuntaliitosehdotukseen liittyvä uutinen on Henkilön 5 mukaan vaikuttanut häneen henkilökohtaisella tasolla erittäin paljon ja pelko oman kunnan kehityksestä on saanut henkilön korostamaan vielä enemmän omaa ranualaisuuttaan. Tämän henkilön tarinassa omaa identiteettiä on ylläpidetty ja kehitetty tietoisesti esimerkiksi uutisia seuraamalla ja loma-aikoja viettämällä kotikunnassa, mihin liittyen muutto ja kotikuntaa koskeva uutinen olivat identiteetin tiedostettua korostamista lisääviä ja käynnistäviä seikkoja.

Samaistumiseen liittyen tässä ilmiössä ihminen voi kiinnittyä paikkaan ja tulla osaksi tätä, minkä vuoksi paikka nähdään osana ihmisen omaa henkilökuvaa ja tätä kautta se myös koetaan osaksi

itseä (Tournier 1971, 60). Tällaisissa tilanteissa paikkaa koskevat uhkat voidaan kokea myös itseä koskeviksi asioiksi, jolloin voi siis kehittyä aiemmin mainittu vastarintaidentiteetti muutoksia kohtaan (Castells 1997, 8). Henkilön 5 tapauksessa jo muutto paikkakunnalta on voitu koeta eräänlaisena uhkana omalle paikkakunnalle, jolloin omia lähtökohtia on mahdollisesti alettu korostaa. Henkilö mainitsee suoraan ottaneensa myös Ranuaa koskevat kuntaliitossuunnitelmat henkilökohtaisesti ja tulleen jopa asiasta vihaiseksi, mikä omalta osaltaan kielii edellä mainitun vastarintaidentiteetin muodostumisesta voimakkaassa samaistumisen prosessissa. Tätä koskien myös Laitinen (2002, 195) on todennut paikkaan kuulumisen tunteen tulevan tietoiseksi usein paikan tullessa uhatuksi esimerkiksi muuton tai siihen liittyvän uhan vuoksi. Asiasta näin puhuminen ja sen henkilökohtaiseksi kokeminen viestii mahdollisesti myös siitä, että Henkilö 5 kokee paikan osaksi itseään. Kuntaan samaistuvat henkilöt kokevatkin usein kunnan ominaisuuksia osaksi itseään, mitä kautta he myös samaistuvat kuntaan (Zimmerbauer & Suutari 2007, 352). Tässä kertomuksessa henkilö siis nähtävästi samaistui kuntaan ja koki sen osaksi itseään, minkä vuoksi sitä koskeva uutinen mahdollisesta muutoksesta herätti voimakkaita tunteita.

Henkilö 5 kirjoittaakin kertomuksessaan kokeneensa lapsesta lähtien olevansa ranualainen. Tässä asiassa korostuvat selkeästi yksilökohtaiset ja persoonallisuuteen liittyvät erot, minkä seuraavat esimerkit ikään kuin kontrastina Henkilön 5 tarinalle osoittavat. Näissä Henkilön 4 esimerkeissä kuntaidentiteetti on alun perin ollut hatara, mutta on kuitenkin vahvistunut iän myötä.

”En ole paljasjalkainen ranualainen, äitini on kotoisin Ranualta ja isäni muualta Lapista. Ehkä juuri tämän vuoksi en ole aina tuntenut itseäni todella ranualaiseksi, olenhan vain puoliksi ranualainen. Olen kuitenkin kasvanut koko lapsuuteni Ranualla, käynyt muutaman vuoden opiskelemassa muualla, kunnes taas valmistuttuani palasin takaisin Ranualle, puolisoni on ranualainen samoin lapsemme, vaikka he eivät enää Ranualla asukkaan. Koen että iän myötä minusta on tullut enempi ranualainen.” Henkilö 4

”Aina ei ole ollut helppoa olla ranualainen, Ranuasta on kehitetty niin monta pilkallista kaskua. Varsinkin nuorempana en aina kehdannut kertoa, että olen kotoisin Ranualta, tänä päivänä kerron sen oikein mielelläni.” Henkilö 4

Kuntaidentiteettiin voivat tämän kertomuksen mukaan vaikuttaa myös omien vanhempien kotikunnat – näiden esimerkkien kirjoittajalla etenkin lapsuuden kuntaidentiteettikokemuksiin vanhempien kotipaikkakunnilla on ollut vaikutusta, vaikka henkilö itse onkin kotoisin Ranualta ja

asuu siellä edelleen. Koska toinen vanhemmista ei ole alun perin kunnasta kotoisin on Henkilö 4 kokenut nuorena olevansa vain ”puoleksi” ranualainen. Tähän ovat myös vaikuttaneet mahdolliset henkilön omat kokemukset siitä, että kuntaan ja ranualaisiin on joskus suhtauduttu pilkallisesti. Iän myötä hänen kuntaidentiteettinsä on kuitenkin vahvistunut ja kiinnittynyt voimakkaammin Ranuaan, sillä nykyisin hän kokee myös lapsiensa olevan ranualaisia ja hän kertoo mielellään myös itsekin olevansa ranualainen. Usein asumisaika voi vaikuttaa kuntaidentiteetin voimakkuuteen, mistä johtuen kunnassa pitkään asuneilla ihmiset samaistuvat voimakkaammin asuinkuntaansa (Helander & Pekola-Sjöblom 2006, 103; Fetz 2009, 18). Henkilön 4 asuessa pidempään kunnassa myös hänen kuntaidentiteettinsä on tullut voimakkaammaksi, mutta toisaalta taas Henkilö 5 on aina tuntenut olevansa ranualainen, joten myös persoonallisuustekijöillä voi olla vaikutusta asiaan. Omassa kandidaatintutkielmassani (Niemelä 2015) nuorten kuntaidentiteetti oli voimakas, ja sama seikka nuoriin liittyen todettiin myös Salpausselän kunnassa nuorille tehdyssä tutkimuksessa (Moliis 2015). Tässäkin asiassa korostuvat havaintojeni perusteella Rollerin ja De Piccolin (2010) mainitsevat yksilölliset prosessit tunnesiteiden luomisessa kuntaa kohtaan.

Kuten aiemmin mainittua, henkilö 4 mainitsee kertomuksessaan myös lapsiensa olevan ranualaisia. Lapsiin liittyen tässä tapauksessa voi olla myös kyse siitä, että kirjoittajan lapset ovat kasvaneet Ranualla, jolloin myös heihin liittyvät muistot ovat edistäneet kuntaidentiteetin ja ranualaisuuskokemuksen vahvistumista. Tulkintani mukaan siis tunnesiteet kuntaa kohtaan ovat lisääntyneet esimerkiksi lapsiin liittyvien kokemusten kautta ja täten vaikuttaneet kuntaidentiteetinkin vahvistumiseen. Tähän liittyy myös kunnan luonne paikkana, jossa ihmiset kokevat olemassaolonsa kannalta itselleen merkityksellisiä asioita, jotka voivat olla esimerkiksi ainutlaatuisia ja historiallisia (Nordberg-Schulz 1971, 19; Ojankoski 1998, 33). Tunteet kuntaidentiteettiin liittyen tulivatkin esiin suorana mainintana Henkilön 6 kertomuksessa:

”Ranualaisuutta on vaikea pukea sanoiksi, koska mielestäni se rakentuu enemmänkin siihen liittyvistä tunteista.” Henkilö 6

Näin kirjoittaa siis vuoden Ranualla asunut henkilö, joka kokee ranualaisuuden rakentuvan siihen liittyvien tunteiden kautta. Hänen kokemuksensa ranualaisuudesta rakentuvat tunteiden varaan, mihin liittyvät tämän vuoden aikana koetut muistot ja kokemukset. Nämä tulkinnat tukevat tutkielman johdannon alussa esitettyä Zimmerbauerin ja Suutarin (2007) tekstistä lainattua suoraa lainausta siitä, että kuntaidentiteetti on melko pitkälti tunneasia. Henkilön 6 nopeaan kuntaidentiteetin muodostumiseen liittyen on mahdollista, että nopea tunteiden muodostus paikkaa

kohtaan tukee kuntaidentiteetin rakentumisnopeutta. Stedmanin mukaan (2006) ihminen voi kiinnittyä nopeastikin paikkoihin, mikä voi tapahtua esimerkiksi fyysisen ympäristön ja sosiaalisten rakenteiden kautta.

Myös lapsuuteen ja nuoruuteen liittyvät tunteet, muistot, ihmiset ja tutut maisemat voivat olla kuntaidentiteetin rakennusosia:

”Asuin lapsuuteni Ranualla ja kävin peruskoulun lisäksi myös lukion Ranualla. Opinnot veivät minut sittemmin pois kotikunnasta, mutta edelleen vierailen säännöllisesti lapsuusmaisemissa. Ranua on minulle henkilökohtaisesti edelleen rakas paikka ja siihen on monia erilaisia syitä. Ranualla minä pääsen maaseudun rauhaan ja tapaamaan läheisiäni. Minulla on edelleen runsaasti lapsuudesta asti mukana olleita ystäviä, joiden kanssa tapamme enimmäkseen Ranualla, kun satumme kaikki siellä olemaan koolla. Tutut maisemat ja ihmiset tuntuvat turvallisilta ja nämä kaksi asiaa ovatkin iso osa sitä, että Ranualle on aina mukava palata.” Henkilö 8

Tämän lainauksen kirjoittaja Henkilö 8 on asunut lapsuutensa ja nuoruutensa Ranualla, minkä lisäksi hän vierailee paikkakunnalla säännöllisesti. Hänen kuntaidentiteettinsä rakentuu hyvin pitkälti lapsuuden ja nuoruuden muistojen varaan, mihin liittyen tunteet ovat keskeisessä asemassa – kirjoittaja mainitseekin Ranuan olevan hänelle *rakas* paikka. Henkilön 8 kuntaidentiteetti on pysynyt varsin stabiilina, ja jo heti tässä kertomuksen alusta otetussa lainauksessa hän mainitsee sen kiinnittävän maaseudun rauhaan, lapsuusmaisemiin, läheisiin ihmisiin ja lapsuuden ystäviin, joita tavataan enimmäkseen kotikunnassa kaikkien ollessa paikalla. Säännölliset vierailut paikkakunnalla ja edellä mainittujen asioiden kohtaaminen voivat olla mahdollisesti syitä siihen, miksi henkilön kuntaidentiteetti on varsin vakaa ja voi tuoda myös mainitun turvallisuuden tunteen.

Näitä Henkilön 8 havaintoja tukemaan löytyy myös teoriaa, sillä esimerkiksi Aura ja kumppanit (2007, 127) kirjoittavat, että kokemuksia koskien tiloista muodostuu koettuja paikkoja, kun ihmiset muodostavat niihin tunnesiteitä ja antavat asioille omia merkityksiään, mikä tapahtuu pitkälti ajan kanssa arkielämässä. Lapsuuteen liittyvät muistot ja tunnekokemukset voivatkin säilyä mielessä pitkään, jolloin nämä kokemukset voivat vaikuttaa myös yksilön tapaan arvioida muita paikkoja. (Mt., 127.) Tässä kohtaa tuleekin myös esiin arkielämän rooli tunteiden ja kuntaidentiteetin keskinäisessä suhteessa. Paikkaidentiteetti voidaankin määritellä myös paikkoihin liittyvien tunnesiteiden, muistojen ja merkitysten jatkuvasti kehittyvänä

kokonaisuutena (Korpela 1989). Henkilön 8 kertomuksessa suuri rooli on lapsuuden muistoilla ja sieltä tutuilla ihmisillä, minkä lisäksi kuntaan liittyy myös esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä tunnesiteitä.

”Miksi pääsky palaa kaukaa lämpimästä saman pohjoisen räystäään alle. Biologilla on selityksensä, romantikko puhuu kotiseurakkaudesta. Suku- lauma, elinpiiri kiintymys palaa taas evoluutioon ja ihmislajin sosiaaliseen kehittymiseen. Ranualaisuus on minulle osa sitä, johon projisoin ”laumakaipuutani”, jota kotiseurakkaudeksikin kutsutaan.”
Henkilö 9

Ranualta kotoisin oleva, mutta muualla kymmeniä vuosia asunut Henkilö 9 viittaa ranualaisuuden olevan hänelle osa laumakaipuun, jota hän myös nimittää kotiseurakkaudeksi, projisointia. Hän liittää omaan ranualaisuuteensa käsitteen ”kotiseurakkaus” ja sen heijastaminen, mikä kytkee tunteet osaksi kuntaidentiteetin rakentumista. Projisointi ja heijastaminen voidaan myös rinnastaa tässä identiteetin representaatioon, esimerkiksi oman identiteetin tiedostamiseen ja kollektiivisen kuntaidentiteetin havaitsemiseen – tähän kollektiiviseen käsitykseen viittaa omalta osaltaan myös termi ”laumakaipuu”, joka voidaan kytkeä myös alueellisen identiteetin kuvitellun yhteisön käsitteeseen. Kuviteltujen yhteisöjen avulla alueet tuodaan osaksi aluetietoisuutta, jolloin nämä yhteisöt pitävät sisällään jaettua yhteisymmärrystä siitä, mitä ryhmän identiteetti pitää sisällään, vaikka kaikki ryhmän jäsenet eivät tunnekaan toisiaan (Paasi 1998, 176; Woodward, 1997; Anderson 1933). Ihminen voi kaivata omaa asuinalueensa ja sen ihmisiä ”laumaa” tai tässä tapauksessa ”ranualaisia”, vaikka jokaista heistä ei tuntisikaan. Kotiseurakkaus voidaan siis tässä tulkita tunteiden kiinnittymisenä kotikuntaan ja kotiseutuun sekä yhteisöön, joka nähtävästi kertomuksessa rinnastetaan omaan identiteettiin kuuluvaksi ryhmäksi.

Näistä esitetyistä narratiiveista tulkintojen kautta nousi esiin monia havaintoja, jotka tiivistän vielä tähän lopuksi tulkinnan kokonaisuuden ymmärtämisen helpottamiseksi. Kertomuksista välittyi erilaisten esimerkkien kautta, että kuntaidentiteetin luonne on alati kehittyvä ja tähän kehittymiseen vaikuttavat persoonatekijät ja tunteiden muodostus. Esimerkkien avulla havaitsin, että kuntaidentiteettiä voi olla päällekkäisiä ja kerroksellisia, esimerkiksi kotikylään kiinnittyviä, minkä lisäksi kuntaidentiteetti voi vahvistua iän mukana, esimerkiksi kuntaan liittyvien tunteiden ja kokemusten lisääntyessä. Muun muassa paikkakunnalta pois muuttaminen ja kotikunnan tulevaisuutta koskevat uutiset voivat kertomusten perusteella vaikuttaa kuntaidentiteettiin, mihin liittyen kuntaidentiteettiä voidaan myös tietoisesti ylläpitää Henkilön 5 kertomuksesta esille

tulleiden kunnan uutisten seuraamisen ja kunnassa säännöllisesti vierailun avulla. Tietoisesti ylläpidetty ja korostettu kuntaidentiteetti voi olla keino myös pitää omaa kuntaidentiteettiä stabiilina. Kuntaidentiteetti voi tulkintani mukaan pysyä melko stabiilina, jos arjen ympäristö ja siihen sijoittuva arkielämä pysyy samankaltaisena pitkään, esimerkiksi jos vierailut kuntaan ovat säännöllisiä, kuten Henkilö 8 kertoo omiensa olevan.

6.2 Yhteisöllisyyteen ja mentaliteettiin kiinnittyvä kuntaidentiteetti

Kaksi hyvin keskeistä identiteettitarinoista esille nousutta teemaa ovat yhteisöllisyys ja kunnan mentaliteetti, jolla tässä viitataan kunnan ihmisten asenteisiin, mielenlaatuun ja tapaan käyttäytyä. Otavan uuden sivistyssanakirjan (2010) yksi määritelmä mentaliteetille onkin juuri yksilön tai ryhmän mielenlaatu. Tähän liittyen yhdistin mentaliteetin ja yhteisöllisyyden samaan kategoriaan, koska mentaliteettiin liittyvät seikat olivat pitkälti myös yhteisöllisyyteen liittyviä ja sen luonnetta kuvaavia.

Kuntaidentiteetikertomuksissa yhteisöllisyys liitettiin usein tapahtumiin, joissa yhteisöllisyys ja yhdessäolo korostuvat.

”Vaikka monessa asiassa negatiivisuus ikävä kyllä nouseekin päällimmäisenä esiin, niin kyllä tästä kylästä myös yhteisöllisyyttä löytyy. Tästä esimerkkinä kirkonkylällä järjestetty kynttilätapahtuma Joulun alla. Pieniä tekoja, mutta kerran osallistuttuaan ei kyllä halua näitä millään jättää väliin. Samaan kategoriaan toki menevät muut suuremmat tapahtumat, kuten Hillamarkkinat ja Ranuan kaukalopallopuulaaki. Näissä tapahtumissa kyläyhteisö kokoontuu ja yhteisöllisyys puskee väkisinkin esiin mm. talkootyön muodossa.” Henkilö 2

Henkilö 2 kokee kuntaidentiteettiin ja yhteisöllisyyteen liittyen negatiivisuuden nousevan päällimmäisenä esiin, mutta mainitsee yhteisöllisyyden korostuvan eritoten tapahtumissa, joissa kyläyhteisö kerääntyy yhteen ja tekee yhteistyötä esimerkiksi talkootyön muodossa. Nämä tapahtumat ovat osa paikallishistoriaa ja ihmisten toimintaa kuntaympäristössä. Myöskin Päijät-Hämeessä tehdyssä tutkimuksessa kotiseutuhengen liittyen keskeiseksi tekijäksi nousivat paikallishistoria ja ihmiset (Heinonen 2010, 103).

Tietoisesti kuntaidentiteettiään ylläpitävä Henkilö 5 mainitsee yhteisöllisyyden merkityksen:

”Olen itse asunut koko lapsuuteni Ranualla, mutta muutin suunnilleen 20-vuotiaana muualle Suomeen opiskelemaan. Voisin sanoa, että olen aina ollut ylpeä ranualainen, ja minusta on erityisen kivaa kun kuntalaiset yhdessä iloitsevat kunnan menestyksestä ”Ranua mainittu”-tyyliin. Itelle on myös tärkeää juuri se yhteisöllisyys. Juuri se kun ranualaiset kokoontuvat yhteen hillamarkkinoilla ja joulupäivänä hauskanpidon merkeissä. Siellä näkee vanhoja tuttuja ja pääsee muistelemaan vanhoja. Myös ainainen Ranua-Posio vastakkainasettelun vitsailu on aina ollut semmonen joku ranualaisten yhteisöllisyyden korostusjuttu.” Henkilö 5

Heti tarinansa alussa Henkilö 5 mainitsee yhteisöllisyyden keskeisenä ranualaisuuteen liittyvänä seikkana. Hänkin mainitsee tapahtumat yhteisöllisyyteen liittyen keskeisinä asioina, mihin liittyy hänen kertomansa mukaan yhteen kokoontumisen lisäksi vanhojen muistelu ja tuttujen ihmisten näkeminen. Mielenkiintoinen seikka on myös se, että hän mainitsee vastakkainasettelun ja vitsailun naapurikuntaan liittyen yhteisöllisyyttä korostavana tapana, mitä kautta voidaankin mahdollisesti tuntee yhtäläisyyttä ja ryhmähenkeä oman kunnan kuntalaisiin muista kunnista erottautumisen kautta. Tämä vitsailu voikin siis olla keino korostaa kuntalaisten kollektiivista mehenkeä ja täten erottautua muista kunnista. Päijät-Hämettä koskevassa tutkimuksessa havaittiin myöskin naapurinpilkkä ja naapurihuumori osana oman ryhmän aseman korostamista suhteessa muiden kuntien asukasryhmiin (Heinonen 2011, 46).

Aiempaan liittyen esimerkiksi Gilroy (1997, 302–303) mainitsee identiteetin sosiaaliseen näkökulmaan liittyen identiteetin olevan väline ymmärtää ryhmän jäsenien samankaltaisuutta, mutta samalla sen olevan myös väline muista ryhmistä erottautumisessa. Identiteetti voi rakentua eroavaisuuksien kautta, mitä kautta tunnistetaan oma identiteetti muiden identiteeteistä (Hall 1999, 12–13). Näiltä osin nämä teoriat ja kuntaidentiteettitarinoiden esimerkit ainakin tukevat toisiaan.

Myös Henkilön 3 tarinassa mainitaan tapahtumat ja eritoten hillamarkkinat yhteisöllisyyteen liittyvänä asiana. Auran ja kumppaneiden (1997, 131) mukaan merkityksellisiin paikkoihin sitoutuvat esimerkiksi monet kokemukset, vaikutelmat, tuntemuksen ja muistot, mihin liittyen tässä lainauksessa tuodaan esiin myös hillamarkkinoihin liittyvä symbolinen asema, mutta etenkin tässä olennaisena nähdään tuttujen tapaaminen ja vanhojen aikojen muistelemine, mikä taas liittää tapahtumat yhteisöllisyyden lisäksi selkeästi myös tunteisiin:

”Myös hillamarkkinat on tällöinen yhteisöllinen asia, johon liittyy symboliikkaa, mutta myös niistä Ranua tunnetaan. Itselle on tärkeää käydä siellä tapaamassa tuttuja ja muistelemassa vanhoja aikoja, usein siellä törmää myös samalla pienellä ala-asteella olleisiin ihmisiin, joita ei ole nähnyt aikoihin.” Henkilö 3

Myöskin Henkilön 7 kertomuksesta otetussa lainauksessa mainitaan hillamarkkinat ja tapahtumat yhteisöllisyyteen liittyen. Neljässä yhdeksästä saamistani identiteettitarinoista mainittiinkin nämä asiat toisiinsa liittyen. Henkilö 7 ei näekään asiaa pelkästään positiivisessa valossa, vaan hän tuo esille myös negatiivisen puolen arkipäivään ja yhteisöllisyyteen liittyen:

”Jos yleisesti voisi sanoa, niin ranualaiset tykkää yhteisistä tapahtumista, kuten hillamarkkinoista ja ennen oli esimerkiksi Kultainen taimen-kalastuskilpailu. Näissä tapahtumissa ollaan jotenki yhdessä ranualaisia, mutta se antaa ehkä vähän virheellisen kuvan siitä arjesta mitä se voi olla. Esimerkiksi koulumaailmassa jako lestadiolaisten ja ei-lestadiolaisten välillä on paikoin tosi voimakas, mikä vähän rikkoo sitä yhtenäisyyttä. Ainakin omana kouluaikana välillä tuntuu aika pahalta se kaksinasettelu näiden välillä, ja se on semmonen seikka että sen ite liittyy osaksi ranualaisuutta ja se on myös vaikuttanut itseensä. Ehkä tämänkin asettelun takia on ite vaan viihtynyt niin paljon luonnossa omissa rauhasissa ilman tällöisiä riitelyitä tai kähinöitä joita koulussa saattoi nähdä. Kyllä silti yhteisön tapahtumat on tosi tärkeitä, mutta se ei aina vaan aina siinä tosiarjessa näy.” Henkilö 7

Henkilön 7 kuntaidentiteetikertomuksessa korostui luonnon merkitys (ks. 6.5) ja tässäkin lainauksessa hän mainitsee viihtyneensä luonnon rauhasissa. Tapahtumien lisäksi hän ottaa yhteisöllisyyteen liittyen esiin ranualaisten jakautumisen lestadiolaisiin ja ei-lestadiolaisiin, minkä hän kokenut vaikuttaneen omaan arkeensa esimerkiksi kouluaikana. Koska hän mainitsee asian olleen osa arkea, hän kokee sen myös vaikuttaneen häneen itseensä. Lopussa hän korostaa vielä yhteisön tapahtumien merkitystä, mutta muistuttaa että ne eivät ole jokapäiväisiä asioita. Anttiroiko (1991, 109) mainitsee kuntien roolin elämismailmoina, joka on henkilöille merkityksellinen arjen ja siinä tapahtuvien rutiinien kautta, mihin liittyen Henkilö 7 mainitseekin ”tosiarjen” käsitteen, joka pitää sisällään myös kielteisiäkin kokemuksia. Esimerkiksi tulkintani mukaan koulu ja siellä tapahtuneet asiat on koettu osaksi arkea.

Tässä kertomuksessa näkyy yksilön kokemus siitä, etteivät vuorovaikutus ja instituutiot aina ole yhdistävä asia, vaan ne voivat toimia myös hajottavana tekijänä. Vuorovaikutus ei tulkinnan mukaan ole aina positiivinen seikka, vaan se voi siirtää myös hajottavia vaikutteita, mikä voi näkyä esimerkiksi arkielämässä. Myös Henkilö 4 kirjoitti samasta aiheesta omassa kertomuksessaan:

”Yksi seikka joka ranualaisissa on aina minua harmittanut on ranualaisten jakautuminen lestadiolaisiin ja ei-lestadiolaisiin. Tämä asia nousi esille jo koulussa, joskus kolmannen luokan jälkeen lapset luokassa jakautuvat aika tavalla lestadiolaisiin ja ei lestadiolaisiin ryhmittymiin. Itse olin ei-lestadiolaisesta perheestä ja olisin halunnut olla kaveri kaikkien kanssa. Myöhemmin menin sitten naimisiin lestadiolaisen miehen kanssa ja meistä tuli vähän sellainen ”sekasikiö” perhe, mieheni vuoksi meidät hyväksyttiin myös lestadiolaisten tilaisuuksiin, vaikka aika harvoin niissä kävimme ja myös lapsillamme oli yllättävän kauan lestadiolaisia kavereita. Minua puolestaan ei hyväksyty lestadiolaisten äitien kerhoihin, minulla oli vääränlainen perhetausta.” Henkilö 4

Tässäkin esimerkissä kouluarjessa on koettu kahtiajakautumista, mikä omalta osaltaan viittaa siihen, että kuntaidentiteettiin voi liittyä myös kokemusten kautta tulleita kielteisinä koettuja tunteita, jotka ovat kuitenkin osa kuntaidentiteettiä. Arkipäiväisessä elämässä vuorovaikutus ei aina ole rakentava tekijä, vaan kuntalaisilla voi olla monenlaisia identiteettejä esimerkiksi uskontoon liittyen, mikä voi sitten näkyä arjessa kahtiajakautumisena. Ihmisillä voi olla siis monta erilaisiin asioihin liittyvää identiteettiä (Hall 1999; Pulkkinen 1998), mikä voi näkyä myös kuntalaisten arjessa. Tässäkin päästään jo aiemmin käsiteltyyn Gilroyn (1997) ja Hallin (1999) mainitsemaan identiteetin kautta erottautumiseen ja samalla yhtäläisyyden tuntemiseen. Kuntaidentiteetin sisällä on näissä tapauksissa ollut toisistaan poikkeavia uskonnollisia identiteettejä, jotka ovat kertomuksien perusteella pyrkineet erottautumaan toisistaan ja korostamaan omaa identiteettiään esimerkiksi arkipäivän toiminnan ja joskus jopa riitelyn kautta. Lisäksi myöskin tähän esimerkkiin liittyen asia voidaan tulkita niin, etteivät aina tunteet kuntaidentiteettiin liittyen ole positiivisia, vaan myös kielteisillä asioilla voi olla vaikutusta. Paikkoihin sitoutuvatkin monet kokemukset, muistot, vaikutelmat ja erilaiset tuntemukset (Aura ym. 1997, 131), mihin liittyen on oletettavaa, etteivät kaikki kokemukset ja muistot suinkaan ole aina positiivisia, mikä näissäkin esimerkeissä tuli ilmi.

Kontrastina aiemmille esimerkeille 1960-luvun lopulla Ranualta pois muuttanut Henkilö 9 taas kokee asiat toisella tavalla ja mainitsee arkipäivän sopuisan toimeentulon ”uskovaisten”

ja ”jumalattomien” kesken, minkä hän liittää arkipäivän yhdessä pärjäämiseen ja uskoo sen näkyvän edelleenkin esimerkiksi kunnallispolitiikassa.

”Yhdessä pärjääminen on opettanut arkipäivän sopuisan toimeentulon ”uskovaisten” ja ”jumalattomien” kesken. Tämä näkynee vieläkin esimerkiksi Ranuan kunnallispolitiikassa, ja puolueiden sisälläkin.” Henkilö 9

Yllä mainitun eron Henkilön 4 ja Henkilön 7 kielteisempiin kokemuksiin voi selittää esimerkiksi se, että Henkilön 9 asuessa paikkakunnalla 1960-luvulla oli sen institutionalisoitumiskehitys vasta puolivälissä nykypäivän kehitysjaksoon verrattuna (ks. **2.2.2**), sillä Ranuan kunta on perustettu vuonna 1917, jolloin se on myös saanut institutionalisoitumisen kannalta tärkeän hallinnollisen roolinsa, jolloin se on tullut osaksi myös yhteiskunnan hallinnollista kokonaisuutta (Ranuan perinnekirjatoimikunta 1979, 2; Paasi 1986, 31.) Voi olla, että 1960-luvulla kunnan sisäistenkään ryhmien identiteetit eivät olleet yhtä vahvoja kuin nykyisin, jolloin arjessa saattoikin korostua nykyistä Henkilön 9 mainitsema yhdessä pärjääminen. Vastaavasti taas kaksi aiempaa esimerkkiä korostivat jakautumisen ja konfliktien näkyvän nimenomaan arjessa ja esimerkiksi koulumaailmassa. On toki huomioitava, että kyseessä ovat ihmisten omat kokemukset, jolloin esimerkiksi persoonallisuuserot voivat selittää näitä erilaisia kokemuksia. On kuitenkin otettava huomioon se, että kokemusten aikaerona oleva 50 vuotta on puolet nykyisestä kunnan iästä, ja on selvää että tänä aikana muutoksia kuntakulttuurissa on tapahtunut, jolloin arjen kokemuksetkin voivat olla erilaisia. Aikajaksona ja institutionalisoitumiskehitystä ajatellen Ranua on kuitenkin 1960-luvulla ollut lähempänä perustamistaan kuin nykyistä kunnan tilaa ja kehitystä.

Ranualaisten mentaliteettiin ja yhteisöllisyyteen liittyy kertomusten perusteella myös muita sekä huonoina että hyvinä puolina nähtyjä seikkoja:

”Ranualaisesta tekee ranualaisen varmaan se, että käytännössä kaikki tuntevat kaikki ihmiset ainakin jollain tasolla. Tässähän on sekä hyvät että huonot puolensa. Käytännössä mitään räväyttävää et pysty tekemään ilman, että kaikki tietävät tästä teosta parin päivän sisällä. Toisaalta sitten kynnyks kysyä apua on alhaisempi ja avun löytäminen on helpompaa, kun kaikki tuntevat toisensa.” Henkilö 2

Pienehkössä kuntayhteisössä ihmiset tuntevat hyvin toisensa, minkä Henkilö 2 on maininnut kielteisenä asiana tiedon nopean leviämisen takia, mutta toisaalta myöskin hyvänä asiana avun

pyytämisen ja saannin kannalta. Positiivisia puolia kuntayhteisössä ja sen vastaanottavaisessa mentaliteetissa näki myös vuoden Ranualla asunut henkilö 6:

”Olen saanut Ranualla luotettavia ystäviä ja tutustunut ihmisiin, jotka avartavat maailmankuvaani jatkuvasti. Voin sanoa, että jos kerran olet saanut ystävän Ranualta, se tulee ikuisesti olemaan ystäväsi.” Henkilö 6

”Minut otettiin vastaan avoimesti kuin oma perheenjäsen ja tuntui heti siltä, että olisin asunut siellä jo koko elämäni. Minusta tuli heti osa yhteisöä, vaikka suurin osa ihmisistä ei tuntenut minua vielä. Mielestäni ranualaisia leimaa vilpittömyys, avomielisyys, rehellisyys, luotettavuus ja suorapuheisuus. Jos ajattelen Ranuaa ja ranualaisia tunnen oloni suojatuksi. Siihen liittyvät sisäinen turvallisuus ja varjeltu tunne.” Henkilö 6

Kirjoittaja kokee, että hänet otettiin vastaan yhteisöön ja myös sopeutettiin siihen hyvin, minkä lisäksi hän kuvaa saaneensa ranualaisista luotettavia ystäviä. Ranualaiseen mentaliteettiin ja luonteenlaatuun hän liittyy vilpittömyyden, rehellisyyden, avomielisyyden, luotettavuuden ja suorapuheisuuden, mutta hän kertoo myös tuntevansa olonsa turvalliseksi kuntaa ja sen kuntalaisia ajatellessaan, mikä voi liittyä myös pienehkön kuntayhteisön etuihin ja yhteisöllisyyteen – kuten Henkilö 2 toteaaakin: ” – – kaikki tuntevat toisensa.”

Turvallisuuden tunteeseen liittyen ihmisten muodostaessaan tunnesiteitä ja tätä kautta kiinnittyessään paikkoihin he alkavat tuntea olonsa turvalliseksi ja mukavaksi, minkä vuoksi he usein viihtyvätkin näissä paikoissa suhteellisen pitkään (Hernández ym. 2007). Henkilön 6 kohdalla tapahtui myös tämä ilmiö, jossa hän alkoi tuntea olonsa suojatuksi ja turvalliseksi – tähän prosessiin vaikuttivatkin hänen kertomuksensa perusteella muun muassa kuntalaisten yhteisöllisyys, vastaanottavuus ja vilpittömyys osana kuntaidentiteetin muodostumista.

Aikaisempaan liittyen seuraavassa lainauksessa on Henkilön 4 näkemys siitä, miten tämä yhteisöllisyys ja toisista huolehtimisen mentaliteetti voi näkyä arjessa:

”Ihmisenä uskon ranualaisten olevan ihan sympaattista porukkaa jotka omalla tavallaan huolehtivat toisistaan ja ystävistään. Asun itse asuma-alueella, jossa asuu paljon vanhuksia, heidän yhteisöllisyys on aina lämmittänyt minun sydäntä. He käyvät

katsomassa naapuriaan, jos verhot eivät ole auenneet tiettyyn kellon aikaan mennessä ja kutsuvat toisiaan kahville. Olen itsekin ottanut sen tavan, että jos olen ulkona jututan aina kaikki oman asuma-alueeni naapuri-vanhukset kun he kulkevat meidän talon ohitse, kesällä pihatöitä tehdessä se onkin ihan mukavaa puuhaa.” Henkilö 4

Henkilö 4 on siis kotoisin Ranualta ja asuu siellä edelleen, mihin liittyen hän kokee ranualaisten olevan ihan sympaattista ja toisistaan huolehtivaa porukkaa – tämä näkyy esimerkiksi hänen arjessaan ja asuinalueellaan, jossa vanhukset huolehtivat toisistaan. Hän kertoo myös itse omaksuneensa tavan jututtaa ohikulkevia ihmisiä, mikä kertoo vaikutteiden siirtymisestä sosiaalisessa kanssakäymisessä. Sosiaaliseen identiteetin rakentumiseen ja vuorovaikutukseen voivatkin liittyä käsitysten ja roolien omaksuminen muilta, valikoiva kiintymys ja erilaisten vuorovaikutuskeinojen käyttäminen (Korpela 1989, 28). Anttiroikon (1991, 58–59) mukaan lyhyitä aika- ja paikkaetäisyyksiä käsittävälle alueelle syntyvän vuorovaikutuksen kautta muodostuu myös yhteisöllisyyttä, mikä Henkilön 4 esimerkissä konkretisoituu naapuruston ihmisten tapana keskustella keskenään ja huolehtia toisistaan. Yhteisöllisyyden arvostaminen ja sen ”sydäntä lämmittävä” vaikutus viittaavat myöskin siihen, että tässäkin asiassa tunteilla on vaikutusta kuntaidentiteetin rakentumiseen, mikä tukee Zimmerbauerin ja Timo Suutarin (2007, 357) havaintoa siitä, että kuntaidentiteettiin liittyen tunteilla on paljon vaikutusta.

Toinen hyvin keskeinen kuntaidentiteettiin liittyvä seikka oli kokemus kunnan ja kuntalaisten rauhallisesta elämänmenosta ja mentaliteetista, mistä seuraavat kolme eri henkilöiden kirjoittamat lainaukset kertovat.

”Ranua on paikka, jossa aika pysähtyy. Kun asuu toisella paikkakunnalla ja Ranualla käy lähinnä vierailmassa, niin siellä saa sopivasti pienen hengähdystauon kaikesta muusta hälinästä. Sellainen sopiva rauha ja hidas tahti vievät mennessään. Vierailut vanhempien sukulaisten luona piristävät ja asettavat taas oman kiireisen elämän oikeanlaiseen perspektiiviin. Arvostus pieniä asioita kohtaan on Ranualla läsnä. Lisäksi Ranualla on helppo paeta ihmisiä, mikäli ei heitä yksinkertaisesti vaan jaksa jatkuvasti katsella.” Henkilö 8

”Tämän kiireettömyyden liitän Ranuaan myös yleisemminkin. Tiedän aina sinne mennessäni, että siellä on se sama leppoisa meno, kasvot on tuttuja, ihmiset jutustelee iloisesti eikä tōni kaupassa toistensa ohi punnitsemaan sipulipussia kaulukseen tuhisten

kun taas on ylimääräisiä sekunteja mennyt hukkaan tuon toisen pyöriessä edessä. Ranuasta löytyy sitä kunnan pikkukylän idylliä, jota usein kaipaankin myös kaupungin kiireessä ja ihmistungoksessa ja jonka luokse pääsyä odotan aina todella paljon.” Henkilö 1

”Ranua tuntuu pieneltä saarelta keskellä Eteläläpin metsikköä. Sinne on aina kiva palata ja tuntuu siltä, että kaikki asiat ovat pysyneet samana siitä kun olen viimeksi käynyt siellä. En tarkoita, että ihmiset olisivat jämähtänyt paikalleen. Pikemminkin se on rauhoittava tunne, että tiedän Ranuan olevan paikan, jonne voin vetäytyä jos maailma tuntuu pyöriävän liian nopeasti. Ihmiset ovat leppoisia ja niin on myös oloni kun olen siellä. Samalla ihmiset siellä ovat myös rivakkaita ja osaavat panna toimeksi kun sitä vaaditaan.” Henkilö 6

Näissä kaikissa kertomuksissa tuli esille tämä kiireettömyyden ja rauhallisuuden tunne, mihin liittyy myös ihmisten ystävällisyys ja leppoisa luonne – päällekkäiset kuntaidentiteetit omaava Henkilö 1 kuvailikin asiaa sanoen ”*pikkukylän idylli*”, mikä siis myös liittyy asian kunnan pieneen kokoon. Henkilöiden 1 ja 8 lainauksissa positiivisena asiana nähdään myös se, että ihmiset ovat tuttuja. Tutut ihmiset ja rauhallinen elämänmeno voivat olla myös identiteetin kiinnittymiskohtia, mihin liittyvät esimerkiksi paikassa koetut rauhallisuuden ja turvallisuuden tunteet. Henkilö 6 mainitsee myös oman olonsa olevan leppoisa Ranualla, mikä on merkki siitä, että kunnassa ollessaan hän samaistuu siellä vallitsevaan ilmapiiriin. Höynälänmaa (2009) havaitsi myös omassa pro gradussaan, että rovaniemeläisten nuorten alueellisen identiteetin yksi rakentumispisteistä oli alueen ilmapiiri. On kuitenkin todettava, että kaikki ihmiset eivät välttämättä arvosta näitä samoja piirteitä, minkä vuoksi jokainen kunnassa asuva ihminen ei samaistunut kuntaan tai ainakaan samoihin asioihin kunnan mentaliteetissa ja elämänmenossa, missä palataan myös Rollerin ja De Piccolin (2010, 198–200) toteamukseen identiteettiprosessien yksilöllisyydestä.

Useissa kertomuksissa ranualaiseen mentaliteettiin ja yhteisöllisyyteen liittyen mainittiin sana *ylpeys*, mihin liittyy ylpeys omasta kuntaidentiteetistä ja ryhmään kuulumisesta.

”Ihmiset ja ihmisten käyttäytyminen luovat kuntien, kaupunkien, kylien ja alueiden identiteettiä ja siihen liittyy myös tapa, miten tietyn kunnan tai alueen syntyperäisyys kannetaan maailmalle. Ranualaiset ovat ylpeitä olevan ranualaisia mutta he eivät kuitenkaan leuhki sitä. He arvostavat heidän yhteisöä ja yhteenkuuluvuutta ja välittävät (ehkä myös epä tietoisesti, koska tämä tietynlainen käyttäytyminen kuuluu luonnostaan heidän elämään) Ranuan arvoja muille ihmisille.” Henkilö 6

Yllä olevassa esimerkissä vuoden Ranualla asunut Henkilö 6 kertoo ranualaisten olevan ylpeitä ranualaisuudestaan, mutta mainitsee ettei tähän ylpeyteen liity leuhkimista vaan se on enemmänkin oman yhteisön arvostamista ja kunnan arvojen välittämistä muille ihmisille. Hän myös mainitsee, että tällainen käytös voi olla tiedostamatonta, koska se kuuluu ihmisten elämään, mihin liittyy myös Buttimerin (1978) toteamus paikkojen muodostumisesta itsestäänselvyyksiksi. Tätä koskien myös Laitisen (2002, 195) mukaan paikkaan kuulumisen tunne on ihmiselle usein päivittäinen, mutta ei kovinkaan usein välttämättä tiedostettu tunnetila, minkä seikan Henkilö 6 tuokin kertomuksessaan esille.

Henkilö 6 ei siis kokenut ylpeyttä negatiivisena asiana, vaan ikään kuin tavallisena osana arkea, minkä vuoksi hänen omakin samaistuminen oli mahdollisesti niin nopeaa. Kuntaidentiteettiin ja yhteisöllisyyteen liittyen ylpeys omasta kuntaidentiteetistä ja sen representaatio voivat olla keinoja tuntea yhteenkuuluvuutta ja tätä kautta ilmentää kunnan omia arvoja. Identiteettiä voidaankin tuoda esiin ja representoida viestinnän kautta esimerkiksi sanoilla, kuvilla ja symboleilla (Zimmerbauer & Suutari 2007, 351: ks. myös Karvonen 1999, 45), mihin tässä yhteydessä liitän Henkilön 6 mainitseman ylpeyden omasta identiteetistä ja Ranuan arvojen välittämisestä muille ihmisille.

Henkilö 9 taas liittyy ranualaiseen mentaliteettiin syrjäisyyden ja niukkojen olojen kautta tulleen tasa-arvoisuuden, välittömyyden ja elämänfilosofian, jonka kautta hän itse tarkastelee yhteiskunnallisia asioita:

”Ranualaisuus: syrjäisyyden ja niukkojen olojen luoma tasa-arvoisuus, välittömyys ja elämänfilosofia ovat minulle se oikeaksi kalibroitu mittari jolla tarkastelen yhteiskunnallisia asioita. Se vaikuttaa poliittiseen näkemykseeni, vaikka en puoluemies olekaan.” Henkilö 9

Hän kertoo ranualaisuuden ja oman käsityksensä siitä olevan ikään kuin mittari, jonka läpi hän tarkastelee yhteiskunnallisia asioita ja politiikkaa. Tähän liittyen keskeinen seikka on se, mitä hän on omaksunut osaksi omaa identiteettiään, jonka kautta hän maailmaa tarkastelee. Syrjäisyys ja elämän niukkuus sekä näiden asioiden arvostaminen ovat osa hänen kuntaidentiteettiään ja ranualaisuuttaan, koska nämä asiat ovat oletettavasti olleet osa arkea hänen lapsuudessaan ja nuoruudessaan eri tavalla kuin muilla tutkimukseen osallistuneilla, Ranualla asuvilla tai sieltä melko vasta poismuuttaneilla, kirjoittajilla. Henkilön 9 kertomuksen perusteella kuntaidentiteetillä

ja kuntakokemuksilla voi olla vaikutuksia myös muihin laajempiinkin osa-alueisiin, kuten esimerkiksi ihmisen arvomaailmaan. Identiteetti prosessit liittyvät tunteiden kokemiseen ja käsittelyyn, havainnointiin, ajatteluun ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen (Korpela 1989, 28), mitä kautta tässä esimerkissä on omaksuttu ajatuksia osaksi omaa arvomaailmaa. Tähän liittyen ihminen voikin kiinnittyä paikkaan, jolloin se yhdistyy hänen oman henkilökuvansa kanssa (Tournier 1971, 60). Tässä päästään myös Massey'n (1991, 276–278) toteamukseen, jonka mukaan paikan ja yksilön identiteettiä ei voi täysin erotella toisistaan, sillä ne ovat punoutuneet yhteen.

Ylpeyteen ja yhteisöllisyyteen on liitetty myös itseironia ja huumorintaju:

”Ranualaiset on tosi ylpeitä ranualaisuudestaan, mutta toisaalta osaavat suhtautua siihen tietyllä itseironialla ja huumorilla. Onhan Ranua pieni paikka, jossa ei periaatteessa ole juuri mitään – mutta silti siellä on kaikki tarvittava, palvelut, ystävälliset ihmiset ja ennen kaikkea muistot. Siksi Ranualla ja omaan pieneen kotikylään onkin aina mukava palata.”
Henkilö 3

”Lisäksi minä olen ylpeä ranualainen. Ainakin omassa tuttavapiirissäni ollaan terveellä tavalla ylpeitä ranualaisuudesta ja meillä riittää myös itseironiaa pientä kotikuntaamme kohtaan. Muidenkin ihmisten joukossa saa hyvät naurut aikaiseksi, kun hieman pilke silmäkulmassa kehaisee Ranuaa ja ranualaisia. Mutta tosipuheessa Ranualla on kaikki se, mitä ihminen elääkseen tarvitsee ja oikeastaan hieman enemmänkin. Pieni paikkakunta tarjoaa ihmisille mahdollisuuden tulla huomatuksi esimerkiksi silloin, kun avuntarve on suurin. Nöyryys, itseironia, välittäminen ja lempeys tekevät ranualaisen. Sekä omituinen huumorintaju. Se on selvä ranualaisuuden merkki.” Henkilö 8

Mentaliteettiin liittyy ylpeys omasta kunnasta ja sen osana olemisesta, ja näissä lainauksissa esitetyt esimerkit huumori ja itseironia ovat keinoja representoida eli tuoda esiin omaa kuntaidentiteettiä. Tähän representaatioon liittyy muun muassa alueen läsnäolo sosiaalisissa käytännöissä ja kielellisissä ilmauksissa, minkä voi liittää myös institutionalisoitumiseen ja aluepuhunnan rooliin alueen erityispiirteiden ilmentämisessä (Paasi 1998, 174; Van Klooster ym. 2002, 115–118). Myös nämä henkilöt mainitsevat kunnan olevan pieni paikka ja liittyvät siihen avunsaannin, välittämisen, ystävällisyyden ja lempeyden – he mainitsevat myös, että kunnassa on kaikki tarvittava. Henkilö 3 mainitsee tässä yhteydessä myös kuntaan liittyvät muistot, mikä omalta osaltaan vahvistaa jo aiemminkin mainittua tunteiden roolia identiteetin kiinnittäjänä.

Ihmiset muodostavatkin paikkoihin tunnesiteitä, jotka vaikuttavat myös paikassa viihtymiseen ja tätä kautta myös siellä asumisaikaan (Hernández ym. 2007).

Henkilö 9 taas kokee ranualaisuuden huomattavasti aiempia esimerkkejä neutraalimmalta kannalta:

”Matkalla elämässä en koe ranualaisuudesta olleen minkäänlaista haittaa. Toisaalta se ei anna aihetta kotipaikan tuomaan uhoon, jolle on altis vahvasta emäpitäjästä kotoisin oleva.” Henkilö 9

Hän kertoo, ettei koe ranualaisuudesta olleen haittaa, mutta toteaa myös ettei kunta anna aihetta uhoon, mihin moni hänen mukaansa ”vahvemmassa” kunnasta oleva on altis. Hänen kuntaidentiteettinsä on hyvin neutraali ja hän ikään kuin näkee Ranuan heikomman identiteetin kuntana, joka ei anna aihetta uhittelulle. Tähän voi vaikuttaa se, että hän ei ole asunut Ranualla vuosikymmeniin, minkä vuoksi identiteetti on voinut neutralisoitua, mutta myös siitä, että hänen asuessaan Ranualla kunta oli varsin nuori, jolloin välttämättä kollektiivisia ja nykyisin selkeämpiä erityispiirteitä ei ollut tai niitä ei vielä tiedostettu. Paasin (1998, 178) mukaan identiteetti onkin ajallisesti ja sosiaalisesti jatkuva ilmiö, jossa nykyisyys, menneisyys sekä yksilöllinen ja sosiaalinen identiteetti punoutuvat toistensa lomaan.

Henkilön 9 kuntaidentiteetissä kiinnittymispisteet ja näkemykset kunnan asemasta sekä identiteetistä ovat voimakkaasti henkilön omaan kunnassa asumisen aikaan kiinnittyviä, koska niihin aikoihin liittyy hänelle keskeisiä kuntaan liittyviä kokemuksia – hänen asuessaan kunnassa 1950- ja 1960-luvuilla vuonna 1917 perustettu kunta oli historiallisessa kehityksessään erilaisessa asemassa kuin nykyään. Horellin (1981, 86) mukaan paikassa yhdistyvät mielikuvat ja toiminta tietyssä fyysisessä ympäristössä, mihin liittyen Henkilön 9 paikkakokemukset ovat syntyneet pitkälti, eivät toki pelkästään, toiminnan ja mielikuvien kautta hänen vielä kunnassa asuessaan. Toki hänen vieraillessaan kunnassa myös uusia identiteettivaikutteita voi syntyä uusien kokemusten myötä Paasin (1998, 178) mainitsemiin sosiaaliseen ja ajalliseen jatkuvuuteen viitaten.

”Ranualaisuutta kuvaa hyvin sitkeys. Olemme pieni pitäjä soitten keskellä, meillä ei ole täällä oikein mitään, mutta silti olemme asuneet ja eläneet täällä jo tovin aikaa. Ranualla ei ole isoja tehtaita, ei luonnonrikkauksia joista olisimme ammentaneet vaurautta. Meillä ei myöskään ole isoja tuntuja jonka varaan olisimme voineet kehittää mainetta matkailupitäjänä. Aina täällä on kuitenkin elanto hankittu ja hengissä pysytty, vaikkakin

välillä on tuntunut, että paljolti valtion antaman tuen avulla. Perus ranualainen on oppinut elämään niukasti ja hyödyntämään luonnon antimia.”Henkilö 4

Henkilön 3 tavoin myös Henkilö 4 mainitsee kertomuksessaan sen, että kunnassa ei ole oikein mitään, minkä hän liittääkin luonnonvaroihin tai suuriin tehtaisiin elannonlähteinä. Hän mainitsee, että aina on kuitenkin pärjätty ja korostaa sitkeyttä yhtenä osana ranualaisuutta. Tähän sitkeyteen hän liittää myös idearikkauden ja hullut ideat elinkeinoihin liittyen:

”Ranualaiset ovat myös idearikasta porukkaa. Välillä ranualaisten ideat ovat olleet niin hulluja, että heikompia on hirvittänyt, esimerkiksi sukellusvene Simojärvellä 1980-luvun loppupuolella. Niin kuin muistamme, sukellusveneestä ei tullut hittiä Simojärvellä, enemmänkin minusta tuntui, että ranualaiset joutuivat pilkan kohteeksi toteuttaessaan niin hullua ideaa. On täällä toteutettu hyviäkin ideoita, niin kuin eläinpuisto josta on tullut Ranuan matkailuvaltti.”Henkilö 4

Hän myös tunnistaa itsessään piirteitä tästä mainitsemastaan hullusta rohkeudesta ja sitkeydestä:

”Tunnen, että myös minussa on sitä ranualaista hullua rohkeutta ja uskallusta heittäytyä mukaan asioihin jotka vaikuttavat hyvältä. Ei ne asiat siitä sen hullummiksi voi muuttua ja jos mitään ei kokeile ei mitään voi saavuttaa, uskon perus-ranualaisen ajattelevan. Eikä se saavuttaminenkaan aina tarkoita älyttömiä rahallisia voittoja, riittää että hengissä pysytään. Tunnen myös, että minussa ja ranualaisissa on samaa sitkeyttä, me kyllä pärjätään, oli tilanne mikä hyvänsä. Onhan meillä mennyt paljon huonomminkin joskus täällä Ranualla ja aina elämä on kantanut.” Henkilö 4

Hän kokee siis omaksuneensa kuntalaisten rohkeudesta ja sitkeydestä piirteitä myös omaan identiteettiinsä, minkä lisäksi hän puhuu ranualaisista sitkeyteen ja rohkeuteen liittyen ”me”-muodossa, mikä on merkki siitä, että hän rinnastaa itsensä tähän samaan joukkoon, osaksi näkemäänsä kollektiivista identiteettiä ja kuviteltua yhteisöä – hän siis puhuu itsestä osana tätä ranualaisten ryhmää, vaikka hän ei kaikkia yhteisön jäseniä tunnekaan. Tässä valossa kuvitellut yhteisöt voidaan liittää myös kuntakontekstiin, sillä Paasin (1998, 176–178) määritelmään peilaten kunta on tuotu osaksi ihmisten alueellista tietoisuutta ja toisilleen tuntemattomat ihmiset voivat kuvitella itsensä kuuluvaksi samaan yhteisöön – tässä tutkimuksessa ranualaisiin.

Henkilö 4 mainitsee myös, että ranualaiset ovat näiden ideoidensa takia joutuneet myös pilkan kohteeksi, mutta osa ideoista ovat olleet hänen mukaansa myös toimivia, kuten esimerkiksi useassa kertomuksessa mainittu eläinpuisto. Tässäkin on esimerkki siitä, että tunteet kuntaidentiteettiin liittyen eivät aina ole positiivisia, vaan historiallisesti kehittyvänä asiana siihen voi liittyä myös kielteisiä tunteita ja epäonnistumisia, joista on voitu oppia. Aiemmin Henkilön 5 kertomuksessa mainittiin ranualaisten vitsailu naapurikuntaa Posioa kohtaan, mutta tämä Henkilön 4 esimerkki kertoo myös ranualaisten itsensä joutuneen pilkan kohteeksi. Tämä Päijät-Hämeessäkin (Heinonen 2011, 46) havaittu naapurivitsailun kautta kuntaidentiteetin korostaminen toimii siis molempiin suuntiin, mikä mahdollisesti viittaa sen olevan myös useampia kuntia koskeva ilmiö.

Henkilö 9 kertoo huomanneensa muualla asuessaan kaipaavansa ranualaista välittömyyttä ja jo aiemmissakin esimerkeissä mainittua huumoria. Hänen tapauksessaan muiden kuntien asukkaiden erilainen mentaliteetti sai kaipaamaan oman seudun mentaliteettia ja toimintatapoja:

”Kainuussa ihmiset olivat enemmän varautuneita, joukkona ajatellen, yksilöitä on tietenkin joka lähtöön. Kainuulaiset koin, ja koen vieläkin ranualaisia varautuneimmaksi. Kaipasin ranualaista välittömyyttä ja huumoria. Kaipuu on tietenkin turhan voimakas sana tähän yhteyteen.” Henkilö 9

Henkilön 9 kuntaidentiteetin neutraaliudesta kertoo myös hänen mainintansa *kaipuu*-sanan turhasta voimakkuudesta asianyhteyteen liittyen. Hänkin nostaa tässä esille ranuolaisen välittömyyden ja huumorin, jonka hän mahdollisesti tiedosti Kainuussa asuessaan erilaisen mentaliteetin päivittäin kohdatessaan. Tämä on yksi esimerkki siitä, kuinka muutos voi vaikuttaa identiteettiin myös muutoksen tapahtumisen jälkeen, kun pitempään muualla asuessaan voidaankin huomata toisen paikkakunnan asukkaiden erityispiirteitä suhteessa omaan kuntaidentiteettiin ja aiemman asuinpaikan mentaliteettiin. Tähänkin liittyy siis se, että paikkakunnalla asuessaan kaikkia asioita ei välttämättä itse edes tiedosta, jolloin ne voivatkin olla Buttimerin (1980) mainitsemia itsestänselvyyksiä. Tähän liittyen Laitinen (2002, 195) on todennut paikkaa koskevien merkitysten tulevan tietoisiksi esimerkiksi muuton myötä, mikä siis onkin Henkilön 9 kohdalla oletettavasti tapahtunut.

Alla olevassa lainauksessa Henkilö 9 pohtii huumoriin ja mentaliteetin kehittymiseen liittyen myös historiallisia seikkoja, kuten pula-aikaa ja ankean arjen värittämistä huumorilla, mihin voi liittyä jo aiemmin mainittua (ks. s. 68) itseironiaa.

”Ranualaisuus on nuorta kulttuuria. Asutus on syntynyt myöhään ja laajentuminen jatkunut aina 1960-luvulle. Sisäisen väkimäärän lisäksi asukkaita on tullut etupäässä lähikunnista. Ranualaisuuden kehittymiseen on vaikuttanut elämä niukoissa oloissa, joissa pula on ollut yhteinen, ilman luokkaeroja. Miehet ovat asuneet paljon yhdessä metsäkämpillä, savotoilla, uitoissa. Ankeaa arkea on väritetty huumorilla. Siellä lienee kehittynyt osa ranualaista huumoria, osa yhdessä joukossa pärjäämistä.” Henkilö 9

Mielenkiintoista on, että 1960-luvun loppupuolella Ranualta pois muuttanut henkilö puhuu samaan tapaan ranualaisesta huumorista kuin vastikään Ranualta pois muuttaneet henkilöt, mikä kertoo siitä, että seikka liitetään eri ikäluokissa osaksi ranualaisuutta. Henkilö 9 kokee myös, että huumori on ollut keino pärjätä yhdessä, mikä liittyy sen myös kollektiivisen identiteetin ja vuorovaikutuksen käsitteisiin. Usein osa ihmisen paikkaan kuulumisen kokemuksesta on myös kokemus yhteisöön kuulumisesta, mikä taas vastaavasti syntyy ihmisten kommunikoidessa keskenään (Relph 1976, 33). Kertomuksien perusteella tämä vuorovaikutus on usein ollut pitkälti huumoriin perustuvaa, mikä onkin sitten muodostunut kollektiiviseksi ja kertomusten perusteella myöskin tunnistettavaksi identiteetin kiinnittymispisteeksi.

Seuraavassa myöskin sitkeyttä ja sinnikkyyttä korostavassa esimerkissä luonto nähdään ikään kuin metaforana sitkeälle luonteelle:

”Ranualla luonto on karua ja kaunista, on Simojärvi, paljon metsää ja soita. Kyllä ne kuvastaa hyvin myös sitä ranualaisten luonnetta, pitää sitkeästi yrittää ja hyödyntää niitä asioita mitä meillä on. Sanotaan, että ”tyhjystä on paha nyhjystä”, mutta kyllä ranualaiset on sinnikkäästi nyhjässä melko tyhjystä kaiken ja luonu esimerkiksi eläinpuiston. Etenkin aikoinaan jotku saattavat suhtautua ilkeästi siihen, että sanoo olevansa Ranualta. Ei se minua haittaa, koska sieltä minä oon, siellä minä oon kasvanut ja siihen paikkaan minä oon juurtunut. Kyllä se ranualaisuus on osa minua ja niin minä haluan sen olevankin.” Henkilö 5

Tämän katkelman kirjoittaja Henkilö 5 omaa todella voimakkaan ja tietoisesti ylläpidetyn kuntaidentiteetin. Hän liittyy sitkeyttä korostavaan mentaliteettiin eläinpuiston ikään kuin ranualaisten tyhjystä luomana innovaationa. Eläinpuiston roolia kuntaidentiteetissä tarkastellaan vielä tarkemmin seuraavassa kappaleessa 6.3 symbolien yhteydessä. Henkilö 4 mainitsi

sukellusvene-esimerkkiin liittyen ajoittain koetun pilkallisuuden ranualaisuutta kohtaan, mihin liittyen tässä esimerkissä myös Henkilö 5 tuo esille samankaltaisen kokemuksen siitä, että ranualaisuuteen on joskus suhtauduttu pilkallisesti. Eli kahdessa kertomuksessa havaittiin ranualaisten olleen myös pilkan kohde, mikä omalta osaltaan tukee tässä tutkimuksessa ja myöskin Heinosen (2011) Päijät-Hämettä koskevassa tutkimuksessa havaittua naapurihuumoria- ja pilkkaa osana identiteetin representaatiota, mihin voidaan liittää myös Gilroyn (1997, 302–303) mainitsema identiteetin kautta samuuden tunteminen omaa ryhmää kohtaan ja samanaikainen erottautuminen muista ryhmistä.

Henkilö 5 ei ole kirjoittamansa mukaan kuitenkaan muiden pilkallisesta suhtautumisesta välittänyt, koska hän on sanojensa mukaan kasvanut ja juurtunut paikkaan. Myös tässä kohdassa korostuvat persoonalliset tunteet identiteetin kiinnittäjinä – etenkin juuri tässä tietoisesti ylläpidetyn kuntaidentiteetin tapauksessa, jossa tunne identiteetin ylläpitämisestä jo itsessään on vahva. Kun side paikan fyysisten ominaisuuksien ja yhteisön sekä yhteisön ja yksilöiden välillä on voimakas, on yhteisö yleensä motivoinut pitämään kiinni paikkaidentiteetistään (Dale ym. 2008, 278–280; Stedman 2006). Henkilön 5 tapauksessa tämä havainto näyttää koskevan myös yksilötason voimakasta samaistumista ja identiteetin säilyttämistä.

Kunnan tunnuslauseena käytetty ”Rohkea Ranua” on saanut maininnan Henkilön 2 kuntaidentiteetikertomuksessa (Ranuan kunta, www.ranua.fi), mihin liittyen hän mainitseekin omat pyrkimyksensä elää lauseen mukaisesti, mikä taas viittaa mentaliteetin välittymiseen ja ”tarttumisen” kuntalaisten keskuudessa Relphin (1976, 33) esiin tuoman yhteisöä kokoavan kommunikaation kautta. Tässä esimerkissä mainitaan myös kunnan pieni koko ja sen vaikutukset, jotka tässä on esitetty korkeampana kynnyksenä tehdä rohkeita asioita suuressa maailmassa.

”Rohkea Ranua on varmaan kylän tunnetuin ”mainoslause” ja tuolla tavalla itsekin olen pyrkinyt elämään. Toki kynnyksellä tehdä rohkeita asioita on korkeampi, kun olet syntynyt pienellä paikkakunnalla ja muu maailma on niin suuri.” Henkilö 2

Aikaisempi lainaus on myös esimerkki siitä, kuinka kunnan bränditoiminnalla voi olla vaikutusta kuntaidentiteettiin. Toki tämä on vain yksi suora esimerkki tunnuslauseen mukaan elämisestä, mutta myös muissa esimerkeissä sana rohkeus oli mainittu ranualaisuuteen liittyen, mikä aineiston pohjalta viittaa siihen, että ainakin rohkeuden osalta kunnan imagotyö ja näiden kuntalaisten identiteetit ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Näihin seikkoihin viitaten Rainiston (2004, 62)

alueiden markkinointiin liittyvä toteamus identiteetin ja imagon suhteesta saa ainakin näistä päätelmistä tukea pohjakeseen. Tässä on kuitenkin hyvä korostaa, että tämä havainto sopii nimenomaan tähän aineistoon ja juuri tähän kuntaan, minkä vuoksi tässä vaiheessa on hyvä suhtautua siihen kriittisesti. Tästä tematiikasta on kuitenkin hyvä jatkaa seuraavaan kappaleeseen, jossa tarkastelun kohteena ovat symboleihin kiinnittyvät kuntaidentiteetinarratiivit.

6.3 Symboleihin kiinnittyvä kuntaidentiteetti

Kuntaidentiteettitarinoissa nousi esiin myös symboleiden rooli kuntaidentiteetin rakentumisessa ja huomattavaa onkin, että tässä tematiikassa joidenkin kertomusten perusteella murre ja symbolit nivoutuvat yhteen eritoten *hillaan* liittyen.

”Ranualaisuudesta ensimmäisenä tulee mieleen hillat, murre ja jääkarhut.” Henkilö 1

”Hillasta tulee ensimmäisenä mieleen kertoa, kun joku kysyy minkälainen paikka Ranua on. ”No se on sellanen pieni kylä ja siellä on suota ja hilloja. Ja siellä on hillat katulampuissa ja isoja hilla-patsaita ympäri kylää ja ruokakaupan nimi on Hillamarket ja siellä on joka vuosi Hillamarkkinat ja siellä valitaan hillatyttö”. Ulkopuoliselle, kuten olen huomannut tarinaa kertoessani, tämä kuulostaa lähes aina aivan käsittämättömältä, mutta itselle se on niin arkipäivää, etten muuta osaisi kuvitellakaan enää.” Henkilö 1

Näissä Henkilön 1 kertomuksesta lainatuissa kohdissa tulevat hyvin esiin symboliset identiteetin kiinnittymiskohdat. Hillaan liittyen hän kertoo monen asian olevan nimetty kyseisen marjan mukaan, mihin liittyen hän lisää tämän olevan monelle ulkokuntalaiselle käsittämätöntä, mutta hänelle itselleen ranualaisena arkipäivää. Se, että hän mainitsee asian ja ”hillojen” olevan arkipäivää, on siis merkki siitä että nämä asiat tulevat esiin kunnan arkipäiväisessä elinympäristössä, minkä vuoksi kuntalainen voi pitää niitä aivan normaaleina. Laitisen (2002, 195) mukaan ihminen voi päivittäin kokea kuuluvansa paikkaan, mutta tätä tunnetta välttämättä tiedosteta päivittäin, minkä vuoksi myöskään näitä arkipäiväisiä symboliikkaan liittyviä erityispiirteitä ei välttämättä edes tiedosteta. Tässäkin suhteessa kuntaidentiteetin kiinnittymispisteisiin voidaan siis tottua siten, että niitä pidetään itselle täysin normaaleina asioina, jolloin vasta ulkopuolisen asiasta mainitseminen voi herättää tiedostamaan nämä erityispiirteet muista poikkeavina. Myös symboliikkaan liittyen Buttimerin (1978) toteamus paikkojen muodostumisesta itsestäänselvyyksiksi on ainakin tässä suhteessa relevantti.

Henkilö 1 pohtii kuntaan liittyviä symboleita myös tarkemmin:

”Hillojen ohella jääkarhut on niin vahvasti ranualaisuuteen liittämäni seikka, että niiden asustelu omalla kotipaikkakunnalla on minulle ehkä hieman enemmän itsestään selvä seikka kuin sen ehkä yleisellä mittapuulla voisi katsoa Suomen oloissa olevan ottaen huomioon, että ne ainoat yksilöt majailee Ranualla. Voisin oikeastaan sanoa, että se on jokseenkin suuri shokki joka kerta kun joku ilmoittaa, ettei ole koskaan ole nähnyt elävää jääkarhua. ”Miten niin et oo nähny, onhan niitä Suomessakin?” Olen tullut lopulta siihen lopputulokseen, että jos en olisi Ranualla suurinta osaa elämästäni asunut niin saattaisin pitää jääkarhua eksoottisena eläimenä. Nyt ei ole karhun värillä väliä, ruskea tai valkoinen, onhan noita näkynyt.” Henkilö 1

Aiemmin käsitellyn asioihin tottumisen tematiikan Henkilö 1 liittää myös Ranualla eläinpuistossa asuviin jääkarhuihin, jotka hän yhdistää hillojen ohella symbolisina seikkoina ranualaisuuteen. Jääkarhuista on tullut kertojan sanojen mukaan hänelle jopa itsestäänselvyys, mihin taas liittyy ällistyneisyys kun muut eivät olekaan koskaan nähneet jääkarhua. Tässä kertomuksessa jääkarhut ovat hillojen korostamisen tavoin tulleet niin arkipäiväiseksi osaksi omaa kuntalaisuutta ja kuntakokemusta, että niiden merkitystä ei välttämättä edes tiedosta ennen kuin asian selittää muilta paikkakunnilta oleville. Näiden asioiden roolista hänen kuntaidentiteetissään kertoo myös se, että molempien kohdalla hän mainitsee kertovansa niistä ulkopaikkakuntalaisille, mikä viestii hänen omasta käsityksestään ranualaisuudesta ja hänelle olennaisista asioista hänen kotipaikkakunnallaan – tässä oletuksena on siis se, että näistä asioista kerrotaan, koska ne koetaan merkitykselliseksi paikkakunnan ominaisuuksiin liittyen. Alueellista identiteettiä voidaankin representoida esimerkiksi sanallisen viestinnän ja symboliikan kautta (Zimmerbauer & Suutari 2007, 352; Karvonen 1999, 45), jotka Henkilön 1 kertomuksessa keskittyvät samaan yhteyteen.

Myös Henkilö 7 liittää hillat ja eläinpuiston ranualaisuuteen:

”Kyllä semmosia asioita mitä liitän ranualaisuuteen niin on hilla ja eläinpuisto. Jos täällä ei ois osattu hyödyntää hillaa ja jääkarhuja mainonnassa niin tuskinpa täällä ois mitään. Itelle hilla liittyy just omiin harrastuksiin ja on siinäki mielessä tärkeä.” Henkilö 7

Hän kertomuksessaan liittää hillan, eläinpuiston ja jääkarhun niiden hyödyntämiseen mainonnassa, mitä ilman kunnassa hänen mukaansa tuskin olisi mitään. Hänelle niiden rooli on siis tärkeä, koska

ne ovat tuoneet jotain lisää kuntaan – mahdollisesti asioita, joita hän itsekin hyödyntää. Hillaa koskien hän lisää sen liittyvän omiin harrastuksiin ja olevan myös sitä kautta tärkeä asia, missä taas korostuu omien tunteiden, kokemusten ja arkipäiväisen elämän rooli kuntaidentiteetin rakentumisessa. Identiteetin rakentumiseen vaikuttaakin tunteiden ja kokemusten nivoutuminen yhteen, jolloin syntyy myös Kyöstin (2012) mainitsema tunteiden kulttuuri, joka on väline käsitellä esimerkiksi jotakin paikkaa koskevia kokemuksia. Tähän tematiikkaan liittyvä kulttuurisidonnaiseen tunteiden ilmaisu on yhteydessä esimerkiksi sosiaalisiin suhteisiin, kulttuuriin merkityksiin ja symboliikkaan (Frijhoff 2002, 134). Henkilön 7 mainitsemassa esimerkissä nämä teemat siis nivoutuvat yhteen niin tunteisiin, kokemuksiin kuin symboliikkaankin liittyen, mutta myös alla oleva Henkilön 5 kertomuksesta oleva lainaus kuvaa tätä samaa tunteiden kulttuuriin liittyvää tematiikkaa.

”Hilla, hilla on itselle jotenkin erityisen tärkeä symboli kotikuntaani liittyen. Lapsuuden kesät tuli vietettyä hillasuolla. Hillamarkkinoiden yhteishenki teki jo lapsena minuun vaikutuksen. Kyllä minä aina muistan sanoa kaikille, että Ranua se on se oikea hillapitäjä. Ja kyllä se aika moneen on tehnyt vaikutuksen, kun sanoo että nämä hillat on poimittu justiin Ranualta. Erityisen hassua ranualaisuudessa on se, miten kavahdetaan sitä, kun sanotaan hillaa lakaksi. Niin minä itsekin kyllä teen, ja Etelässä kyllä sanon aina hilla. Kyllä se hilla nimenä ja symbolina on keskeinen osa ranualaisuutta. Kyllä silti moni tunnistaa Ranuan eläinpuistosta ja jääkarhuista, on kyllä itsestään tosi kiva, että puistosta on tullut suosittu ja hyvämaineinen paikka.” Henkilö 5

Tässä kertomuksessa kuntaidentiteettiään tietoisesti korostava Henkilö 5 kertoo myös hillan olevan tärkeä symboli kuntaan liittyen, mihin hän lisää myös lapsuuden kesien viettämisen hillasuolla sekä hillamarkkinoiden yhteishengen. Hän kokee tärkeäksi myös sen, että kunnan hilloja ja sen asemaa niihin liittyen arvostetaan, mikä omalta osaltaan viestii kunnan arvostuksen olevan myös hänelle itselleen tärkeä asia, mihin voi liittyä myöskin Zimmerbauerin ja Suutarin (2007, 352) mainitsema kunnan ominaisuuksien tunteminen osaksi itseä. Hilloihin Henkilö 5 liittyy myös keskeisen murreseikan ja hänen mukaansa ranualaisuuteen liittyvän kavahdusreaktion, kun hillaa sanotaan ”lakaksi”. Hänen tietoiseen kuntaidentiteettinsä ylläpitämiseen kuuluu myös nykyisellä asuinalueellaan tämän marjan kutsuminen kotikuntaan liittyvällä keskeisellä nimellä, mikä voi olla Castellsin (1997, 8) mainitseman vastarintaidentiteetin piirre ja täten keino suojella omaa identiteettiä ikään kuin vastarintana ympäristön muutokselle ja erilaisuudelle, joka on tässä

esimerkissä uusi asuinympäristö. Sama murretta koskeva tematiikka nousee esiin useammassa kertomuksessa, joita käsitellään seuraavassa kappaleessa **6.4**.

Henkilö 5 myös mainitsee eläinpuiston ja jääkarhut asioina, joista moni tuntee kunnan – hän kirjoittaa myös eläinpuiston hyvän maineen ja suosion olevan hänelle itselleenkin kiva asia. Vaikka jotain asiaa ei itse välttämättä käytä, voi sen asemaa pitää kunnalle tärkeänä, mitä kautta se tulee myös itselle tärkeäksi – tässä tapauksessa eläinpuiston rooli mainitaan nimenomaan kunnan tunnettuuteen liittyen, mitä kautta se on oletettavasti positiivinen asia myös tälle voimakkaan ja tietoisesti ylläpidetyn kuntaidentiteetin omaavalle henkilölle itselleen. Tässä on tulkintani mukaan mahdollisesti kyse yksilöllisen ja kollektiivisen, sosiaalisesti, rakentuvan kuntaidentiteetin keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Tähän liittyen on mahdollista, että paikan identiteetti koetaan henkilökohtaisella tasolla, jolloin se muodostuu osaksi myös sosiaalista identiteettiä (Ojankoski 1998, 37; Relph 1976, 45).

”Myös hilla koko Ranuan symbolina ja ”logona” on itselleni todella tärkeä, siihen liittyy luonto ja semmoinen kunnan yhteisöllisyys. Toinen keskeinen symboli on kyllä eläinpuisto, siihenkin liittyy paljon tunnettavuusseikkoja, mutta myös yhteisöllisyyttä ja ainutlaatuisen luonnon korostamista” Henkilö 3

Myös Henkilö 3 tunnistaa hillan roolin symbolina ja hän kokeekin sen myös kunnan logomaisena asiana. Hän liittää hillaan luonnon roolin ja kunnan yhteisöllisyyden, jotka hän ilmeisesti kokee itselleen tärkeiksi asioiksi, mainitseehan hän kuitenkin hillan olevan todella tärkeä asia kunnan symbolina. Tähän marjaan liittyen Henkilö 3 mainitsikin aiemmin hillamarkkinat yhteisöllisyyden ja symboliikan yhdistävänä asiana, mihin liittyen on myös huomattava, että hillamarkkinat yhteisöllisenä tapahtumana saivat ison roolin identiteettitarinoissa, mitä käsiteltiin tarkemmin kappaleessa **6.2**. Luonnon, yhteisöllisyyden ja näitä kuvaavien symbolien merkitystä hänen kuntaidentiteetilleen tukee myös maininta siitä, että eläinpuistoon symbolina liittyy myös yhteisöllisyys ja luonnon korostaminen. Nämä asiat voivat nivoutua yhteen ja niistä puhuminen itselle tärkeinä asioina kertoo pitkälti tunteiden roolista kuntaidentiteetin rakentumisessa. Tässäkin esimerkissä on yhtymäkohtia Frijhoffin (2002, 134) ja Kyöstin (2012) mainitsemaan tunteiden kulttuuriin, jossa esimerkiksi kulttuuri, symboliset merkitykset, tunteet ja niiden ilmaisu vaikuttavat toisiinsa.

Henkilön 3 esimerkissä mainittuun yhteisöllisyyteen myös symboliikalla on yhteyksiä. Alueellisen identiteetin kollektiiviseen ulottuvuuteen liittyy esimerkiksi yhteisten alueellisten symboleiden omaksuminen ja käyttö, mikä voi esimerkiksi näkyä maisemien käyttönä symboleina (Sörlin 1999, 109). Sosiaalisesta ja kollektiivisesta puolesta kertoo ainakin se, että hilla ja eläinpuisto saivat mainintoja useissa kertomuksissa, mikä on mahdollinen merkki myös kollektiivisesta ja sosiaalisesti rakentuvasta kuntaidentiteetistä.

Symboliikkaan liittyy tulkintani mukaan identiteetin representaatio ja kuntaan liittyvät mielikuvat, mihin liittyen paikkaa voidaan tehdä havaittavaksi muun muassa sanojen, kuvien ja symboleiden avulla (Zimmerbauer & Suutari 2007, 351: ks. myös Karvonen 1999, 45). Woodwardin (1997, 2,14) mukaan identiteetit syntyvätkin suhteessa kulttuuriin, jolloin niitä voidaan hänen mukaansa myös tuoda esiin esimerkiksi symboliikan avulla. Kertomusten perusteella hilla on ranualaisille tärkeä osa kuntakulttuuria, sillä se liittyy harrastuksiin, kokemuksiin ja kunnan luontoon, mutta sillä on myös merkittävä symbolin asema.

Symbolien käyttö viittaa myöskin kuviteltujen yhteisöjen käsitteeseen, mihin liittyen tämä yhteisö voi materialisoitua muun muassa sosiaalisina käytäntöinä ja identiteettiä ilmaisevina ikoneina tai symboleina (Paasi 1998, 176). Tässä tutkielmassa yksi keskeisimmistä ranualaisuuteen liittyvistä symboleista onkin hilla, mistä voidaan päätellä, että ranualaiset kuviteltuna yhteisönä ja mielikuvina materialisoituvat pitkälti hillan kautta – tähän liittyy toisaalta myös hillamarkkinoiden rooli eräänlaisena institutionalisoitumiskehityksen kautta tulleen instituutiona mutta myöskin identiteettiä ja yhteisöä kuvaavana sosiaalisena käytäntönä. Nämäkin tematiikat nivoutuvat siis yhteen kuntaidentiteettiä ja sen niin yksilöllistä kuin sosiaalistakin rakentumista ajatellen.

Aikaisempaan viitaten symbolien esiintulo kertomuksissa on myös omalta osaltaan merkki kunnan institutionalisoitumiskehityksestä, sillä symbolit viittaavat alueen rooliin, erityispiirteisiin ja sen olemukseen fyysisenä paikkana, joka voidaan erottaa muista paikoista. Paasin (1986, 31) mukaan alueen institutionalisoitumiskehityksen toisessa vaiheessa alue nimetään ja sitä koskevat symbolit otetaan käyttöön. Näiden symbolien välittyminen esimerkiksi koulunlaitoksen, median ja sosiaalisten instituutioiden kautta ovat myös merkkejä institutionalisoitumiskehityksen jatkumisesta ja alueellisten erityispiirteiden siirtämisestä (Hall 1999, 224 ; Paasi 1986, 38–39). Tämän kehityksen myötä on siis muodostunut kuntaidentiteetin kiinnittymispisteitä, mutta myös vaikutteiden leviämistä tukevia systeemejä ja prosesseja, joista yksi esimerkki on hillamarkkinat tai tutkimuksen aineiston keruussakin käytetty Facebookin Ranualaiset-ryhmä.

Symbolisia asioita käsiteltiin suoraan mainiten neljässä kuntaidentiteetikertomuksessa, joissa tematiikkaan liitettiin kunnan tunnettuus, yhteisöllisyys ja luonto, mutta ennen kaikkea näiden seikkojen merkitys henkilöille itselleen. Symboleista esille nousi selkeästi hilla, eläinpuisto ja jääkarhut, joihin liitettiin myös esimerkiksi yhteisöllisyyteen viittavia teemoja, mikä kytkee asian kuviteltuihin yhteisöihin ja symboleihin yhteisön tunnuspiirteenä (ks. 2.2.1). Koska myös murreseikat nivoutuvat tematiikkaan voimakkaasti, niitä käsitellään heti seuraavaksi kappaleessa 6.4.

6.4 Murteeseen ja puhetapaan kiinnittyvä kuntaidentiteetti

Kuntaidentiteetikertomuksissa myös murteen rooli nousi suorana mainintana keskeisesti esiin neljässä kertomuksessa. Murteeseen liitettiin myös esimerkiksi symboliikkaan ja yhteisöllisyyteen liittyviä seikkoja, mikä tukee omalta osaltaan vuorovaikutuksen roolia ja vaikutteiden siirtymistä esimerkiksi kielellisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tästä näkökulmasta kuntaidentiteetin muodostuminen on Korpelaa (1989, 28) mukaillen psyykkinen, toiminnallinen ja sosiaalinen prosessi. Tähän näkemykseni mukaan myös osaltaan kielelliseen prosessiin liittyy Dixonin ja Durrheimin (2000, 32) näkemys, jonka mukaan ihmiset liittävät kielellisten ilmausten avulla merkityksiä paikkoihin ja muodostavat tätä kautta niihin liittyviä mielikuviaan. Murreasiat voidaan liittää pitkälti kielellisyyteen, mikä voi olla yksi syy siihen, että ne nousivat myös kertomuksissa esille.

”Ja kyllä se murrekin sieltä takaisin tarttuu puheeseen kun muutaman päivänkään sitä rempseän leppoisaa puhetta kuuntelee.” Henkilö 1

Puhetapaan ja murteisiin sekä niiden siirtymiseen liittyen päällekkäiset kuntaidentiteetit omaava Henkilö 1 kertoo murteen tarttuvan takaisin puheeseen miltei heti kuntalaisten puhetta kuunnellessaan. Murreasiaa hän pohtii vielä laajemmastikin:

”Vaikka ranualainen murre on melko pitkälti karissut Ranualta lähtemisen jälkeen pois omasta puheesta, on puheeseen silti jäänyt useita yksittäisiä sanoja ja ilmaisuja, jotka sitkeästi on pysyneet mukana puheessa. Itse en puhuessani edes huomannut käyttäneeni mitään Etelä-Suomessa vierasta sanaa tai fraasia ennen kuin siitä on kummastuneena kyselty ja ihmetelty miksi moista juuri sanoin. Vaikka oma murrekin nykyisin on varsin

helsinkiäistynyt niin silti sellaiset ilmaiset kuin ”luutu”, ”olla mitään taikaa”, ”mittään (kahdella t:llä, vaikka pääasiassa kaksoiskonsonantit on harvinaisia omassa puheessa)” ja ”eilettään/äskettäin/nyttien/jne” on ja pysyy. Etenkin eilettään ja äskettäin herättää paljon keskustelua, luutua etelässä ei kukaan edes ymmärrä, mutta silti sinnikkäästi vierastan rätti-sanana käyttämistä. Ja vispipuuro on lappapuuroa, lukipa niissä kaupan puolukkapuuro-purnukoissa mitä hyvänsä. Ilahdun aina kun kuulen puhetta ranualaisittain - tai edes sinne päin - tulee kovin kotoisa olo.” Henkilö 1

Aikaisempaan viitaten Henkilö 1 kertookin murteen lähteneen hänen puheestaan pois miltei kokonaan hänen asuessaan Helsingissä, mutta yksittäisiä ilmauksia on kuitenkin säilynyt. Tähän liittyy keskeisesti se, kuinka arkielämä toisella paikkakunnalla voi muuttaa kuntaidentiteettiä. Anttiroikon (1991, 109) mukaan kunnat ovat arkipäivän elämysympäristöjä, jotka ovat usein henkilöille merkityksellisiä arjen ja sen rutiinien kautta. Kun Henkilö 1 on asunut toisella paikkakunnalla, jossa arjen rutiineissa käytettävä kieli on erilaista, on siitä siirtynyt vaikutteita myös henkilön omaan identiteettiin. Toisaalta tämä on voinut osaltaan myös käynnistää Castellsin (1997, 8) kuvaaman vastarintaidentiteetin, jonka lähtökohtana on tässä toisen paikkakunnan erilainen ympäristö ja omien identiteetti-piirteiden tiedostaminen tätä kautta. Kun Buttimerin (1978) toteama paikkojen ja niiden merkitysten itsestänselvyys ei olekaan enää toisella paikkakunnalla läsnä, on se voinut myös tässä yhteydessä aiheuttaa oman kuntaidentiteetin ja sen itselle tärkeiden piirteiden tiedostamisen myös murteeseen liittyen.

Oman kuntaidentiteetin tiedostamiseen, sen muuttumiseen ja vastarintaidentiteettiin liittyen Henkilö 1 kertookin sinnikkäästi käyttävänsä tiettyjä sanoja elinympäristössään, vaikka kukaan niitä ei ymmärtäisikään. Hän myös kertoo, että kuulleessaan puhetta ranualaisittain hänelle tulee kotoisa olo. Tämä ilmaisu on merkki siitä, että hänen asuessaan lapsuutensa ja nuoruutensa Ranualla murteesta mahdollisesti tuli osa häntä itseään ja osa hänen arkipäiväänsä, minkä vuoksi sen kuuleminen voi tuoda tämän kotoisan tunteen, minkä vuoksi hän ehkä haluaakin sinnikkäästi pitää joistain ilmaisuista kiinni niiden ollessa osa hänen kuntaidentiteettiään. Lopuksi hän vielä pohtii hyvin keskeistä muissakin narratiiveissa esille nousutta asiaa eli hillaa:

”Hilla limittyä osittain myös murre-osuuden kanssa, sillä lähes poikkeuksetta muualle lähtiessä hillasta puhutaan lakkana ja vierastan sanaa kovasti, enkä voisi ikinä kuvitellakaan itse käyttäväni lakka-sanaa. Vaikka lakka ja hilla teknisesti samaa

tarkoittavatkin niin jostain syystä ne on kovin vaikea mielessä kategorisoida samaan lokeroon, kun hilla vuosien varrella on niin juurtunut käyttöön.

”Ei se oo mikään lakka vaan hilla.”

Karkaa ihan huomaamatta aina, kun kuulen jonkun puhuvan lakoista.”

Henkilö 1 mainitseekin kokevansa hillan limittyvän myös murre-osuuden kanssa, mihin liittyy marjan erilaiset nimet eri murrealueilla, mistä esimerkkinä tässä mainitaan ”lakka”. Hän kertoo käyttävänsä itse aina sanaa ”hilla”, koska se on juurtunut omaan käyttöön – tähän liittyen hän myös mainitsee tämän tutkielman nimeenkin päätyneen lainauksen kautta korjaavansa automaattisesti, mikäli joku puhuu hänelle lakoista. Aikaisemmassa katkelmassa hän myös sanoi käyttävänsä joitain ilmaisuja sinnikkäästi, mihin liitänkin myös hilla-sanan käyttämisen ja muiden hänen mielestään ”sopimattomien” ilmauksien huomaamattoman korjaamisen. Hän kokee olevansa sekä helsinkiläinen että ranualainen, mihin liittyen näiden murreilmausujen esittäminen ja niistä kertominen voikin olla omasta ranualaisuudesta kiinnipitämistä ja representaatiota. Aikaisempaan vastarintaidentiteettiä koskevaan pohdintaani viitaten se on siis eräänlainen keino pitää yllä omaa Ranuaan liittyvää kuntaidentiteettiä, vaikka päivittäinen elämä onkin toisella puolella Suomea.

”Kyllä minut yleensä tunnustetaan puhetavasta muilla paikkakunnilla, on paljon semmosia sanoja, mitä vaan ranualaiset käyttää ja muutenki semmonen leppoisa ”murre”. Kyllä tähän luontoon ja murteeseen liittyy se, että hilla on hilla, eikä lakka. Oon minä salaa vähän ylpeä siitä että lapsiinkin on tarttunu minun murre, jota sitten aina etelän sukulaiset ihmettelee.” Henkilö 7

Myös Henkilö 7 mainitsee murteeseen liittyen hillan olevan ”hilla” eikä ”lakka”, mihin tematiikkaan hän liittää myös murteen ja luonnon. Henkilön 1 tapaan hän mainitsee murteen olevan ”leppoisaa” ja hän tuo myös esiin sen, että on sanoja, joita erityisesti ranualaiset käyttävät. Aikaisemman Henkilön 1 esimerkin tavoin kuntaidentiteettiin liittyen oman kunnan puhetyyliin kuuluvien sanojen käyttö voi olla keino ylläpitää omaa identiteettiä, mihin liittyy siis erottautuminen muista puheen keinoin. Henkilö 7 mainitseekin olevansa ylpeä siitä, että hänen lapsiinsakin on tarttunut hänen murteensa, jota ”etelän sukulaiset” hänen mukaan ihmettelevät. Tässä lauseessa korostuu hänen tietynlainen ylpeytensä omasta kuntaidentiteetistään, jota hän saa representoida sukulaisten ihmetellessä hänen ja hänen lastensa puhetyyliään. Sekä Henkilön 1 että Henkilön 7 kertomuksissa tulee esiin sekä murteen kautta erottautuminen muista alueen ihmisistä että oman identiteetin korostaminen ja representaatio osana tätä. Tässäkin päästään siis Gilroyn

(1997, 302–302) pohdintaan identiteetin olemuksesta sekä ryhmän samankaltaisuuden ymmärtämisen että muista ryhmistä erottautumisen välineenä. Myös Hallin (1999, 12–13) näkemys identiteetin rakentumisesta ja tunnistamisesta erovaisuuksien kautta saa pohjaa kertomuksista murteisiin ja puhetapaan liittyen.

”Yksi itselle tosi tärkeä asia ranualaisuudessa on murre. Kyllä meillä on semmoinen selkeä oma puhetapa, jossa on ihan ranualaisten omia ilmauksia. Yhteen facebookin ryhmän julkaisuun tuli satoja kommentteja ranualaisista ilmauksista, joita muut ovat ihmetelleet. Itse kyllä korostan aina omaa murrettani, ja moni kyllä täällä Etelä-Suomessa kysyykin että mistä olen kotoisin. Asuessani Rovaniemellä tunnistin kyllä puheesta todella helposti ne ihmiset, jotka olivat Ranualta. Tässäkin tapauksessa oon kyllä jääräpää, ja pyrin ihan tarkoituksella säilyttämään puhetapani.” Henkilö 5

Myös tietoisesti kuntaidentiteettiään ylläpitävä Henkilö 5 mainitsee murteen kertomuksessaan ja viittaa siihen liittyen myös Facebookissa olleeseen keskusteluun, johon oli tullut lukuisia kommentteja ranualaisiin ilmauksiin liittyen. Tämä on yksi esimerkki siitä, kuinka sosiaalisen median ryhmät voivat olla osa kuntaidentiteetin rakentumista ja yhteisöllisyyttä. Arkipäivän vuorovaikutuksen lisäksi onkin tullut myös uusi vuorovaikutuksen ulottuvuus eli sosiaalinen media, jonka toimintamalli perustuukin Matikaisen (2009, 5) mukaan yhteisöllisesti jaettuun tietoon ja sisältöön. Kuntaidentiteettiin liittyen se on siis keino siirtää vaikutteita ja pitää yllä identiteettiä esimerkiksi tiedon jakamisen ja seuraamisen keinoin. Henkilön 5 tietoiseen kuntaidentiteetin ylläpitoprosessiin kuuluu ilmeisesti Facebook-ryhmän seuraaminen, mutta myös oman murteen korostaminen ja sen tarkoituksenmukainen säilyttäminen. Hänen mukaansa murre on yksi väylä tunnistaa muut ranualaiset, ja tämän saman havainnon on tehnyt myös Henkilö 3:

”Yksi semmoinen keskeinen osa ranualaisuutta on minun mielestä se Ranuan puhetyyli. On jotenkin jännittävää, miten ranualaisilla on omia sanoja ja tämä meidän ”Ookko nääki ranualainen?”-puhetyyli poikkeaa muusta Lapista, mikä on tosi hyvä asia. Tuon saman lauseen kuuli useasti, kun olin asiakaspalvelutyössä muissa Lapin kaupungeissa ja kotipaikasta tuli puhe. Tähän lauseeseen kytkeytyy se murreasia, mutta sitten jotenkin se ”riemu” ja yhteisöllisyys, kun ranualainen löytää toisen ranualaisen.” Henkilö 3

Henkilö 3 puhuu ”Ranuan puhetyylistä”, mihin liittyen hän mainitsee sen poikkeavuuden muista Lapin kunnista. Tämä viittaa siihen, että myös puhetapa on yksi kuntaidentiteetin representaation

keino ja samalla täten väylä erottautua muista kunnista, missä palataan jälleen identiteetin rakentumiseen ja tunnistamiseen yhtäläisyyksien sekä eroavaisuuksien kautta (Gilroy 1997, 302–303; Hall 1999, 12–13). Kuntalaisille se on myös keino tuntee yhtenäisyyttä, mihin liittyen henkilö kertoo esimerkkiinsä viitaten ”riemusta” ja ”yhteisöllisyydestä” kun toinen ranualainen kohtaa toisen. Tämä havainto omalta osaltaan tukee tätä mainittua näkökulmaa, jossa kuntaidentiteetti on keino erottautua muista kunnista ja sen kuntalaisista, mutta samalla myös keino tuntee yhtenäisyyttä ja samuutta oman kunnan kuntalaisiin. Paasi (1998, 176) kirjoittaa kuviteltuihin yhteisöihin liittyen niiden materialisoitumisesta, joka tässä tapauksessa tapahtuu murteen ja puhetavan kautta – tähän viittaa erityisesti Henkilön 3 lause, jossa viitataan ranualaisten tunnistavan muut ranualaiset puhetyylin kautta. Tästä voidaan päätellä, että kaikki ranualaiset eivät tunne toisiaan, mutta kuitenkin tämä ranualaisuus kuitenkin välittyy kertomusten perusteella puheesta jollain tunnistettavalla tasolla, mitä kautta kuuluminen samaan yhteisöön havaitaan.

Hiukan erilainen näkökulma murteeseen on Henkilöllä 9, joka asui lapsuutensa ja nuoruutensa pitkälti 1950- ja 1960-lukujen Ranualla:

”Tykkään ranualaisuuden neutraaliudesta. Ranua on useiden murre- ja ”heimo” rajojen risteyksessä. Ranualaisuutta ei leimaa voimakkaasti murre-/heimo.”

Hän kokee ranualaisuuden neutraalina asiana ja mainitsee kunnan olevan monien murre- ja ”heimorajojen” risteyksessä, mihin liittyen hän kokee että ranualaisuutta eivät leimaa vahvasti murre- tai heimoasiat. Tämä käsitys on melko vahva kontrasti aiempien kirjoittajien murrekäsityksille ja siihen liittyvälle kuntaidentiteetin rakentumiselle. Tämäkin ero voi selittyä sillä, että kirjoittajan asui ja vietti arkeaan 1950- ja 1960-luvuilla kunnassa, joka oli melko vastikään vuonna 1917 perustettu. Tällöin kunnan kokoaminen eri alueista saattoi näkyä eräänlaisena ”heimojen” ja ”murteiden” risteyskohtana. 50 vuotta myöhemmin kunnassa asuvat ja vasta siellä asuneet voivatkin kokea kunnan arjen ja kuntalaisuuden täysin erilaisena, minkä vuoksi kuntaidentiteetti voi olla hyvinkin erilainen riippuen ajankohdasta, jolloin kunnassa on asuttu. Henkilökohtaisten tunteiden ja kokemusten lisäksi myös kunnan historiallinen kehitys ja asumisen ajoitus tässä kehityksessä voivat heijastua kuntaidentiteetteihin, jolloin identiteetit ovat eri aikoina erilaisia. Tähänkin liittyy Paasin (1998, 178) toteamus identiteetin ajallisesta ja sosiaalisesta jatkuvuudesta, mutta myös Heinosen (2010, 103) tutkimuksessa havaittu paikallishistorian rooli kotiseututunteen rakentumisessa. Ennen kaikkea olennaista kuitenkin on paikkaan kiinnittymisen ja identiteettiin liittyvien tunnesiteiden yksilöllinen luonne (Rollero & De Piccoli 2010, 198–100),

joka on ainakin tämän tutkimuksen perusteella selvästi havaittavissa kertomusten monimuotoisuuden kautta.

6.5 Luontoon kiinnittyvä kuntaidentiteetti

Kuntaidentiteetikertomuksissa esiin tuli myös kuntaidentiteetin kiinnittyminen luontoon, mihin liittyy esimerkiksi niin luonto harrastusmahdollisuuksina tarjoavana ympäristönä kuin lapsuusmuistojen tapahtumaympäristönäkin.

”Elikkäs ranualainen kuntaidentiteetti. Kyllä tuo omalta osaltani rakentuu nykyään aika pitkälti luonnon ympärille. Marjastus, kalastus ja kaikenlainen muu luonnossa liikkuminen ovat omalla kohdallani niitä tärkeitä seikkoja. Lisäksi on helppoa todeta, että luontoon on helppo päästä ja matkailualalla työskennellessä on etenkin saanut huomata, ettei tuo ole kaikille itsestäänselvyys. Siinä missä minä voin omalta etupihalta ottaa kivenheiton verran askeleita ja olen jo metsässä, ei esimerkiksi Lontoon läheltä tuleva ihminen ole välttämättä kovin usein nähnyt esimerkiksi tähtitaivasta, kunnan lumesta nyt puhumattakaan. Kaikki se, mitä ihmisille Ranuasta kertoo, on heille aivan totaalisen uutta. Ehkäpä tästä syystä emme myöskään osaa vaaditulla tasolla luontoa täällä kunnioittaa. Ulkomailla asuessa eniten kaipasi nimenomaan lappilaista luontoa ja omia rakkaita harrastuksia.” Henkilö 2

Henkilö 2 kertoo suoraan oman identiteettinsä rakentuvan pitkälti luonnon ympärille, mihin hän liittyy luonnossa tapahtuvan harrastustoiminnan kuten marjastuksen, kalastuksen ja luonnossa liikkumisen. Hän kokee myös arvostavansa sitä, että Ranualla luontoon on helppo päästä ja sanoo matkailualalla huomanneensa, että kunnan luonto on monelle muualta tulleelle täysin uusi juttu. Hän pohtii myös sitä, että itse kuntalaiset eivät välttämättä itse osaa kunnioittaa luontoa vaaditulla tavalla, koska heille se ei ole mitenkään uusi asia. Asuessaan ulkomailla hän kertoo itse kaivanneensa lappilaista luontoa ja omia *rakkaita* harrastuksia, mihin liittyy keskeisesti se, että elinympäristön muutos on saanut kaipaamaan oman kuntaidentiteetin kiinnittymiskohteita.

Henkilön 2 tapauksessa arkielämä ja sen harrastukset sekä niihin kiinnittyvät tunteet ovat rakentamassa kuntaidentiteettiä, minkä vuoksi arkielämän siirtyminen muualle saikin henkilön kaipaamaan hänelle itselle tärkeää arkipäivän elinympäristöä, luontoa ja siihen liittyviä aktiviteetteja. Yksilöllisten kokemusten ja tunteiden kautta tiloista muodostuu ihmiselle paikkoja, mikä tapahtuu usein arkielämän ja ajan myötä (Aura ym. 2007, 127), mikä näkyy Henkilön 2

kertomuksessa erityisesti luonnon merkityksellisyytenä harrastuskokemuksiin liittyen. Laitisen (2002, 195) mukaan paikoille asetetaan merkityksiä päivittäisessä elämässä, mitä kautta paikkaidentiteetti sitten muodostuu. Kun Henkilö 2 onkin ollut uudessa paikassa, jossa luonto on ollut erilaista, nämä päivittäiset merkitykset eivät ole olleetkaan samoja, mikä voi olla yksi syy hänen oman identiteettinsä ja kotiseutunsa roolin tiedostamiseen hänen ollessaan muualla.

”Tärkeää itselle on ne kotiseudun maisemat, kun tulee käymään kotikuntaan ja näkee sen luonnon, tulee heti kotoisa olo ja muistot tulvivat mieleen. Sen takia itselle on tärkeää valokuvaus, sillä saa jotenkin itselle tärkeät paikat läsnäolevaksi, vaikka ei enää siellä asukaan. Ikävä on usein sitä kesäyönä laulavaa kuikkaa ja tyyntä Simojärveä, oranssina hehkuvaa hillasuota ja valkoisia tupasviljoja, talven pimeyttä ja räiskyviä revontulia. Aina ne on ollut itselle tärkeitä, mutta kyllä niitä oppii enempi arvostamaan kun muualla asuu.” Henkilö 5

Henkilö 5 kuvaa luonnon merkitystä myös tarkemmin liittämällä siihen myös kotoisan olon ja muistot. Hän kertoo valokuvauksen olevan hänelle itselleen keino saada nämä paikat läsnä oleviksi, mikä onkin ilmeisesti hänelle yksi keino pitää yllä ja korostaa kuntaidentiteettiään. Mielenmaisemien yhteydessä myös hän mainitsee Simojärven ja hillasuot, mikä korostaa niiden merkitystä aineiston kertomuksien luontokuvauksissa. Henkilön 2 tapaan hän myös toteaa, että luontoa oppii arvostamaan enemmän kun asuu muualla, poissa tästä tutusta ympäristöstä. Aikaisempaan Henkilön 2 esimerkkiin viitaten, usein ihmisen asuessaan muilla paikkakunnilla itselle tärkeitä muihin kuntiin liittyviä asioita voi alkaa kaivata, mikä joillain henkilöillä mahdollisesti vahvistaa heidän kuntaidentiteettiään. Myös luonnon rooliin ja tiedostamiseen liittyen Buttimerin (1978) toteamus asioiden itsestäänselvyydeksi muodostumisesta pitää paikkansa. Oletettavasti tämän suhteen voimakkuuteen vaikuttavat myös persoonalliset tekijät kuten tunteiden muodostus ja esimerkiksi herkkyys.

”Ranulla luonto on karua ja kaunista, on Simojärvi, paljon metsää ja soita. Kyllä ne kuvastaa hyvin myös sitä ranualaisten luonnetta, pitää sitkeästi yrittää ja hyödyntää niitä asioita mitä meillä on.” Henkilö 5

Tässä jo aiemmin mentaliteettiin liittyen esitetyssä lainauksessa Henkilö 5 kuvailee kunnan luontoa karuksi ja kauniiksi, mihin liittyen hän rinnastaa sen myös jo aikaisemmin mentaliteetin yhteydessä mainittuun ranualaisten sitkeään luonteenlaatuun. Luonto voi olla konkreettinen

muistoja sitova kokemusympäristö ja identiteetin kiinnittymiskohde, mutta siihen voi liittyä myös paikkakunnan mentaliteettia kuvaavia vertauskuvia. Luontoon liittyen haluan tuoda esiin myös tunteiden tilan, joka on riippuvainen sosiaalisista suhteista, symbolisista muodoista ja kulttuurisista merkityksistä, joihin liittyen tunteet ohjaavat tapaamme havainnoida alueita (ks. Frijhoff 2002, 134). Luonto voi olla tapahtumaympäristö, johon identiteetti kiinnittyy ja jossa tapahtuu identiteettiä kiinnittäviä tunnepitoisia kokemuksia, mutta siihen liittyy myös kertomusten perusteella symboliikkaa ja niiden merkityksiä – tässä valossa luonnon asema kuntaidentiteetin kiinnittymispisteenä on siis varsin moniulotteinen.

”Itselle tärkeää ranualaisuudessa on etenkin tämän oman kylän luonto, kuten läheinen Simojärvi ja lukuisat hillasuot.” Henkilö 3

Kerroksellisen kuntaidentiteetin omaava Henkilö 3 mainitsee itselleen tärkeiksi osiksi ranualaisuutta kotikylän luonnon, mistä hän mainitsee esimerkkinä läheisen Simojärven ja hillasuot. Kyöstin ja Airaksisen (2014, 187) tutkimuksessa havaittu identiteetin kiinnittyminen myös pienempiin kunnan osiin tulee luonnon osaltakin ilmi tässä kertomuksessa. Kotikylää lähellä olevan luonnon mainitseminen kuvaa hyvin kerroksellisen kuntaidentiteetin muodostumista – koska oman asuinalueen luonto on vahvasti läsnä hänen arkielämässään, on siihen muodostunut eniten tunnesiteitä esimerkiksi siellä koettujen kokemusten kautta. Esimerkiksi tässä tapauksessa Simojärvi konkreettisena olemassa olevana asiana voidaan mahdollisesti kokea eräänlaisena symbolina omalle asuinalueelle ja sen luonnolle. Tähän tematiikkaan liittyy myös se, että esimerkiksi Sörlinin (1999, 109) mukaan alueellisiksi symboleiksi voidaan omaksua esimerkiksi maisema, mikä siis tässä tapauksessa on Simojärvi tai esimerkiksi hillasuot, jotka molemmat mainitaan myös seuraavassa esimerkissä.

”Asuin koko lapsuuden Ranualla, minkä jälkeen oon nyt asunut useita vuosia muualla. Minulle itselle ranualaisuudessa on tosi tärkeää se luonto, Simojärvi, Soppanan alue ja suot. Tuntee että tulee kotiin, kun pääsee siihen luontoon. Niihin asioihin liittyy niin paljon semmosia lapsuuden muistoja, mutta niissä voi myös luoda uusia muistoja oman perheen kanssa esimerkiksi yökalalla tai hillassa käyden. Ei oo koskaan ollut hirveästi ystäviä, niin ehkä siksi se luonto tuntuu niin tärkeältä. Sinne aina meni jotain puuhailemaan mettään koulun jälkeen ja sitte kesälomat kalastettiin ja käytiin marjassa. Eniten siksi se luonto on varmasti osa minua, kun muissa paikoissa ei ole samanlaista luontoa, missä itse on tottunut elämään.” Henkilö 7

Henkilö 7 kokee itselleen tärkeäksi luonnon, josta hänkin mainitsee esimerkkinä Simojärven ja suot. Hän kertoo luontoon liittyvän lapsuuden muistoja, mutta mainitsee myös luonnon olevan ympäristö, jossa voi luoda uusia muistoja oman perheen kanssa. Hänen mukaansa luonto tuntuu tärkeältä mahdollisesti sen takia, että hänellä ei ole ollut hirveästi ystäviä, minkä vuoksi sanojensa mukaan viettikin paljon aikaa luonnossa. Hänen kuntaidentiteettinsä rakentuu voimakkaasti luonnon varaan, mihin liittyen tässä tapauksessa tunteet ovat voimakkaassa roolissa lapsuuden arkielämän ohella. Tästä kertoo hänen kertomuksensa lapsuusmuistoista ja myös uusien muistojen luomisesta oman perheen kanssa, mihin liittyen hän kirjoittaa kokevansa luonnon olevan osa häntä itseään. Tämän vuoksi hän luultavasti haluaa luoda oman perheensä kanssa uusia muistoja luonnossa, koska voi olla, että taustalla on halu korostaa itselle tärkeitä asioita myös muille hänen elämässään tärkeille henkilöille, mikä voi omalta osaltaan olla myös kuntaidentiteetin representaatiota. Tämä representaatio voidaankin määritellä identiteetin ilmaisuna tai esiintuomisena, joka voi tapahtua esimerkiksi viestinnän avulla (Zimmerbauer & Suutari 2007, 352; Karvonen 1999, 45). Perheen vieminen luontoon voi siis olla eräänlaista viestintää omasta kuntaidentiteetistä ja siihen liittyvistä tunteista.

Henkilön 7 kertomuksessa luonto on ollut vahvasti läsnä lapsuuden arkielämässä, mitä koskien hän mainitsee myös oman elinympäristön luonnon ainutlaatuisuuden ja sen, ettei muualta löydy samanlaista luontoa, jossa hän on itse tottunut elämään. Tähän voi liittyä myös se, että tuttu luonto ja siihen kiinnittyvät muistot voivat tuntua tottumuksen kautta myös turvallisilta, mikä voi vahvistaa luonnon roolia osana henkilön kuntaidentiteettiä. Paikkaan luotujen tunnesiteiden kautta syntyy usein paikkaa koskeva turvallisuuden tunne, mikä edistää myös paikassa viihtymistä ja sen mukavuutta (Hernández ym. 2007), minkä uskonkin tässä tapahtuneen luonnon kohdalla, etenkin kun Henkilö 7 kertoo luonnon olleen tärkeä ympäristö silloin, kun hänellä ei ole ollut kavereita. Auraan ja kumppaneihin (2007, 127) viitaten, tässä tapauksessa luonnosta on tullut ihmiselle omakohtainen paikka, jolle on annettu kokemuksien kautta erilaisia merkityksiä, mitä kautta nämä asiat ovat jääneet mieleen pitkäksi aikaa.

Luonnon ja kuntaidentiteetin suhteeseen liittyen kertomuksista nousi keskeisesti esille luonnon rooli arkielämän tapahtumaympäristönä. Luonto on ikään kuin aina läsnä, minkä vuoksi se voi olla monille kuntalaisille tärkeä elementti, johon muodostetaan tunnesiteitä. Koska se on läsnä arkipäiväisessä elämässä ja siinä on paljon konkreettisia elementtejä, voivat jotkut luonnon piirteet saada jopa symbolisia piirteitä ihmisten kuntaidentiteeteissä. Symboliikkaan ja luontoon liittyen

esille nousivat eri asiansyhteyksissäkin mainitut hilla, Simojärvi, suot ja omalta osaltaan myös eläinpuistokin, mikä on esimerkki siitä, että ainakin tässä tapauksessa luonnolla on vaikutusta niin kuntalaisten omiin identiteetteihin kuin kollektiiviseenkin, sosiaalisesti rakentuvaan kuntaidentiteettiin. Luonto on siis konkreettinen tapahtumaympäristö, johon liittyy myös paljon mielikuvia, mihin sopii myös Horellin (1981, 86) paikkaan liittyvä kuvaus, jossa paikka määritellään fyysisenä toimintaympäristönä, johon liittyy mielikuvia. Näkemykseni mukaan luonto on siis paikka, joka on osa kunnan luonnetta ja tapahtumaympäristöä, minkä vuoksi sillä on merkitystä kuntaidentiteetin kiinnittymispisteenä. Tätä luonnon roolia tukee myös Höynälänmaan (2009) pro gradussa havaittu seikka, jossa luonto oli yksi rovaniemeläisten nuorten alueellisen identiteetin rakentumispisteistä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esitän keskeisiä tulkinnoista ja teoriasta nousevia johtopäätöksiä, minkä jälkeen esitän ikään kuin loppuyhteenvedon johtopäätöksille kuntaidentiteetin määritelmän ja vastaan myös tutkimuskysymyksiin. Ensiksi pohdin tuloksiani alueellisen identiteetin näkökulmasta, minkä jälkeen vuorossa ovat kuntaan samaistumisen ja narratiivisen identiteetin näkökulmat. Viimeisissä kappaleissa vastaan tutkimuksen perusteella tutkimuskysymyksiini ja pyrin määrittelemään kuntaidentiteetin käsitteen.

Alueellisen identiteetin näkökulmasta kuntaidentiteetti on tutkielmani kuntaidentiteetikertomusten analyysin ja tulkinnan perusteella alueeseen samaistumista, jossa alueen piirteisiin muodostetaan tunnesiteitä. Koska alueellisen identiteetin yhtenä keskeisenä käsitteenä oli paikkaidentiteetti, voidaan myös sanoa, että tästä näkökulmasta kuntaidentiteetti on myös paikkaan samaistumista.

Kuntaidentiteetikertomuksista tuli esiin myös se, että kuntaidentiteetti voi olla monikerroksinen, jatkuvasti kehittyvä ja niitä voi olla useita päällekkäisiä, mikä on hyvin lähellä tutkielman alueellisen identiteetin peruslähtökohtana olevaa postmodernia identiteetikäsitystä. Postmodernilla subjektilla ei kiinteää ydintä, minkä lisäksi se on määrittynyt historiallisesti, ei biologisesti. Tähän käsitykseen liittyy myös identiteettien pirstaleisuus, päällekkäisyys ja muuttuvuus postmoderniin subjettiin liittyen (Hall 1999, 22–23). Esimerkiksi Henkilön 1 kuntaidentiteetti sisälsi kaksi päällekkäistä kuntaidentiteettiä, sillä hän määritteli olevansa sekä ranualainen että helsinkiläinen. Henkilön 6 kuntaidentiteetti taas muodostui vuodessa ja hän halusi kuitenkin kirjoittaa aiheesta, vaikka ei edes enää itse asu Ranualla. Henkilö 4 ei taas lapsena kokenut olevansa ”kokonaan” ranualainen, mihin liittyen hän jopa hävennyt omaa ranualaisuuttaan – iän myötä hänen kuntaidentiteettinsä on kuitenkin vahvistunut, mihin tulkinani mukaan vaikuttavat persoonan kehittyminen ikääntymisen myötä ja esimerkiksi lapsiin liittyvien tunteiden muodostuminen kokemusten kautta. Kuntaidentiteetti on postmodernin subjektin tapaan paikoin pirstaleinen, muuttuva, päällekkäinen ja monikerroksinen.

Hännisen (1998, 7) mukaan identiteettejä voidaan pitää niin sosiaalisina, poliittisina, kulttuurillisina, taloudellisina, symbolisina kuin historiallisinakin rakenteina. Kertomuksista esille nousi etenkin identiteettien sosiaalinen, kulttuurillinen, symbolinen ja historiallinen rakentuminen. Kulttuurillinen ja historiallinen ulottuvuus keskittyivät kertomuksissa hyvin pitkälti kuntakulttuuriin liittyvään kuntalaisten mentaliteettiin, joka koettiin turvallisenä,

vastaanottavaisena, sisukkaana ja päättäväisenä. Yksi keskeinen kuntakulttuuriin, symboliikkaan, paikallishistoriaan ja sosiaaliseen tematiikkaan liittyvä asia on kuntaidentiteettikertomusten perusteella hillamarkkinat, joihin liitettiin niin symboliikkaa hillan kautta, vanhojen muistelua kuin tuttujen kohtaamistakin. Tapahtumana siihen liittyy siis paikallisperinteitä ja historiaa, mutta myös yhteisöllistä kokoontumista symbolisen asian eli hillan ympärille. Sen sijaan poliittinen rakentuvuus kuntaidentiteettiin liittyen jäi kuntaidentiteettikertomuksissa oikeastaan täysin huomioimatta, vaikka 1960-luvulla Ranualta pois muuttanut Henkilö 9 mainitsikin kunnan mentaliteetin vaikuttaneen hänen maailmankuvaansa ja poliittiseen ajatteluunsa. Yleisesti ottaen näiden henkilöiden tarinoissa ei kuitenkaan poliittista rakentumista juurikaan ilmennyt, vaan muut asiat nähtiin ensisijaisesti kerrottavina asioina. Kyöstin ja Airaksisen (2014, 187) todennettuun itsenäisyyteen ja vahvaan kuntaidentiteettiin liittyen Henkilö 5 mainitsi pelkonsa Ranuan jäämisestä Rovaniemen varjoon aikoinaan suunnitellussa kuntaliitoksessa, mikä omalta osaltaan viittaa muutoksien aiheuttamaan epävarmuuteen ja itsenäisyyden sekä oman kunnan merkitykseen kuntalaisille.

Alueelliseen identiteettiä ja symboliikkaa koskien puhutaankin usein identiteetin representaatiosta eli identiteetin ilmaisemisesta tai esiin tuomisesta esimerkiksi viestinnän kautta (Zimmerbauer & Suutari 2007, 352; Karvonen 1999, 45). Aikaisempaan kappaleeseen ja kulttuuriin liittyen Woodward (1997, 2, 14) kirjoittaa identiteetin muodostuvan yhteydessä kulttuuriin, mihin myöskin hän liittää identiteettien merkityksellistämisen symbolien kautta. Voi olla, että tämän merkityksellistämisen vuoksi hillalla oli identiteettitarinoissa niin suuri rooli, mainittiinhan se sanana hillamarkkinat mukaan lukien kuudessa kertomuksessa yhdeksästä. Henkilö 3 mainitsi hillan ”logomaisena” asiana, mikä omalta osaltaan viittaa siihen, että kunnan brändityöskentelyllä voi olla vaikutusta myös kuntaidentiteettien rakentumiseen ja sen kiinnittymispisteiden etsimiseen.

Institutionalisoitumiseen liittyvä keskeinen johtopäätös on se, että Ranua on tulkintani mukaan sekä Paasin (1986, 32–33) että Van't Kloosterin ja kumppaneiden (2002, 115–118) määritelmien mukaisen institutionalisointikehityksen neljännessä vaiheessa, jossa alueen rooli on vakiintunut ja ominaisuuksien sekä identiteetin korostaminen on selvää. Tähän nykytilanteeseen kontrastia toi 1960-luvulla kunnasta pois muuttaneen Henkilön 9 kertomus, jossa kuntaa ei nähty ”vahvana emäpitäjänä”. Tähän liittyen kirjoittaja myös koki, että Ranuaa eivät leimaa murteeseen tai heimoihin liittyvät tekijät. Tämä on iso ero muiden kirjoittajien kuntakäsityksiin ja kuntaidentiteetteihin liittyen, mikä voi esimerkiksi selittyä sillä, että 1960-luvulla kunta oli reilut 40 vuotta vanha, jolloin institutionalisointikehitys (ks. 2.2.2) oli mahdollisesti vasta

kolmannessa vaiheessa, jossa Paasin (1986, 23–33) mukaan syntyy aluelähtöisiä instituutioita ja Van't Kloosterin ja kumppaneiden (2002, 115–118) mukaan keskeistä on toiminta alueen hyväksi. Huomioitavaa kuitenkin on, että tämä on vain yhden kertomuksen perusteella tehty tulkinta ja johtopäätös, minkä vuoksi asian suhteen on oltava kriittinen, sillä esimerkiksi persoonallisuuserot voivat vaikuttaa kokemuksiin ja kertomuksiin. Kuntaidentiteettiin liittyen kunnan institutionalisoitumisella on siis merkitystä, mikä näkyy esimerkiksi identiteetin voimakkuutena ja symbolien merkityksellisyytenä, josta tässä oli esimerkkinä hillan merkitys.

Myös *kuvitellut yhteisöt* voidaan liittää kuntaidentiteetin muodostumiseen, sillä kertomuksissa kirjoittajat puhuivat ranualaisista, minkä lisäksi he rinnastivat myös itsensä tähän ryhmään kuuluviksi. Kertomuksista tuli esiin myös kuviteltujen yhteisöjen (mm. Paasi 1986) materialisoituminen symbolien ja sosiaalisten käytäntöjen kautta, mihin liittyen hilla ja hillamarkkinat olivat hyvin keskeisessä asemassa. Myöskin kollektiiviseen identiteettiin liittyen monista kertomuksista löytyi hillan ohella paljon yhteisiä piirteitä, kuten yhteisöllisyys, puhetapa ja luonto, joista puhuttiin osana ranualaisuutta, mikä omalta osaltaan viittaa kuviteltuun yhteisöön ja sen materialisoitumiseen. Tämä yhteisö realisoituu siis näiden yhteisten teemojen kautta, vaikka kaikki eivät tunnekaan tai tiedäkään toisiaan. Kuntaidentiteetillä on siis nähtävästi yhteys kuvitellun yhteisön käsitteeseen.

Paikkaidentiteetti on tässä tutkielmassa nähty osana alueellista identiteettiä, mihin liittyen paikka on nähty tarkemmat fyysiset rajat omaavana kokonaisuutena, joka on eletty, ainutlaatuinen, historiallinen ja merkityksellinen kokonaisuus, jolloin sillä on ihmisille merkitystä – paikkaan liittyy myös toimintaa ja mielikuvia fyysisessä ympäristössä (Ojankoski 1998, 33; Horelli 1981, 86). Kunta on selvästi myöskin alueellisesti rajattu paikka, mihin liittyen tässä tutkielmassa korostuivat paikassa koetut tunteet ja merkitykset, kuten esimerkiksi luonnon rooli harrastustoiminnassa tai arjessa tapahtuneet konfliktit esimerkiksi uskontoon liittyen. Näkemykseni mukaan kunta on konkreettinen paikka, jonka rajojen sisällä on kertomuksien perusteella tapahtunut kuntakulttuurin muodostumista, mikä näkyi kertomuksissa esimerkiksi paikallishistorian ja kunnan tapahtumien arvostamisena sekä vastaanottavaisen, yhteisöllisen ja huumorintajuksen mentaliteetin kuvauksina. Schulziin (1971, 19) viitaten voidaan tutkielman perusteella todeta, että kunta on paikka ja toiminnan keskipiste, jossa koemme olemassaolomme kannalta merkityksellisiä asioita.

Paikkaidentiteettiin liittyvät myös symbolit paikan luonteen kuvaajina ja kuvitellun yhteisön materialisoitumisvälineenä, mikä on yksi esimerkki siitä että paikkaidentiteetti, institutionalisoitumisteoria ja kuvitellut yhteisöt ovat osana alueellista identiteettiä yhteydessä toisiinsa. Tämä on yksi syy sille, miksi lähdin tutkimaan ja määrittelemään kuntaidentiteettiä näiden teorioiden kautta, sillä mielestäni yhtäkään niistä voinut sulkea pois. Alueellisen identiteetin näkökulmasta kuntaidentiteetti rakentuu suhteessa paikkaan eli kuntaan, jossa tapahtuu institutionalisoitumista ja johon on muodostunut oma kuntayhteisönsä.

Kuntaan samaistumiseen liittyen keskeisenä teemana nousi esiin kunnan rooli arkipäivän elämismailmana, jossa kokemuksia koetaan ja tunnesiteitä muodostetaan. Anttiroikoon (1991, 109) viitaten kunnat ovat tämän tutkimuksen perusteella arjen elämismailmoja, joissa ihmiset kasvavat ja elävät arkeaan, mitä kautta kunnista tulee merkityksellisiä heille. Esimerkiksi luonto koettiin keskeiseksi ympäristöksi, mutta esiin tulivat myös koulukokemuksiin liittyvät tilanteet ja Henkilön 1 kertomuksessa yhteisöllisyyteen ja mentaliteettiin liittyen se, että Ranualla ihmiset tervehtivät toisiaan arjen kauppareissullakin, minkä henkilö oli huomannut muutettuaan toiselle paikkakunnalle asumaan. Aura ja kumppanit (2007, 127) toteavatkin tähän liittyen, että tunnesiteiden ja merkitysten kautta paikkaidentiteetti muodostuu vertailuperustaksi, joiden kautta yksilö arvioi ja tunnistaa muita paikkoja. Kuntaan samaistumisella on yhteyksiä siis myös paikkaidentiteetin käsitteeseen, mihin liittyy juuri kunnan rooli tapahtumapaikkana ja esimerkiksi palveluita, kuten koulutusta tarjoavana yksikkönä. Aikaisempaan viitaten kunnalla samaistumisen kohteena on muun muassa oma yhdyskuntarakenteensa, väestörakenteensa, elinkeinorakenteensa, historiansa ja kulttuurinsa (ks. Anttiroiko ym. 2005, 13), jotka voivat olla kuntaan samaistumisen kautta myös kuntaidentiteetin kiinnittymispisteitä. Näistä esimerkkeinä kertomuksissa esiin nousivat muun muassa paikallisperinteeseen liittyen hillamarkkinat, mutta esimerkiksi Henkilö 9 toi esiin myös arjen niukkuuden ja ajat, jolloin savotat ja uitot olivat ajankohtaisia, minkä hän taas liittää yhteensä kolmessa kertomuksessa mainittuun ranualaiseen huumoriin ja sen syntyyn.

Aiemmassa kappaleessa tulikin esiin kuntakulttuuri, mihin liittyy myös tutkielmani perusteella Frijhoffin (2002) ja Kyöstin (2012) mainitsema tunteiden kulttuurin käsite, joka nivoutuu näkemykseni mukaan myös kunnan sosiaalisen ulottuvuuden kanssa. Tähän tunteiden kulttuuriin liittyy se, että tunteet ohjailevat ihmisten paikkojen havainnointia ja alueiden muodostumista, mitä koskien olennaista onkin tunteiden ilmaisun kulttuurisidonnaisuus, jolla on vaikutusta esimerkiksi sosiaalisiin suhteisiin, symboliikkaan ja kulttuurin luomiin merkityksiin (mt., 134). Kuntaidentiteetikertomuksissa tuli esiin useampaan otteeseen myös kuntaan liittyvän

symbolikaan rooli, mihin liitettiin myös tunteita, kuten esimerkiksi Henkilön 5 mainitsema kavahdusreaktio jonkun kutsuessa hillaa lakaksi. Tätä näkemystä symboleihin liittyvistä tunteista tukee myös Henkilön 1 tämän tutkielman nimessäkin oleva toteamus, johon liittyen hän kertoi korjaavansa automaattisesti, mikäli joku kutsuu hillaa lakaksi. Tämä liittyy osaltaan siihen, että symbolien ja niiden kielellisten ilmaisun merkitys näyttää olevan tärkeä osa ranualaisten kuntaidentiteettiä ja sen representaatiota, minkä vuoksi asia päätyi myös tämän tutkielman nimeenkin.

Kertomuksissa puhuttiin paljon ”ranualaisista” ja itselle tärkeistä asioista sekä kokemuksista, minkä lisäksi samoissa yhteyksissä kerrottiin myös yhteisölle tärkeistä asioita, kuten tapahtumista, yhteisöllisyydestä ja hillan roolista. Kuntaidentiteetti voi kiinnittyä niin alueen historiaan, palveluihin, hallinnollisiin alueisiin kuin epämuodollisempiinkin alueisiin, minkä lisäksi identiteetti voi kiinnittyä kuntaan paikkana että sen sosiaalisiin rakenteisiin (Kyösti & Airaksinen 2014, 187). Tutkielmani valossa näyttää siltä, että kuntaan samaistumisessa olennaisia ovat kunnan asuinympäristöön, kuten luontoon liittyvät seikat, mutta myös sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyvät seikat, kuten murre ja puhetapa, yhteisöllisyys, turvallisuuden tunne, huumori ja toisista huolehtimisen mentaliteetti. Jokaisen kertomuksen kirjoittajalla oli omat kokemuksensa ja tunteensa, mutta kirjoituksista oli myös selkeästi havaittavissa kollektiivisia identiteetin piirteitä, kuten jo paljon puhuttu hillan rooli, yhteisöllisyys, murre, luonnon merkitys ja lapsuuden sekä nuoruuden kokemukset. Tähän liittyen Zimmerbauerin (2008, 357) toteamus, jonka mukaan kuntaidentiteetistä puhuttaessa tarkoitetaan tunnetta yhteenkuuluvuudesta, joka muodostuu esimerkiksi symbolien ja niiden merkitysten kautta, saa pohjaa myös tämän tutkielmani tuloksista. Myös Auran ja kumppaneiden (2007, 127) toteamus tunnesiteiden säilymisestä lapsuuden menneisiin paikkoihin näyttää saavan todisteita tämän tutkielman aineiston kuntaidentiteetikertomuksista.

Kuntaan samaistumiseen liittyen tunteet ovat hyvin keskeisessä asemassa, sillä ne toimivat kuntaidentiteetin kiinnittäjinä sen kiinnittymispisteisiin, jotka tässä tutkimuksessa olivat yhteisöllisyys ja mentaliteetti, symbolit, murre ja puhetapa sekä luonto. Tunteiden rooli tuli esiin pitkälti kokemusten ja kokemuksellisuuden kautta, mihin liittyen on hyvä ottaa huomioon, etteivät identiteettiä rakentavat tunteet ja kokemukset ole aina positiivisia, mistä kertovat esimerkiksi Henkilöiden 4 ja 7 kokemukset kuntalaisten jakautumisesta lestadiolaisiin ja ei-lestadiolaisiin tai Henkilöiden 4 ja 5 kokemukset ranualaisten pilkan kohteena olemisesta.

Kyösti (2012, 81) määrittelee kuntaidentiteetin olevan samaistumisen kokemus kuntaan, mikä voi olla samanaikaisesti sekä yksilön että ryhmän kokemus ja jossa eri aluetasoihin kiinnittyvät tunteet, arvot ja kokemukset ovat keskeisessä asemassa. Myös minun tutkielmani valossa kuntaidentiteetti on kuntaan samaistumisen näkökulmasta samaistumisen kokemus kuntaa ja sen ominaisuuksia, kuten esimerkiksi luontoa, murretta tai yhteisöllisyyttä kohtaan. Tässä samaistumisen kokemuksessa kuntaan samaistuminen tapahtuu tulkintani mukaan kokemusten ja arvojen sekä niihin liittyvien tunteiden kautta, mihin liittyen jokaisella on omat yksilölliset kokemuksensa, mutta vaikutteita voi silti siirtyä arkipäiväisessä elämässä vuorovaikutuksen kautta myös kollektiivisen, sosiaalisesti rakentuvan identiteetin tasolle. Näkemykseni ja tulkintani mukaan huomioitavaa on, että kaikki eivät kuitenkaan välttämättä ole osallisia sosiaaliseen vuorovaikutukseen, minkä vuoksi kaikkien osalta samaistumisvuorovaikutusta ei välttämättä tapahdu – tähän liittyen esimerkiksi luonto voi olla yhteinen kiinnittymispiste sen vuoksi, että se on kunnassa päivittäin läsnä eikä se täten siis välttämättä vaadi sosiaalista vuorovaikutusta tullakseen esille.

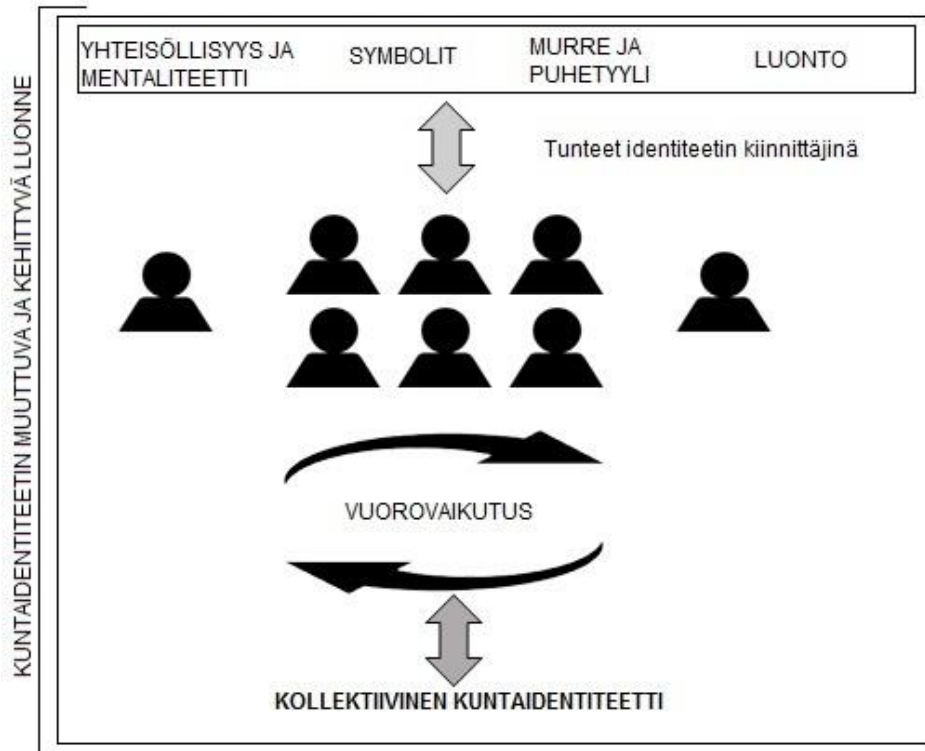
Narratiivisen identiteetin ja näkökulman kannalta kuntaidentiteettitarinoista löytyi yhtymäkohtia myös näihin käsityksiin. Frantsin (2008, 75) mukaan yksilöiden identiteetit rakentuvat kertomuksina, joiden kautta ihminen voi jakaa ja tehdä ymmärrettäväksi kokemuksiaan – tällöin narratiivinen identiteetti perustuu sosiaalisesti tuotettuihin kertomuksiin, minkä lisäksi se on myös yksilön kertomuksen avulla esille tuoma kuva hänestä itsestään. Tutkielmani perusteella kuntaidentiteetti on osaltaan myös narratiivinen identiteetti, minkä vuoksi kuntaidentiteetikertomukset toimivat kuntaidentiteetin rakentumisen ja kiinnittymispisteiden kuvaajina. Myös kuntaidentiteetin sosiaalinen ulottuvuus ja esimerkiksi kielellinen merkitys tulivat esiin muun muassa yhteisöllisyyden arvostuksen sekä murre- ja puhetaipakuvausten kautta. Narratiivinen identiteetti rakentuu yksilöllisistä ajattelutavoista, sosiokulttuurisesta ympäristöstä ja vuorovaikutuksesta näiden välillä (Herranen 2012, 20). Tästä näkökulmasta ajatellen kuntaidentiteetti siis sopii hyvin myös narratiivisen identiteetin raameihin.

Koska yksi keskeinen näkökulma narratiiviseen tutkimukseen ja identiteettiin olivat Ricoeurin käsityksen narratiivisesti identiteetistä, on tutkimuksen perusteella saatua käsitystä kuntaidentiteetistä hyvä tarkastella myös näiden teorioiden valossa. Hänen mukaansa tarinat ovat väyliä, joiden varaan inhimillinen olemassaolo rakentuu, mitä kautta kertomukset toimivat myös identiteetin välittäjinä. Itseymmärrys on pitkälti merkkien, symbolien ja tekstien kautta välittyvää

ymmärrystä, mihin liittyy Ricoeurin ajatus siitä, että elämää ei eletä kertomusten muodossa, vaan identiteetin rakentumisen prosessissa olennaista on myös kokonaisuudeksi ja tekstiksi ulkoistamisen vaihe. (Ricoeur 1991, 425; Katainen 2002, 35–37; Vanhoozer 1991, 42.) Tämän vaiheen kautta identiteettejä voidaan myös tulkita (ks. Katainen 2002 23–37), mikä on lähtökohta tämänkin tutkielman hermeneuttiselle lähestymistavalle, jota käsitellään tarkemmin luvuissa 4 ja **5.1**.

Kuntaidentiteettiin liittyen esimerkiksi erilaiset kokemukset ja symboliikka olivat identiteetin kiinnittymispisteitä, jotka tuotiin teksteissä esille osana sekä yksilöllistä että kollektiivista, sosiaalisesti rakentuvaa identiteettiä. Esimerkiksi muutamissa kertomuksissa kunnan luonnon merkitys ja muun muassa Henkilön 1 kertomuksessa esitetty hillateeman laajuus olivat kirjoittajien mukaan tiedostettu vasta heidän toisilla paikkakunnilla ollessaan. Tämä on näkemykseni mukaan yksi todiste siitä, että aiemmin esitetyn Ricoeurin (1991) tulkinnan mukaisesti elämää ei eletä tarinoiden muodossa, vaan tärkeää on myös ulkoistamisen ja ajattelun vaihe, jossa kokonaisuutta käsitellään ja ulkoistetaan esimerkiksi tekstiksi, minkä jälkeen sitä voidaan tulkita myös muiden toimesta. Tässä tutkielmassa olin itse tutkijana keskeisessä roolissa muiden kirjoittamalla ulkoistettujen identiteettitarinoiden tulkitsijana. Tutkimuksessa tulivat käytäntöön siis kaikki kolme hermeneuttisen kehän vaihetta, jotka sitovat eletyn elämän, ulkoistetut tekstit ja kertomukset sekä niiden tulkinnan yhteen (ks. Ricoeur 1991; Katainen 2002, 38). Näistä näkökulmista katsoen johtopäätökseni on, että kuntaidentiteettiä voi myös tutkia ja ilmentää narratiivisen lähestymistavan, narratiivisen identiteetin ja hermeneutiikan kautta.

Kuten mainitsin luvussa **1.4**, yksi tämän tutkimuksen tavoitteista oli kuntaidentiteetin käsitteen määrittäminen kuntaidentiteettitarinoiden ja niiden teorian avulla tehtyjen tulkintojen kautta. Tässä osiossa tarkoitukseni on myös vastata tutkimuskysymyksiini sekä pohtia kuntaidentiteetin rakentumista ja kiinnittymispisteitä. Kuntaidentiteetin rakentumista ja kiinnittymispisteitä varten on tehty myös teemaa havainnollistava kuva, joka toimii ikään kuin yhteenvetona tutkimuksen tuloksille.

Kuva 3. Kuntaidentiteetin rakentuminen ja kiinnittymispisteet.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, että mistä tekijöistä yksilöiden kuntaidentiteetit rakentuvat. Tähän kysymykseen tällä tutkielmalla saatiinkin vastauksia, joita ylläolevassa kuvassakin on havainnollistettu. Tässä aineiston analyysin avulla havaitsin neljä teemaa, joiden perusteella kuntaidentiteetin kiinnittymispisteet on jaoteltu osa-alueisiin myös kuntaidentiteetinarratiivien puolella luvussa 6. Nämä kertomusten tulkinnan kautta havaitut kuntaidentiteetin kiinnittymispisteet ovat ylläolevan kuvan mukaisesti yhteisöllisyys ja mentaliteetti, symbolit, murre ja puhetyyli sekä luonto. Tähän liittyen on hyvä olla kriittinen tuloksia yleistettäessä, koska kyseessä on yhdeksän yksilöllistä kuntaidentiteettiä, joiden keskeisenä kiinnittymispisteenä on ollut Ranua ja juuri tähän kuntaan liittyvät ominaisuudet, minkä vuoksi näiden kiinnittymispisteiden asema, määrä ja teemat voivat näkemykseni mukaan vaihdella kunnittain – kuitenkin nämä tutkielmassa esille tuodut kiinnittymispisteet ovat mahdollisia kuntaidentiteetin kiinnittymiskohtia, joiden rooli on hyvä tiedostaa. Näihin havaittuihin teemoihin voidaan liittää myös Kyöstin ja Airaksisen (2014, 187) maininta, jonka mukaan identiteetti voi kiinnittyä esimerkiksi alueen historiaan, palveluihin ja sosiaalisiin rakenteisiin. Tähän liittyen esimerkiksi Haverin (2008, 120) mukaan kuntien historiallisen kehityksen vuoksi monilla kunnilla onkin oma paikallisidentiteettinsä. Tutkielman tulokset kertovat kuntaidentiteetin rakentumisesta ja mahdollisista kiinnittymispisteistä, mutta kuntien erilaisuuksien ja historiallisen kehityksen vuoksi tämä asetelma ei ole kaikissa kunnissa samassa

suhteessa tai välttämättä edes sama – kuitenkin keskeistä on, että kuntien niin sosiaalisilla kuin fyysisilläkin ominaisuuksilla on väliä kuntaidentiteetin rakentumisessa ja erityisesti sen kiinnittymispisteinä.

Tutkielman perusteella kuntaidentiteetin luonne on jatkuvasti kehittyvä ja muuttuva, mihin tulkintani perusteella vaikuttavat kokemukset ja tunteet, jotka voivat muuttua ajan ja paikan mukaisesti. Paikkoihin sitoutuvat Auran ja kumppaneiden (1997, 131) mukaan kokemukset, muistot, tuntemukset ja vaikutelmat, mikä ainakin tämän tutkielman perusteella vaikuttaa pitävän paikkaansa. Korpelan (1989) paikkaidentiteetin kuvaukseen liittyen myös kuntaidentiteetti on tutkielmani perusteella tärkeään paikkaan liittyvä tunteiden, muistojen ja merkitysten jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä kokonaisuus. Kunnat koetaan usein siis tärkeinä ja merkityksellisinä paikkoina.

Toinen tutkimuskysymykseni oli, että voidaanko yksilöiden identiteettien kautta havaita kollektiivista, sosiaalisesti rakentuvaa identiteettiä. Tutkielmassa aineistona olleiden kuntaidentiteettikertomusten myötä tuli myös viitteitä siitä, että yksilöiden identiteettien kautta voidaan havaita myös kollektiivisen kuntaidentiteetin kiinnittymispisteitä, sillä kertomuksissa mainittiin paljon samoja Ranuaan tai ranualaisuuteen liitettyjä asioita. Paasi (1998, 178) ja Breakwell (1984, 18) toteavat molemmat identiteetin olevan asia, jossa nykyisyys, menneisyys, yksilöllinen identiteetti ja sosiaalinen identiteetti ovat vuoropuhelussa keskenään, mikä tämän tutkielman aineistosta kävi myöskin ilmi.

Kuntaidentiteetin kollektiivisen ja yksilöllisen puolen suhteeseen liittyen identiteetin kiinnittymispisteiden, kuten symbolien välittymistä voi tapahtua esimerkiksi koululaitoksen, median ja sosiaalisten instituutioiden kautta (Hall 1999, 224 ; Paasi 1986, 38–39). Näkemykseni mukaan vuorovaikutuksen kautta yksilöiden identiteetit ovat vuorovaikutuksessa kollektiivisen identiteetin kanssa, mikä mahdollistaa alueen erityispiirteiden välittymisen ja identiteetin sosiaalisen rakentumisen tätä kautta. Mikäli henkilö ei esimerkiksi halua olla osa vuorovaikutusta, ei tätä vaikutteiden siirtymistä kaikkien osalta tapahdu, jolloin esimerkiksi yleensä kaikille läsnä oleva luonto voi tulkintani mukaan olla kollektiivinen kiinnittymispiste myöskin ilman vuorovaikutuksen roolia. Tutkimuksessani kävi ilmi, että paikkaan kiintyminen ja tunnesiteiden muodostaminen ja kokemusten kokeminen ovat yksilöllisiä prosesseja (ks. Rollero & De Piccoli 2010, 198–200), mutta kuitenkin vuorovaikutusten ja sosiaalisten rakenteiden kautta kollektiivinen, sosiaalisesti rakentuva identi-

teetti voidaan havaita yhteisten kiinnittymispisteiden kautta. Vuorovaikutus ei aiempaan luontosimerkkiin viitaten ole mielestäni kuitenkaan edellytys yhteisten kiinnittymispisteen muodostumiselle, vaikka tutkielmani perusteella sillä onkin paljon vaikutusta.

Yksi tutkielman tavoitteista oli myös kuntaidentiteetin käsitteen määrittely, mihin liittyen tutkimukseni perusteella määrittelen kuntaidentiteetin seuraavasti:

Kuntaidentiteetti on kuntaan samaistumista, jossa kokemukset ja niiden kautta muodostuvat tunteet ovat keskeisessä asemassa kuntaidentiteetin kiinnittämisessä sen kuntakohtaisiin kiinnittymispisteisiin, jotka liittyvät yleensä kunnan ihmiselle merkityksellisiin erityispiirteisiin, kuten esimerkiksi kuntakulttuuriin tai luontoon.. Kuntaidentiteettiprosessit ovat yksilöllisiä jatkuvia tapahtumia, mutta vuorovaikutuksen ja sosiaalisten rakenteiden kautta yksilöiden identiteettiä voi siirtyä myös osaksi kollektiivista, sosiaalisesti rakentuvaa, kuntaidentiteettiä.

8 POHDINTAA

Koska tutkimusetiikkaa ja tutkimustuloksia on pohdittu jo aiemmissa kappaleissa, on tässä luvussa pohdinnan aiheena erityisesti tutkimuksen luotettavuus sekä jatkotutkimusaiheet. Tutkimuksen *luotettavuuteen* liittyen narratiivinen ja hermeneuttinen lähestymistapa toivat omat haasteensa, minkä vuoksi pohdin luotettavuutta nimenomaan näiden tematiikkojen lähtökohdista. Perinteisesti tutkimuksissa tärkeitä pohdinnan aiheita ovat validiteetti ja reliabiliteetti, joista validiteetti kertoo mittarien toimivuuden ja harhattomuuden mittaushetkeen nähden. Reliabiliteetti taas liitetään mittausten luotettavuuteen ja toistettavuuteen ilmiötä tutkittaessa (Heikkinen 2015, 163). Periaatteessa voidaan ajatella, että tutkielmani tutkimuskysymykset ja tavat tarkastella identiteettiä toimivat kuntaidentiteetin tutkimisessa, mutta esimerkiksi tulkinnan ja tulkitsijan roolin vuoksi tutkimusta ei voida toistaa täysin samalla tavalla uudelleen. Heikkinen (2015, 163) toteaaakin, että tulkinnallisessa tutkimuksessa tutkijaa on mahdotonta erottaa todellisuudesta erilliseksi, minkä lisäksi tulkinta tapahtuu merkitysneuvottelujen ja keskustelun kautta, missä tutkija ja tutkittava kohde eivät ole toisistaan erillisiä – hänen mukaansa tutkijan mahdollisuudet ymmärtää tutkimuskohdetta perustuvat juuri siihen, että tulkinnat muodostuvat vuorovaikutuksessa tutkimuskohteen kanssa. Näiden seikkojen vuoksi päädyin tarkastelemaan tutkimuksen luotettavuutta nimenomaan narratiivisen lähestymistavan ja hermeneutiikan kautta.

Heikkinen (2015, 163) esittää viisi hermeneuttiseen ja tulkinnaiseen totuuskäsitykseen perustuvaa narratiivisen tutkimuksen luotettavuuden periaatetta, jotka ovat historiallisen jatkuvuuden periaate, refleksiivisyyden periaate, dialektisuuden periaate, toimivuuden periaate ja havahduttavuuden periaate. *Historiallisen jatkuvuuden periaatteella* tarkoitetaan kertomuksen ajallisten ja paikallisten yhteyksien tuomista lukijalle tietäväksi, kun taas *refleksiivisyyden periaate* tarkoittaa, että tutkijan on hyvä tarkastella omia ymmärtämysyhteyksiä tutkimuksen kohteeseen liittyen. *Dialektisuuden periaate* taas koskee tulkinnan dialogista ja dialektista prosessia, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa maailman sekä tutkittavan kohteen kanssa. *Toimivuuden periaatteeseen* liittyy se, että hyvä tutkimus tuottaa jotain hyödyllistä ja käyttökelpoista, mihin liittyen *havahduttavuuden periaate* taas tarkoittaa sitä, että tutkimus saa lukijan havahtumaan ja katsomaan maailmaa uudesta näkökulmasta. (Mt. 193; ks. myös Heikkinen, Huttunen, Syrjälä & Pesonen 2012.)

Historiallisen jatkuvuuden periaatteeseen liittyen pyrin tuomaan ajallisia ja paikallisia yhteyksiä ilmi tutkimukseni käsitteistössä, mutta myös tulkintaosiossa, jossa kuntaidentiteettiin liittyvät

seikat koskivat niin kunnan paikallishistoriallista kehitystä kuin henkilöiden omankin identiteetin ajallista jatkuvuutta. Tähän periaatteeseen liittyvät myös juonellistaminen ja kausaalisten suhteiden esittäminen loogisessa järjestyksessä (Heikkinen ym. 2012). Tähän liittyen etsin kertomuksista merkityksiä, joita pyrin yhdistämään kuntaidentiteettiteoriaan, mitä kautta pyrin siis myös juonellistamaan kertomuksia ja tulkintaani. Tämä juonellistaminen voi tapahtua esimerkiksi säännönmukaisuuksien etsimisen ja ihmisenä olemista, kuten identiteettiä käsittelevien kysymysten kautta (Katainen 2002, 36; Hallila 2008, 24–33, Carr, Taylor & Ricoeur 1991, 172–173). Historialliseen jatkuvuuteen liittyen pyrin etsimään näitä säännönmukaisuuksia kuntaidentiteetikertomuksista ja kuntaidentiteettiin liittyvästä teoriasta sekä tuomaan niitä esiin johtopäätöksissäni luvussa 7. Tähän jatkuvuuteen liittyen pyrin tuomaan myös esiin sen, että identiteetti itsessäänkin on ajallisesti jatkuva prosessi (ks. Paasi 1998).

Reflektiivisyyden periaatteeseen liittyen pyrin tarkastelemaan omia ymmärtämysyhteyksiäni tutkimuksen kohteeseen liittyen, mihin liitin eritoten oman tutkijapositioni ranualaisena, mutta myöskin aiemmin tutkimusta samasta aiheesta tehneenä kandidaattivaiheen opiskelijana. Tähän periaatteeseen liittyen keskeisiä ovat myös tutkijan kuvaukset aineistosta ja metodeista (Heikkinen ym. 2012). Tämän seikan vuoksi koin tärkeäksi käsitellä narratiivisia lähtökohtia, tutkielman toteutusta ja tieteenfilosofisia lähtökohtia melko tarkasti omissa luvuissaan – toki käsittely olisi voinut olla vielä tarkempaa reflektiivisyyden parantamiseksi, mihin liittyen yksityiskohtia toteutukseen liittyen olisi voinut avata vielä laajemmin. Omaan tutkijapositioni liittyen suuri haaste oli kriittisyyden ylläpitäminen ja eettiset valinnat, joiden vuoksi poistin tarkat tunnistetiedot ja mahdollisuudet tunnistaa kirjoittaja heti alkuunsa (ks. 5.3 ja 5.4). Vaikka tämän seikan olen siis itse pyrkinyt ottamaan huomioon tutkielmaa tehdessäni esimerkiksi tutkimuspäiväkirjan avulla, on kuitenkin tutkielmani lähtökohtien ollessa narratiivisia ja hermeneuttisia huomioitava se, että tulkitsijana ja analyysin tekijänä olen itsekin ranualainen.

Dialektisuuden periaatteeseen liittyen pyrin tuomaan esiin dialogia aineiston, itseni, aiemman tutkimuksen ja yhteiskuntaan liittyvän tematiikan välillä, minkä vuoksi tein ratkaisun käsitellä aineistoa, tulkintaa ja teoriaa samassa luvussa 6. Nyt jälkeenpäin ajatellen hermeneuttisen kehän ja tulkinnan jatkuttua huomaa, että keskustelua nyky maailman ja yhteiskunnan kanssa olisi voinut tuoda esiin vielä enemmän. Tähän liittyen koin nykyisten kuntien yhteiskunnallisen roolin ja osaltaan myös Ranuankin tilanteen kuvaamisen melko vaikeaksi, vaikka sen pyrinkin tekemään kuntien kehityksen kautta luvussa 3.1. Dialektisuutta yhteiskuntaan olisi voinut lisätä esimerkiksi kertomalla enemmän Ranuan kunnan ja Suomen kuntien yleisestä tilanteesta ja samaistumisen

tasosta nykyisin, mihin liittyen kuitenkin taustoitin eri aluetasoihin samaistumista Suomessa ja toin esille myös mahdollisen tulevan maakuntamuutoksen osana kuntia ja aluesamaistumista koskevaa yhteiskunnallista muutosta (ks. 2.2). Kuntaidentiteetikertomuksiin liittyen niitä oli vaikea kytkeä yhteiskunnalliseen kehitykseen, koska niissä ei ollut mainittu juuri ollenkaan selkeitä ajankohtia tai vuosilukuja, joiden perusteella tätä dialektisuutta olisi voinut vielä tuoda esiin vielä tarkemmin. Dialektisuus jäi siis pitkälti minun tulkintojeni ja identiteetikertomusten välisen vuoropuhelun varaan.

Toimivuuden periaatteen kannalta uskon, että tämä tutkimus tuottaa hyödyllistä ja käyttökelpoista tietoa kuntalaisille ja kunnan päättäjille kunnan täyttäessä sata vuotta, sillä omalta osaltaan se tuo esiin Ranuan erityispiirteitä ja kuntakulttuuriin liittyvää tematiikkaa. Koska kuntaidentiteettiä on käsitteenä tutkittu enemmänkin määrällisenä ja paljon muutostematiikkaan liittyen (ks. Zimmerbauer & Suutari 2007, 354–356), uskon, että tämä narratiivinen ja tulkinnallinen tutkimus tuo erilaisen ja uuden näkökulman kuntaidentiteetin rakentumiseen, mutta osaltaan myös osoittaa narratiivisen tutkimuksen mahdollisuuksia kuntaidentiteettiin liittyen. Toisaalta toimivuutta rajoittaa ehkä se, että tutkielma käsittelee pitkälti Ranuaan liittyvää tematiikkaa, minkä vuoksi esitettyjä asioita voi olla vaikea yhdistää omaan elämään tai muihin kuntiin. Usein alueellista identiteettiä koskevat tutkimukset ovatkin aina tapauskohtaisia alueesta riippuen (Zimmerbauerin & Suutarin 2007, 356; Kyösti 2012, 54), minkä vuoksi toimivuuden periaatteen näkökulmasta se on näkemykseni mukaan hiukan ongelmallista, sillä tutkimuksen toimivuuskin on täten kuntaympäristöstä ja yksilöistä tilanteen mukaisesti riippuva.

Havahduttavuuden periaatteeseen liittyen näkemykseni on, että tutkielmani voi havahduttaa ihmisiä havaitsemaan kuntaidentiteetin roolin sekä omassa että myös muiden ihmisten elämässä, mutta etenkin tiedostamaan omaan kuntaidentiteettiin liittyviä keskeisiä tekijöitä. Tätä kautta myöskin oman asuinalueen erityisyyden tiedostaminen voi lisääntyä. Ehkäpä tämän tutkielman kautta näkemys omaa asuinkuntaa tai mitä tahansa kuntaan kohtaan voikin avartua, jolloin niitä voidaan katsoa myös uuden kuntaidentiteetin näkökulman kautta. Toisaalta tutkielman Ranua-teemaisuus voi olla havahduttavuutta heikentävä tekijä, koska tällöin lukija saattaa liittää tietyt havainnot pelkästään Ranuaan, eikä välttämättä pohdikaan omaa kuntaidentiteettiään tai asuinalueitaan. Tässä mielessä useampien kuntien käsittely olisi voinut tukea tulosten yleistettävyyttä ja myöskin niiden havahduttavuutta. Sinällään nämä Heikkisen (2015; ks. myös Heikkinen ym. 2012) esittämät periaatteet toimivat hyvin hermeneuttisen ja narratiivisen tutkimuksen luotettavuutta ja toimivuutta tarkastellessa, mutta jälleen huomattavaa on, että

näihinkin asioihin liittyvät tulkinnat olen tehnyt itse omaa tutkielmaani koskien, mikä toisaalta onkin tutkijan tehtävä.

Jatkotutkimusaiheisiin liittyen tutkailin Ranuan kunnan vuodelle 2017 tehtyä strategiaa, jossa mainittiin muun muassa tässäkin tutkimuksessa esille tulleet hilla ja hillabrändi, luonto sekä yhteisöllisyys (Ranuan kuntastrategia 2017, www.ranua.fi). Tämän havainnon lisäksi toinen kunnan brändityön ja identiteetin yhteyteen viittaava seikka löytyi Henkilön 2 kertomuksesta, jossa hän mainitsi ”Rohkean Ranuan” olevan kunnan tunnuslause, jonka mukaan hän myös itse pyrkii elämään. Näihin havaintoihini viitaten Rainiston (2004, 62) alueiden markkinointiin liittyvä toteamus identiteetin ja imagon suhteesta saa ainakin näistä päätelmistä tukea pohjaksi. Toki tähän on suhtauduttava kriittisesti, sillä kyseessä ovat vain yhteen kuntaan liittyvät muutamien ihmisten kertomusten kautta havaitut seikat. Tähän liittyen kuitenkin uskon, että kuntaidentiteetin ja kuntaimagon suhde ja sen hyödyntäminen kuntastrategioissa ovat relevantteja tutkimusaiheita jatkoa ajatellen.

Kuntaidentiteetissä ja sen rakentumisessa riittää itsessäänkin tutkittavaa, mihin liittyen esimerkiksi yksilöllisten kuntaidentiteettien suhdetta kollektiiviseen identiteettiin olisi hyvä tutkia vielä laajemmin ja erilaisia aineistoja hyödyntäen, jotta tulosten yleistettävyyttä olisi parempi. Eräs kuntaidentiteettiä ja alueellista samaistumista koskeva muutos on tulossa mahdollisen maakuntauudistuksen myötä (Alueuudistus, www.alueuudistus.fi), jolloin vaikuttamisen mahdollisuudet muuttuvat ja maakunnan merkitys voikin kasvaa. Tähän liittyen merkittävä seikka on, että ainakin vielä toistaiseksi maakuntaan samaistuminen on vähäistä (Helander & Pekola-Sjöblom 2006, 93), mitä koskien hyvä tutkimuksen paikka identiteettiin liittyen voisi olla institutionalisoitumisenkin vaiheissakin mainittu yhteistoiminta alueen hyväksi, joka voi näkemykseni mukaan olla myös suhteessa identiteetin voimakkuuteen. Tähän kytkeytyy siis ajatus siitä, että mitä voimakkaammin kansalainen samaistuu kyseessä olevaan aluehallintokokonaisuuteen, sitä oikeutetummaksi ja tätä kautta hyväksyttävämmiksi hän koee sitä koskevat ratkaisut (Ståhlberg 1998, 198). Nähtäväksi siis jääkin, miten mahdolliset tulevat alueellis-hallinnolliset muutokset voivat vaikuttaa samaistumisen tasoihin ja kuntaidentiteettien voimakkuuteen.

LÄHTEET

- Aaltonen, M. & Heikkilä, T. (2003). *Tarinoiden voima. Miten yritykset hyödyntävät tarinoita?* Helsinki: Talentum.
- Anderson, B. (1983). *Imagined communities: reflections on the origins and spread of nationalism*. Lontoo: Verso.
- Anttiroiko, A. (1991). *Kunnan oleminen ja olemus*. Tampereen yliopiston kunnallistieteiden laitos. Julkaisusarja 2/1991. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Anttiroiko, A., Haveri, A., Karhu, V., Ryyänen, A., & Siitonen, P. (2005). *Kuntien toiminta, johtaminen ja hallintasuhteet*. Tampere: Tampere University Press.
- Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. (1997). *Ympäristöpsykologian perusteet*. Helsinki: WSOY.
- Boje, D. (2001). *Narrative methods for organizational & communication research*. Lontoo: Sage Publications.
- Breakwell, G. (1986). *Coping with Threatened Identities*. Lontoo: Methuen.
- Buttimer, A. (1980). Home, reach and sense of place. Teoksessa (toim.), A., Buttimer, & D. Seamon. *The Human experience of Space and Place*. (s. 166–187). Lontoo: Croom Helm.
- Brubaker, R. & Cooper, F. (2000). Beyond 'identity'. *Theory and Society Vol. 29 (2000)*. 1–47.
- Carr, D., Charles, T. & Ricoeur, P. (1991). Discussion: Ricoeur on Narrative. Teoksessa D. Wood (toim.) *On Paul Ricoeur. Narrative and Interpretation*. (s.160–187). Lontoo & New York: Routledge.
- Casakin, H., Hernández, B. & Ruiz, C. Place attachment and place identity in Israeli cities: The influence of city size. *Cities, Volume, 42 Part B*. 224–230.
- Castells, M. (1997). *The pover of identity*. Oxford: Blackwell.
- Czarniawska, B. (2004) *Narratives in Social Science Research. Introducing qualitative methods*. Lontoo & Thousand: Sage Publications.
- Czarniawska, B. (1999) *Writing management. Organization Theory as a Literary Genre*. Oxford: Oxford University Press.
- Czarniawska, B. (1998). *A Narrative Approach to Organization Studies*. Qualitative Research Method Series 43. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Dale, A., Ling, G. & Newman, L. (2008). Does Place Matter? Sustainable Community Development in three Canadian Communities. *Ethics, Place and Environment Vol. 11 no. 3*. 267–281.
- Dixon, J. & Durrheim, K. (2000) Displacing place-identity: A Discursive approach to locating self and others. *British Journal of Social Psychology, Volume 39, Issue 1*. 27–44.
- Fetz, U. (2009). Wie wirken sich Gemeindefusionen aus? *Schweizer Gemeind 10*.18–19.

Frijhoff, W. (2002). Tunteiden tila Alankomaat kuviteltuna yhteisönä. Teoksessa T. Syrjänmaa, & J. Tunturi (toim.) *Eletty ja muistettu tila*. (s.129–153). Helsinki: SKS.

Frantsi, T. (2009) *Ikääntyvä johtaja tienhaarassa: ikääntyvien johtajien kertomukset johtajuuden ja identiteetin rakentajana*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Gadamer, H.G. (2004). *Hermeneutiikka. Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa*. Suom. Nikander, I. Tampere: Vastapaino.

Gadamer, H.G. (1979). *Truth and Method*. Lontoo: Sheed and Ward.

Gilroy, P. (1997). Diaspora and the detours of identity. Teoksessa (toim.) K. Woodward *Identity and Difference* (s. 299-346). Lontoo: Sage Publications.

Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H. & Tani, S. (1997). Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa (toim.) T. Haarni, M. Karvinen, H. Koskela & S. Tani, (s. 9–34) *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hall, S. (1999). *Identiteetti*. Suomentaneet ja toimittaneet Lehtonen, M. & Herkman, J. Tampere: Vastapaino.

Hallila, M. (2008). *Kertomus, aika ja ihminen*. Kirjallisuustutkimuksen aikakauslehti AVAIN 3/2008. 22–37.

Haveri, A. (2008). Suomalainen paikallinen itsehallinto – demokratian ja tehokkuuden perusta. Teoksessa S. Tiitinen ym. (toim.) *Suomen ja kansanvallan haasteet*. Suomen eduskunta 100 vuotta, 12. Helsinki: Edita.

Haveri, A. (2004). Identiteetit ja kulttuurit vakautta luovina ja muutosta vastustavina tekijöinä. Teoksessa (toim.) K. Majoinen, K. Mäki & T. Tammi (s. 24) *Seutujohtamisen vaihtoehdot*. ACTA NRO 163. Sisäasiainministeriö ja Suomen Kuntaliitto. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Haveri, A., Laamanen, E. & Majoinen, K. (2003). *Kuntarakenne muutoksessa? Tutkimus kuntajaon muutostarpeista tulevaisuudessa*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Harisalo, R. (2011). Kunnallinen itsehallinto: epätodellinen haave vai todellinen mahdollisuus? Teoksessa (toim.) A. Haveri, J. Stenvall & K. Majoinen *Kunnallisen itsehallinnon peruskivet*(s. 38–50). Acta nro. 224. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Harrison, J.D. & Howard, W.A. (1972). The role of meaning in urban image. *Environment and Behavior* 4. 351–374.

Heikkilä, T. (2001). *Tarinat organisaation kehittämisessä*. Tutkimusraportti. Espoo: Psykocenter TH.

Heikkilä, T. (2004). *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heikkinen, H. (2001). Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa (toim.) R. Valli & J. Aaltola. *Ikkunoita tutkimusmenetelmiin II*. (s. 149–165). Jyväskylä: Ps-kustannus.

- Heikkinen, H., Huttunen, R., Syrjälä, L., & Pesonen, J. (2012). Action Research and Narrative Inquiry: Five Principles for Validation Revisited. *Educational Action Research* 20 (1). 5–22.
- Heinonen, J. (2011). Päijät-Hämäläinen kuntaidentiteetti. Kuntien palvelurakenteiden kehittämiss-projekti. Päijät-Hämeen liitto.
- Helander, V. & Pekola-Sjöblom, M. (2006). Alueelliset kokonaisuudet samaistumiskohteina. Teoksessa M. Pekola-Sjöblom, V. Helander & S. Sjöblom (toim.). *Kuntalainen – Kansalainen* Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Helander, V., Pekola-Sjöblom, M. & Sjöblom, S. (2002). Kuntalainen kunnan jäsenenä. Teoksessa M. Pekola-Sjöblom, V. Helander & S. Sjöblom (toim.) *Kuntalaisen monet roolit. KuntaSuomi 2004-tutkimuksia nro 37* (s. 19–38). Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Herman, L. & Vervaeck, B. (2005). *Handbook of narrative analysis*. Lincoln & Lontoo: University of Nebraska Press.
- Hernández, B., Hidalgo M.C., Salazar-Laplace M.E. & Hess, S. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology* 27 (2007). 310–319.
- Herranen, M. (2012) *Johtajaidentiteettiä rakentamassa. Tutkimus viiden akateemisen johtajan identiteettikertomuksista*. Lisensiaatintutkimus. Turun yliopiston käyttäytymistieteiden ja filosofian laitos. Turku: Turun yliopisto.
- Hiltunen, H. (2001). *Rovaniemen seutu paikallisina mielikuvina ja kokemuksina*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston maantieteenlaitos. Oulu: Oulun yliopisto.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2010.) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi
- Hong, Z., Junxi, Q. & Lei, F. (2011). Negotiating place identity after change of administrative division. *Social & Cultural Geography, Volume 12, Issue 2*. 143–158.
- Horelli, L. (1981) *Ympäristöpsykologia*. Espoo: Weiling+Göös
- Hyvärinen, M. (2006). Kertomuksen tutkimus. Viitattu 12.4.2017. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.uta.fi/yky/yhteystiedot/henkilökunta/mattikhyvarinen/index/Kerronnallinen%20tutkimus.pdf>
- Hänninen, S. (1998). Johdanto. Teoksessa S. Hänninen (Toim.) *Missä on tässä?*(s.5–16). SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 18. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hänninen, V. (2015). Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 168–184). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Höynälänmaa, J. (2009). *Millaisista tekijöistä rovaniemeläisten peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten alueellinen identiteetti rakentuu*. Pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta Rovaniemi: Lapin yliopisto.

- Karjalainen, K. & Auvinen, T. (2012). *Kertomukset, tarinat ja narratiivinen tutkimus*. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working paper N:o 373. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Karvonen, E. (1999). *Elämää mielikuvayhteiskunnassa. Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Katainen, A. (2002). *Tarinoitu itseys. Narratiivisen identiteetin teorian avaamia näköaloja post-modernin ajan taidekasvatukseen*. Filosofian pro gradu-tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kaunismaa, P. & Laitinen, A. (1998) Paul Ricoeur ja narratiivinen identiteetti. Teoksessa P. Kuhmonen & S. Sillman (toim.) *Jaettu jana, ääretön raja. Filosofian julkaisuja 65*. (s. 168–195). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Knuuttila, S. (1998). Menneisyys identiteetin paikkana. Teoksessa S. Hänninen (toim.) *Missä on tässä?* (s. 17–41). SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 18. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Korpela, K. (1989). Place-identity as a product of environmental self-regulation. *Journal of Environmental Psychology* 9 (1989).
- Korpela, K. (1988). *Viiimeaikaisia malleja minuudesta ja identiteetistä*. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja 301. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. (2005). *Laadulliset menetelmät kauppatieteissä*. Tampere: Vastapaino
- Kostko, N., A. (2014). Aims of city development: A sociological view. *Glocalism: Journal Of culture, Politics and Innovation* 2014/3. 1–8.
- Kyle, G., Mowen, A.J. & Tarrant, M. (2004). Linkin place preferences with place meaning: An examination of the relationship between place motivation and place attachment. *Journal of Environmental Psychology* 24 (2004). 439–454.
- Kyösti, A. (2012). *Rajat eivät kadonneet – puhetta ja tarinoita kuntaidentiteetin merkityksestä kuntaliitosalueilla*. Pro gradu-tutkielma. Johtamiskorkeakoulu. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kyösti, A. & Airaksinen, J. (2014). Kun rajat eivät kadonneetkaan – Kuntaidentiteetin merkitys kuntaliitosprosesseissa – tutkimus neljän kuntaliitoksen vaikutuksesta kuntaidentiteetikokemuksiin. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 2/2014. 42. Vuosikerta. Kunnallistieteen yhdistys. 177–195.
- Laamanen, E. (2007). *Vapaaehtoiset pakkoliitokset? Diskurssianalyttinen tutkimus kuntarakennetta koskevasta julkisesta keskustelusta*. Acta nro. 194.
- Laitinen, R. (2002). Koti, paikkaidentiteetti ja muutokset navajoyhteiskunnassa 1800-luvulla. Teoksessa T. Syrjämaa & J. Tunturi (toim.) *Eletty ja muistettu tila*. (s.195–210) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leppälahti, M. (2004). *Hermeneutiikkaa suomeksi*. Elore 2/2004. 11. Vuosikerta.

Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R. & Zilber, T. (1998). *Narrative Research: Reading, analysis and interpretation*. Lontoo: Sage Publications.

Maanen, J., Manning, P., & Miller M. (1998). Series Editors' Introduction. Teoksessa Czarniawska, B. *A Narrative Approach to Organization Studies*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Massey, D. (1991). The political place of locality studies. *Environment and Planning A* 23. 267–282.

Matikainen, J. (2009). *Sosiaalisen ja perinteisen median rajalla*. Viestinnän laitoksen tutkimusraportteja 3/2009. Helsinki: Viestinnän tutkimuskeskus CRC, Helsingin yliopisto.

Metsämuuronen, J. (2010). Metodologian perusteet. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. E-kirja Tutkijalaitos. Helsinki: International Methelp Oy.

Moliis, P. (2014). Salpausselkä kysyi nuorten mielipidettä kuntaliitoksesta. *Kuntalehti*. Viitattu 4.4.2017. Saatavilla html-muodossa: <https://kuntalehti.fi/uutiset/paatoksenteko/salpausselka-ky-syi-nuorten-mielipidetta-kuntaliitoksesta/>

Niiniluoto, I. (1984). *Johdatus tieteenfilosofiaan. Käsitteen- ja teorianmuodostus*. Helsinki: Otava

Nordberg-Schulz, C. (1971). *Existence, Space and Architecture*. New York: Praeger

Oikarainen, P. (1996). *Vuolijoen alueellinen identiteetti ja 1900-luvun alun poismuuton syyt*. Pro gradu –tutkielma. Oulun yliopiston maantieteen laitos. Oulu: Oulun yliopisto.

Ojankoski, T. (1998). *Oikea pieni kaupunki: maantieteen ja asukkaiden näkökulma suomalaiseen pikkukaupunkiin*. Akateeminen väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.

Otavan uusi sivistyssanakirja (2010). Helsinki: Otava

Paasi, A. (2002). Rajat ja identiteetti globalisoituvassa maailmassa. Teoksessa T. Syrjämaa & K. Tunturi (toim.) *Eletty ja muistettu tila*. (s.154–176) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Paasi A. (1998). Alueiden renessanssi ja identiteettipuhe. Teoksessa S. Hänninen (toim.) *Missä on tässä?* (s.170–190). SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 18. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Paasi, A. (1991). Deconstructing regions: notes on the scales of spatial life. *Environment and Planning A* 23. 239–256.

Paasi, A. (1986). *Neljä maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä*. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja, nro 8. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Pekola-Sjöblom, M. (2014). *Kuntalaiset ja kunnat muutoksessa*. ACTA 256. Paras-ARTTU-ohjelman tutkimuksia nro 31.

Polkinghorne, D.E. (1995). Narrative configuration in qualitative analysis. Teoksessa J.A. Hatch, & R. Wisniewski (toim.), *Life history and narrative*. Lontoo: RoutledgeFalmer. 5–23.

- Pulkkinen, T. (1998). Naisyhteisö: subjektius, identiteetti ja toimijuus. Teoksessa J. Kotkanvirta, & A Laitinen (toim.) *Yhteisö: filosofian näkökulmia yhteisöllisyyteen* (s. 139-351). Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 16. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pystynen, E. (1965). *Kunnan suuruus kunnallishallinnossa: tutkimus Suomen maalaiskuntien suuruusrakenteesta ja kunnan suuruuden vaikutuksesta kunnallishallintoon*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Rainisto, S. (2004). *Kunnasta brändi?* Kunnallisalan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 54. Helsinki: Kunnallisalan kehittämissäätiö.
- Ranuan perinnekirjatoimikunta. (1979). *Tappauksia Ranualta*. Ranua: Ranuan suunnistajat.
- Relph, E. (1976). *Place and placelessness*. Lontoo: Pion Limited.
- Ricoeur, P. (1991). *A Ricoeur Reader: Reflection & Imagination*. Edited by Valdés, M. Toronto: University of Toronto Press.
- Riessman, C.K. (2011). What's Different about Narrative Inquiry? Cases, Categories and Contexts. Teoksessa Silverman, D. (toim.) *Qualitative Research*. Lontoo: SAGE
- Riessman, C.K. (2005). Narrative Analysis. Teoksessa N. Kelly, C. Horrocks, K. Milnes, B. Roberts & D. Robinson (toim.) *Narrative, Memory & Everyday Life* (s. 1–7) University of Huddersfield, 1–7. Huddersfield: University of Huddersfield.
- Riikonen, H. (1995). Sukupolvet ja alueellinen muutos. *Terra* 107:2. 88–100.
- Rollero, C. & De Piccoli, N. (2010). Place attachment, identification and environment perception: An empirical study. *Journal of Environmental Psychology*. Vol. 3 (2010). 198–205.
- Räsänen, M. (1989). Kansankulttuuri kansakunnan identiteetin rakennuspuuna. Teoksessa T. Korhonen & M. Räsänen (toim.) *KANSA KUVASTIMESSA. Etnisyys ja identiteetti*. (s.10–28). Tietolipas 114. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Saastamoinen, M. (1999). Narratiivinen sosiaalipsykologia – teoriaa ja menetelmiä. Teoksessa J. Eskola (toim.) *Hegelistä Harréen, narratiivista nudistiin*. (s. 165–192). Kuopion yliopiston selvityksiä. Yhteiskuntatieteet 21. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Salonen, T. (2007). *Tieteenfilosofia*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Smouts, M.C. (2002). The region as the new imagined community? Teoksessa P. Le Galés & C. Lequesne (toim.) *Regions in Europe* (s. 8–22.) Lontoo & New York: Routledge
- Stedman., R.C. (2006). Understanding place attachment amongst second home owners. *American Behavioural Scientist* 50 (2). 187–205.

Suojanen, P. (1997). Työkaluna tutkijan persoona. Teoksessa A. Viljanen & M. Lahti, (toim.) *Kaukaa haettua. Kirjoituksia antropologisesta kenttätöystä* (s. 149–157), Helsinki: Suomen Antropologinen Seura.

Suomen kielen sivistyssanakirja (2004). Helsinki: Gummerus.

Ståhlberg, K. (1998). Samaistuminen kuntaan. Teoksessa K-P. Mäki-Louhiluoma, M. Pekola-Sjöblom & K. Ståhlberg (toim.) *Kuntalaisen valta ja valinnat. KuntaSuomi 2004-tutkimuksia nro 13*. Acta nro 97. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Sörlin, S. (1999). The articulation of territory: landscape and the constitution of regional and national identity. *Norsk geografisk Tidsskrift-Norwegian journal of geography*. Vol. 53, 103–112.

Tarkka, J., Eskola, M., Nurminen, A., Reitala, A., Rikkinen, K. & Sihvo, H. (1987). *Finlandia. Otavan iso maammekirja 9 – Lappi*. Helsinki: Otava.

Taylor, R.B. (1996) Neighborhood responses to disorder and local attachments: The systemic model of attachment, social disorganization, and neighborhood use value. *Sociological Forum* 11 (1996). 41–74.

de Tocqueville, A. (2006). *Demokratia Amerikassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Tournier, P. (1971). *Ihmisen paikka*. Porvoo: WSOY

Tuan Y. (1975). Place: an experimental perspective. *Geographical Review* 62:2. 151–165.

Vanhoozer, K. (1991). Philosophical Antecedents to Ricoeur's Time and Narrative. Teoksessa D. Wood (toim.) *On Paul Ricoeur. Narrative and Interpretation* (s.34-54). Lontoo & New York: Routledge.

Van't Klooster, S., Van Asselt, M. & Koenis, S. (2002). Beyond the essential contestation: construction and deconstruction of regional identity. *Ethics, place & environment, Vol. 5, No. 2*. 109–121.

Wiberg, M. (2005). Valta kunnassa. Kunnallisalan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 58. Helsinki: Kunnallisalan kehittämissäätiö.

Woodward, K. (1997). Concept of identity and difference. Teoksessa K. Woodward (toim.) *Identity and Difference*. Lontoo: Sage Publications.

Yuen, B. (2005), Searching the place identity in Singapore. *Habitat International Vol. 2 (2005)*. 197–214.

Zimmerbauer, K. (2008). *Alueellinen identiteetti ja imago liikkeessä*. Akateeminen väitöskirja. Maantieteen laitos. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Zimmerbauer, K. (2002). *Etelä-Pohjanmaan imago. Maakunnallisten mielikuvien jäljillä*. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B:25. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Zimmerbauer, K. & Kahila, P. (2006). *Seinäjoki-Peräseinäjoki kyntayhdistymisprosessin seurantatutkimus*. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, julkaisuja 8. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Zimmerbauer, K. & Suutari, T. (2007). Alueellinen identiteetti kuntarakenteen muutosprosesseissa – Aluesamastumisen olemuksen ja tutkimuksellisten haasteiden jäljillä. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 4:2007. 348–359.

Zimmerbauer, K. & Suutari, T. (2004). Imago, identiteetti ja alue – seudullisen imagotyön haasteet. *Alue ja ympäristö* 1:2004, 30–40.

Julkaisemattomat lähteet:

Niemelä, A. (2015). ”Kyllä mää silti aina pohjimmiltani ranualainen oon” – Kuntaliitosehdotus ja alueellinen identiteetti Ranuan lukiolaisten näkökulmasta. Hallintotieteen kandidaatintutkielma. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Rovaniemi: Lapin yliopisto

Internetsivut:

Alueuudistus. Viitattu 10.5.2017. Saatavilla html-muodossa: <http://alueuudistus.fi/etusivu>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Viitattu 31.3.2017 Saatavilla html-muodossa: <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>

Ranuan kunta. Kuntastrategia 2017. Viitattu 10.4.2017. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.ranua.fi/loader.aspx?id=a0c0d4b5-7cb9-40a7-b4d5-f5ceeb03787a>

Ranuan kunta. Ranuan kunnan kotisivut. Viitattu 20.4.2017. Saatavilla html-muodossa: <http://www.ranua.fi/fi/Ranua-info>

LIITTEET

LIITE 1: Kirjoituspyyntö

Kirjoituspyyntö on julkaistu Facebookissa Ranualaiset-ryhmässä 11.2.2017

KIRJOITUSPYYNTÖ

Mistä seikoista ranualaisten kuntaidentiteetti rakentuu?

Hei, olen hallintotieteiden kandidaatti ja maisterivaiheen opiskelija Lapin yliopistossa. Teen hallintotieteiden pro gradu-tutkielmaa ranualaisten kuntaidentiteetin rakentumisesta.

Tutkimus toteutetaan narratiivisena tutkimuksena ja tähän liittyen minulla olisi kirjoituspyyntö.

Haluaisitko kirjoittaa pienen tai suuren kertomuksen siitä, mikä sinulle itsellesi on Ranuassa ja ranualaisuudessa tärkeintä ja olennaisinta? Mitkä Ranuassa ovat niitä seikkoja, joihin samaistut ja jotka ovat itsellesi tärkeitä? Mikä mielestäsi tekee ranualaisesta ranualaisen?

Sinun ei tarvitse asua Ranualla, tärkeää on se, että kuitenkin määrittelet itsesi ranualaiseksi.

Kertomuksen pituudella tai kieliopillisilla seikoilla ei sinällään ole väliä, tyyli ja muoto ovat myöskin vapaavalintaisia. Kertomuksista etsitään kuntaidentiteetin kiinnittymiskohtia ja niistä voidaan lainata pätkiä tutkielmani tekstissä.

Kaikki kertomukset muokataan siten, että niiden kirjoittajaa ei voida tunnistaa ja aineistoa käsitellään luottamuksellisesti, eikä lähettämiänne tekstejä luovuteta kolmansille osapuolille. Tarkoituksena olisi saada 5-6 kertomusta tutkimuksen aineistoksi.

Mikäli sinulla on kerrottavaa ranualaisuudesta ja Ranuasta sekä haluat osallistua tutkimukseen, voit laittaa minulle yksityisviestiä Facebookissa tai sähköpostia osoitteeseen aniemela@ulapland.fi mahdollisimman pian, jolloin voimme sopia tarkemmin tekstin toimittamisesta. Haluaisin saada kertomuksia kasaan mahdollisimman pian, mutta kuitenkin viimeistään 5.3 mennessä. Mikäli kiinnostuitte tai teillä on kysyttävää, laittakaa minulle viestiä — pyrin vastaamaan viesteihinne nopeasti.

Kiitos mielenkiinnostasi!

Ystävällisin terveisin
Anniina Niemelä